

Gazdasági Versenyhivatal

Beszámoló az Országgyűlés részére

a Gazdasági Versenyhivatal 1998. évi tevékenységéről és a versenytörvény alkalmazása során szerzett, a verseny tisztaságának és szabadságának érvényesülésével kapcsolatos tapasztalatokról

Budapest, 1999. március

A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény 36.§-ának (2) c) pontja előírja a Gazdasági Versenyhivatal elnökének az Országgyűlés számára történő évenkénti beszámolás kötelezettségét.

E beszámoló a Gazdasági Versenyhivatal 1998. évi tevékenységéről szól, valamint arról, hogy a Gazdasági Versenyhivatalnak a versenytörvény alkalmazása során szerzett tapasztalatai szerint a verseny tisztasága és szabadsága miként érvényesül.

A beszámoló szövege a forrás feltüntetésével szabadon idézhető és hivatkozható.

TARTALOM

ÖSSZEFOGLALÓ ÉS AJÁNLÁSOK AZ ORSZÁGGYŰLÉS SZÁMÁRA	6
RÉSZLETES BESZÁMOLÓ	14
I. ÁLTALÁNOS TAPASZTALATOK	14
1. A piaci viszonyok változásai	14
Az állami beavatkozás hatásai	14
Az üzleti döntések hatásai	16
A kiskereskedelem új formáinak terjedése - a nagyméretű kiskereskedelmi láncok	17
2. A versenyszabályozás jogi hátterének változásai	20
A szélesebb jogi környezet változásai	20
Az Alkotmánybíróság Európai Megállapodással kapcsolatos határozata	20
Az Alkotmánybíróság versenyt közvetlenül érintő határozatai	21
II. A GAZDASÁGI VERSENYHIVATAL ELJÁRÁSAI	22
1. A bejelentések	22
2. A versenyfelügyeleti eljárások	23
Fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása	23
Versenyt korlátozó megállapodások	26
Erőfölénnyel való visszaélés	28
Összefonódások ellenőrzése	31
3. A bírósági felülvizsgálat tapasztalatai	35
4. Bíróságbeszedési gyakorlat	37
III. A GAZDASÁGI VERSENYHIVATAL VERSENYPÁRTOLÁSI TEVÉKENYSÉGE ÉS NEMZETKÖZI KAPCSOLATAI	38
1. Véleményalkotás a versenyt érintő kérdésekben	38
2. Jogszabály-véleményezési tevékenység	40
3. Nemzetközi kapcsolatok	42
IV. EGYÉB INFORMÁCIÓK	45
1. Ismeretterjesztő tevékenység	45

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

I. Az 1998. évi bejelentések jellemző adatai	48
II. Az 1998. évi versenyfelügyeleti eljárások jellemző adatai	48
III. A Versenytanács által hozott határozatok	49
IV. Szakértői határozattal lezárt ügyek	50
V. A Versenytanács által bírsággal zárt ügyek 1998-ban	50
VI. Az előző versenytörvény alapján hozott versenytanácsi határozatok a bíróságon	51
VII. Versenytanácsi határozatok a bíróságon (jelenlegi versenytörvény)	52
VIII. Marasztaló versenytanácsi határozatok	53
IX. A versenyt korlátozó megállapodásokkal kapcsolatos eljárások	55
X. A vállalkozások összefonódásának ellenőrzése	57
XI. Szünetelést elrendelő határozatok	60

ÖSSZEFOGLALÓ ÉS AJÁNLÁSOK AZ ORSZÁGGYŰLÉS SZÁMÁRA

Általános tapasztalatok

A **piaci viszonyokat** illetően 1998-ban **radikális átalakulásról nem beszélhetünk**, ennek ellenére történtek említésre méltó változások. E változások többnyire olyan **tendenciákhoz** kötődnek, amelyek nem 1998-ban kezdődtek vagy nem 1998-ban értek véget.

Az **állami beavatkozásoknak** a verseny feltételeire gyakorolt hatásával kapcsolatban tovább csökkent a jelentősége a privatizációs lépéseknek és a kereskedelempolitikai intézkedéseknek, miközben folyamatosan felértékelődik a szabályozás szerepe. Különösen igaz ez azokban a szektorokban, **amelyekben kizárólagos jogon alapuló vagy természetes monopóliumok** léteznek. E szektorokban a szabályozásnak hatékonysági kényszert kell közvetítenie, illetve a verseny lehetséges mértékig történő bevezetését kell segítenie. A verseny bevezetéséhez nem elegendő a jogi értelemben vett piacnyitás, aktív kormányzati lépésekre is szükség van ahhoz, hogy érdemi verseny alakulhasson ki a korábban monopolhelyzetben lévő, vagy tartósan domináns szereplő piacán.

Míg e szektorok közül a nemzetgazdasági szinten működők egy részével (távközlés, energiaszektor, vasúti közlekedés) kapcsolatban az elmúlt években történtek szabályozási, illetve piacnyitási lépések, addig a **helyi szintű monopóliumokkal** kapcsolatban (víz- és csatorna szolgáltatás, temetkezés, kábeltelevíziós szolgáltatás, buszközlekedés, távhőszolgáltatás) sok esetben még a problémák észlelése is hiányzik, holott a versennyel kapcsolatos kérdések ugyanúgy felmerülnek.

A különféle **tevékenységi-szakmai szabályozások** sok esetben nem megfelelőek, vagy nem is léteznek, így nem csak nem oldanak meg egyes gondokat, hanem újakat keltenek, amire tipikus példát kínálnak a gyógyászati termékekkel vagy a tankönyvpiaccal kapcsolatos szabályok.

Az **üzleti döntéseken** alapuló folyamatok között említésre érdemes a tejiparban és a baromfiiparban, valamint a dohánykereskedelemben lezajlott koncentráció. A dohányiparban ez a koncentráció, más tényezőkkel (kiskereskedelmi árszabályozás) kiegészülve, olyan iparági szerkezetet hozott létre, amelyben megállapodás nélkül is viszonylag könnyen kialakul a vele azonos hatású, de versenyjogilag jóval nehezebben kezelhető párhuzamos magatartás. Ugyancsak történtek változások a pénzügyi szolgáltatások piacain, ahol a hitelintézeteknél az univerzalitásra való törekvés és a versenyképes méret elérésének szándéka állt az egyesülések mögött, miközben a piaci részesedések kiegyenlítettebbé válása következtében a koncentráció összességében csökkent. A biztosítási piacokon a nyugdíjpénztárak terjeszkedése és versenye, valamint a gépjármű felelősségbiztosítás díjainak felszabadítása jellemezte a folyamatokat. Jelentős erőforrásokat megmozdító aktivitás volt megfigyelhető a távközlési szektorban, ahol - ha az állam a szükséges feltételeket biztosítja - megvan az esély arra, hogy az új piaci szereplők a jelenleg domináns piaci szereplő érdemi versenytársaivá váljanak. A távközléssel összefüggésben

egyre nagyobb jelentőséggel bíró kábeltelevíziózásban eközben jelentős koncentráció ment végbe.

A **nagyméretű kiskereskedelmi láncok** és a **bevásárlóközpontok terjeszkedése** folytatódott. A jelenség számos gazdasági és társadalmi feszültséggel jár, amelyek 1998-ban különösen felerősödtek. Az erősödő versenybe kényszerített versenytársak és a gyengülő alkupozíciójú beszállítók gyakran méltánytalannak tartják a megváltozott viszonyokat, és a már piacon meglepedett nagyméretű szereplőkkel összefogva az új belépők korlátozását, illetve a szektor szabályozását sürgetik. Valójában a szektor nagyléptékű átalakulásáról van szó, amely igen összetett koncentrációs folyamattal jár együtt, jelenleg mégis a verseny élénkülésével párosul, és háttérben nagy szerepe van az újfajta logisztikai megoldásoknak és a nagyobb hatékonyság elérésének. Bár a koncentráció további növekedésének következtében előtűnhetnek valós versenypolitikai aggályok, a jelenlegi viszonyok között megalapozott fenntartások nem merültek fel. A társadalmi (és nem gazdasági) indíttatású korlátozások indokoltságával kapcsolatban a Gazdasági Versenyhivatal (GVH) nem foglalhat állást. Felhívjuk azonban a figyelmet arra, hogy az ilyen célú szabályozások létrehozásakor is számolni kell a versenyt és a hatékonyságot érő negatív hatásokkal.

A **versenyszabályozás jogi háttere** 1998-ban nem változott jelentősen, a versenytörvény¹ nem módosult, és az 1998-ban részben előkészített új csoportmentességi rendeletek megszületése is csak 1999-re várható. Az Alkotmánybíróság az év során meghozta az Európai Megállapodás (EM) versenyjogi rendelkezéseinek és azok végrehajtási szabályai alkotmányosságának kérdésével kapcsolatos határozatát. A határozat nem állapította meg az EM alkotmányellenességét, kimondta viszont, hogy a végrehajtási szabályok egyes pontjai alkotmányellenesek. Az alkotmányossági probléma megoldásán a kormányzat a GVH bevonásával dolgozik. Az Alkotmánybíróság más határozataiban is foglalkozott a versenyt érintő témákkal, és alkotmányellenesnek is minősített jogszabályokat. E határozatok általában más alapjogokkal összefüggésben érintették a verseny szabadságának kérdését, több esetben önkormányzati rendeletekkel kapcsolatban.

A Gazdasági Versenyhivatal versenyfelügyeleti eljárásai

A GVH 191 versenyfelügyeleti eljárást folytatott le, amelyből 180 zárult versenytanácsi határozattal. Nőtt az antitröszt ügyek (vagyis a verseny korlátozásával, illetve a korlátozott versenyhez kötődő visszaéléssel kapcsolatos ügyek) száma és aránya. A Versenytanács 39 esetben állapított meg jogsértést, és ezért összesen 69.650 eFt bírságot szabott ki. Ebből 10 határozat emelkedett eddig jogerőre.

A **fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása** tilalmával kapcsolatban 72 versenytanácsi döntés született, ebből 30 marasztaló határozat volt, ezekben 35.650 eFt bírságot szabott ki. Ebből 9 döntés emelkedett jogerőre. A tisztességtelen befolyásolás leggyakoribb eszköze a megtévesztő reklám, azon belül is a termék tulajdonságainak megalapozatlan feldicsérése. Egyes pozitív változások mellett továbbra is visszatérő

¹ 1996. évi LVII. törvény a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról (Tpv)

problémák jelentkeznek a csomagküldő szolgálatoknál, a megosztott üdülési jogok piacán, az ingatlan címközvetítők és a könyvkiadók tevékenységében.

A **versenyt korlátozó megállapodásokkal** kapcsolatban 15 döntés született (az előző évi szám háromszorosa). Ebből egy marasztaló, egy részben marasztaló (összesen 5.000 eFt bírság), részben pedig egyedi mentesítést adó határozat. Hét határozat egyedi mentesítéssel, csoportmentességgel vagy kivétel alá eséssel összefüggő volt. Két esetben szünetelés alatt sikerült orvosolni a jogsértést, 4 esetben pedig a vizsgálat nem tárt fel versenykorlátozó megállapodást. Az ügyek számának növekedésében szerepet játszhat az általános tilalomnak a vertikális korlátozásokra való 1997-es kiterjesztése. Több esetben megfigyelhető volt valamilyen állami szerv tevőleges szerepe a versenykorlátozásban (Dialízis, Adónyomtatványok). A konkrét esetekben a GVH a feltárt problémák megoldása céljából, az eljárást követően megkereste az érintett állami szerveket is.

Az **erőfölénnyel való visszaélés tilalma** miatt indult ügyek száma 44 volt, a marasztaló döntések száma 5, ezekben 29.000 eFt bírságot szabott ki a Versenytanács. Egyetlen döntés emelkedett jogerőre. A határozatok jelentős részében az árak tisztességtelen megállapítása a központi kategória, például a kábeltelevíziós szolgáltatók tevékenységével kapcsolatos ügyekben (túlzottan magas árak gyanúja), vagy a mezőgazdasági termelők és a feldolgozók közötti árakkal foglalkozó ügyekben (túlzottan alacsony felvásárlási árak gyanúja).

Az **összefonódásokra** vonatkozó kérelmek száma évről évre nő. A vizsgált, összesen 49 összefonódásból egy esetben (MATÁV/Jásztel) tagadta meg az engedélyt a Versenytanács. A megtiltott összefonódás a közeljövőben bekövetkező piacnyitás fényében vetett fel versennyel kapcsolatos aggályokat. Az összefonódás révén ugyanis a hazai távközlési piac domináns szereplője egy nagyon fontos területen (a helyi fogyasztókhöz való hozzáférést biztosító hálózatok) olyan módon erősítette volna amúgy is meghatározó pozícióit, hogy az a későbbi piacralépők számára jelentősen nehezítette volna a helyi fogyasztók elérését, így a MATÁV erőfölényének erősítésén keresztül érdemben akadályozta volna a verseny piacnyitás utáni kialakulását.

Az előző évekhez hasonlóan a jogsértést megállapító versenytanácsi határozatokat nagy arányban támadták meg bíróságon. A **bíróság előtti megtámadások** a nagyobb bírságot kiszabó határozatok esetén jellemzőek. A Versenytanács és a bíróság döntéseit a jogalap tekintetében továbbra is igen nagyfokú jogalkalmazási harmónia jellemezte. Gondok adódnak ugyanakkor abból, hogy a bírósági eljárás átfutási ideje változatlanul igen hosszú (átlagosan egy-másfél év a Fővárosi Bíróságon, és ugyanennyi a Legfelsőbb Bíróságon), így a jogerős döntés megszületésének időpontjára sok esetben értelmét veszti a megoldandó problémával való foglalkozás.

A Gazdasági Versenyhivatal versenypártolási tevékenysége és nemzetközi kapcsolatai

A GVH aktívan részt vett az **energiaszektor** és annak szabályozása átalakításával foglalkozó, a Gazdasági Minisztérium által koordinált előkészítő munkálatokban. Úgy látjuk, egyelőre még nem dőlt el, hogy valódi vagy látszólagos piacnyításra kerül sor, ezért továbbra is igen fontos, hogy megjelenjen e kérdésekkel kapcsolatban a GVH véleménye, amely szerint a verseny bevezetése az erre alkalmas területeken pozitív hatásokkal járna, ennek minimális

feltétele azonban a nagyfeszültségű alaphálózat, valamint a rendszerirányítás leválasztása az erőművekről, az importmonopólium és a nagykereskedelmi monopólium felszámolása. A GVH 1998-ban is folyamatosan képviselte a versenyszempontokat a privatizációs, valamint a kereskedelempolitikai döntések előkészítésében, új elem volt továbbá az energiaszektorban történő tökekoncentrációk ellenőrzésében való véleményadási tevékenység. Ez utóbbi kapcsán - az ágazati törvények módosulásának eredményeként - további fejlesztésre érdemes együttműködés alakult ki a Magyar Energia Hivatallal.

A GVH mintegy 300 jogszabályt véleményezett a verseny szempontjából, ugyanakkor fontos jogszabályok - törvényellenesen - elkerülték a hivatalt, így ezeknél nem volt lehetőségünk a versenyszempontok megjelenítésére (például a közraktározási törvény módosításakor). **Jogszabály-véleményezési tevékenységünkkel** kapcsolatban a belkereskedelmi törvény, az ártörvény módosításával, a szerzői jogi törvénnyel kapcsolatos észrevételeink emelhetők ki. Szintén fontos a gazdasági kamarák etikai kódexeinek véleményezése. Visszatérő problémaként észleljük az igazgatási szolgáltatások díjainak meghatározásával kapcsolatos anomáliákat. Lehetőségeinket szélesíti, hogy 1998 végétől a GVH képviselteti magát a közigazgatási államtitkári értekezleten.

A GVH jelentős **nemzetközi kapcsolatokkal** rendelkezik. Ezek közül az Európai Unióhoz (EU) történő csatlakozással összefüggő munka, illetve az EK Bizottság IV. (Verseny) Főigazgatóságával folytatott együttműködés a legfontosabb. E a téren a csatlakozási tárgyalásokkal kapcsolatos átvilágítás emelhető ki. Ennek során és más alkalmakkor érzékeltük az EU azon törekvését, hogy Magyarország javítsa az állami támogatások kontrollját, valamint azt az EU igényt, hogy a GVH-nak bizonyos állami magatartásokra (szabályozásokra) vonatkozó ellenőrző szerep betöltésére is jogosítványa legyen. Szakmai szempontból kiemelkedően fontos az OECD-vel való kapcsolat, ezen kívül képviseltetjük magunkat az UNCTAD és a WTO versennyel foglalkozó fórumain is.

Ajánlások az Országgyűlés számára

Az alábbi ajánlások egyes, a GVH látóterébe került problémákkal kapcsolatos versenyszempontú megközelítésnek a később meghozandó döntésekben való megjelenítését célozzák, ehhez kínálnak szempontokat. Három ajánlás a természetes monopóliummal vagy kizárólagos jogokkal rendelkező szektorokhoz kötődik, egy pedig a kiskereskedelem jelenleg is zajló változásokkal kapcsolatos. A távközlésre és az energiaszektorra vonatkozóan a kormányzat, illetve a törvényalkotás a közeli jövőben **több fontos döntést** is hoz majd. A helyi monopóliumok esetében hasonló döntések meghozatala nem szerepel a napirenden, de amellet érvelünk, hogy ez szükséges lenne. A kiskereskedelemmel kapcsolatban pedig arra hívjuk fel a döntéshozók figyelmét, hogy a szabályozást sürgetők nem feltétlenül képviselik a társadalom mint egész érdekeit, illetve, hogy a szabályozásról szóló döntéskor annak költségeit is tekintetbe kell venni. Valamennyi itt megfogalmazott elv és szempont részletesebben is kifejtve megtalálható a részletes beszámolóban.

Távközlés

A távközléssel kapcsolatos döntések meghozatalakor tekintettel kell lenni arra, hogy:

- A nemzetgazdaság **versenyképesség** lényeges összetevője a távközlés hatékonysága, e hatékonyság legjobb növelője pedig a verseny. A verseny meghonosítása összhangban van az EU csatlakozási követelményekkel, de ettől függetlenül is **nemzeti érdek**.
- A piacnyitás jogi deklarálása nyomán **nem alakul ki automatikusan a verseny**. A piacot uraló korábbi monopólium a hálózatos iparágakban - a nélkülözhetetlen eszközök birtokában és megfelelő stratégiák alkalmazásával - mesterségesen akadályozhatja a versenytársak piacra lépését.
- A piacralépés akadályozása aktív kormányzati lépésekkel megelőzhető, és ezek a lépések **már a piacnyitás előtti időszakban** is időszerűek.
- Ha a monopólium a piacnyitás előrehozataláért cserébe olyan lehetőségeket kap, amelyek révén a piacnyitás utáni versenyt képes hatásosan akadályozni, akkor ez az alku *de jure* gyorsítja a piacnyitást, *de facto* azonban késlelteti, összességében **nem kedvez a versenynek**, és ennek megfelelően veszteségeket okoz a társadalomnak, vagyis elkerülendő.
- A korszerű szabályozás működtetéséhez és a verseny kibontakozásához szükséges a **reguláló hatóság autonómiájának és függetlenségének növelése**, valamint a hasonló feladatkörű intézményekkel történő együttműködés feltételeinek biztosítása.

Villamosenergia szektor

A villamosenergia szektorral kapcsolatos döntések meghozatalakor tekintettel kell lenni arra, hogy:

- A nemzetgazdaság versenyképesség lényeges összetevője az energiaszektor hatékonysága, e hatékonyság legjobb növelője pedig a verseny. A verseny meghonosítása összhangban van az EU csatlakozási követelményekkel, de ettől függetlenül is nemzeti érdek.
- A verseny előtt álló akadályok lebontásához elengedhetetlenül szükséges a versenyre alkalmas (és ezért versenypiacivá változtatandó) valamint a természetes monopóliumot jelentő (és ezért a versenyre nem alkalmas) tevékenységek **teljes, minden tekintetben megtörténő szétválasztása**. Ez azt jelenti, hogy tulajdonosi értelemben is le kell választani az erőművekről a nagyfeszültségű hálózatot valamint a rendszerirányítást, és meg kell szüntetni minden monopoljogot a nagykereskedelemben és az importban. Ezen kívül a hálózathoz való hozzáférést is megfelelően szabályozni kell.
- A verseny piacnyitás utáni kibontakozása szempontjából fontos, hogy a lehetőségekhez mérten az erőművi, illetve a regionális szolgáltatói struktúra **ne legyen koncentrált**.
- A korszerű szabályozás működtetéséhez és a verseny kibontakozásához szükséges a **reguláló hatóság autonómiájának és függetlenségének növelése**, valamint a hasonló feladatkörű intézményekkel történő együttműködés feltételeinek biztosítása.

Helyi monopóliumok

A helyi monopóliumok esetében abból célszerű kiindulni, hogy e területeken is vállalkozási tevékenységet folytatnak a szereplők, amelyek külön-külön csekély súlyt képviselnek, helyi szinten viszont nagymértékben befolyásolják az életviszonyokat és országos szinten aggregálva is jelentősek. Ennek alapján a jövőben a megfelelő szabályozási döntések meghozatalakor tekintettel kell lenni arra, hogy:

- Az olyan regionális vagy helyi szinten megoldandó szolgáltatások esetében is, mint a víz- és csatorna szolgáltatás, a temetkezés (temető üzemeltetés), a hulladékgyűjtés és ártalmatlanítás, a kábeltelevíziózás, és különösen a távhőszolgáltatás, felmerülnek ugyanazok a **versenypolitikai alapkérdések**, mint a nemzetgazdasági szintű monopóliumok kezelésénél.
- A helyi monopóliumok szabályozásának egy országos méretű monopólium regulációjához **hasonló elveket** kell követnie.
- **Többletszempontként** jelentkezik, hogy - szemben az nemzetgazdasági szintű monopóliumokkal - nem megoldott a hatósági és a vállalkozási alapon ellátandó tevékenységek különválasztása, és gyakori a szabályozó (önkormányzat) közvetlen tulajdonosi érdekeltsége.

Kiskereskedelem

A kiskereskedelemmel kapcsolatos szabályozási döntések meghozatalakor tekintettel kell lenni arra, hogy:

- Fogalmilag elkülönítendőek egymástól a bevásárlóközpontok és a nagyméretű kiskereskedelmi láncok. A bevásárlóközpontokkal kapcsolatban döntően társadalmi és nem a versennyel összefüggő kérdéseket vetnek fel.
- A látványos átalakulás miatt sokak érdeke sérül (a versenyre kényszerített hagyományos kiskereskedelmi szervezetek, a meggyengült alkupozíciójú beszállítók). Ez a verseny velejárója. A verseny védelme nem feltétlenül jelenti a versenyzők védelmét is.
- E változások összekapcsolódnak a hatékonyság növekedésével, a kereskedelem jobb szervezésével is.
- A szektorban zajló koncentrációs folyamat elvezethet oda, hogy e hatékonysági előnyök a verseny érzékelhető gyengülése miatt nem jutnak el a fogyasztókhoz, és egy koncentráltabb piacon más versenyaggályok is felmerülhetnek. Jelenlegi ismereteink szerint Magyarországon a koncentráció még nem érte el az aggodalomra okot adó mértéket. Ezen kívül, az ilyen problémák - amennyiben valóban felmerülnek - a versenytörvény által, esetleg akkor bevezetendő szabályozással kezelhetőek lesznek.
- A változások fontos társadalmi kérdéseket is felvetnek, amelyekkel kapcsolatban szintén felmerülhet a szabályozás igénye. Az ilyen célú szabályozás azonban korlátozhatja a versenyt és a hatékonyságot, ami veszteségeket okoz.

A fentiek alapján a GVH szerint egyfelől jelenleg a kiskereskedelemben **versennyel foglalkozó szabályozásra nincs szükség**, annak megvalósítása problematikus is lenne, másfelől a társadalmi problémákat megoldani kívánó szabályozás versenyre és hatékonyságra gyakorolt **negatív hatásaival** számolni kell annak bevezetésekor.

Budapest, 1999. március 16.

Nagy Zoltán
a Gazdasági Versenyhivatal elnöke

RÉSZLETES BESZÁMOLÓ

I. ÁLTALÁNOS TAPASZTALATOK

1. A piaci viszonyok változásai

Piaci viszonyokon, illetve versenyfeltételeken versenypolitikai értelemben a **piaci szerkezetet** és a **piacralépés** illetve a piac elhagyásának feltételeit értjük, mivel alapvetően e tényezők határozzák meg a verseny intenzitását és egyéb jellemzőit. A Gazdasági Versenyhivatal (GVH) munkája során figyelmet fordít az olyan folyamatokra - legyenek azok akár állami beavatkozás, akár üzleti döntések következményei -, amelyek hatnak az említett tényezőkre. A piaci viszonyok alakulásának bemutatása nem azonos a gazdaság egésze fejlődésének, vagy versenyképessége alakulásának bemutatásával. Az alábbi áttekintés **a GVH működése során szerzett tapasztalatokon** alapul. Az általános leírason túl külön is kitérünk a kiskereskedelemben zajló nagyléptékű változásokra.

Az állam beavatkozásának hatásai

Ahogy az 1997. évről szóló beszámolómban is jeleztük, az évtized végére általában is mérséklődött az állami beavatkozás versenyre gyakorolt hatása az üzleti döntések hatásaihoz képest. Az állami beavatkozások között, a privatizációs és a kereskedelempolitikai döntések jelentőségének csökkenésével párhuzamosan, a verseny szempontjából **felértékelődtek a szabályozási típusú beavatkozások**.

A privatizáció és a kereskedelempolitikai változások, amelyek az évtized első felében meghatározóan befolyásolták a verseny feltételeit, 1998-ban nem gyakoroltak érdemi hatást. Mindez a privatizáció és a piacnyitás befejeződésének természetes következménye.

Szabályozási szerepe révén az állam a piacon való viselkedést, illetve a piacralépési feltételeket közvetlenül képes befolyásolni. Piacgazdaságban a verseny normális működéséhez sok esetben szükség lehet bizonyos fokú magatartás kontrollra, a tisztességes viselkedés kikényszerítésére. Egyes szektorokban a szabályozás a hatékonyság biztosításának, vagy akár, paradox módon, a verseny bevezetésének fő eszköze is lehet. A szabályozás ugyanakkor jelentős mértékben képes akadályozni vagy torzítani a versenyt.

A versenyt erősíteni kívánó szabályozás esetén tekintetbe kell venni, hogy a versenynek a korábban monopol tevékenységekben való meghonosítása nem szűkülhet a jogi értelemben vett piacnyításra. Aktív kormányzati lépésekre is szükség van ahhoz, hogy a piacnyitás után ne csak jogi értelemben beszélhessünk versenypiacról, valóban kialakulhasson a hatásos verseny (effective competition). Megjegyzendő az is, hogy az olyan problémák, mint például a diszkriminációmentes hozzáférés, vagy a megfelelő árkontroll biztosítása nem csak a nemzetgazdasági méretekben és szinten működő monopóliumok esetén merül fel és oldandó meg (pl. energiaszektor, távközlés, vasúti közlekedés). A versenypolitikai kihívás és az állam felelőssége hasonló egy sor más, látszólag kevésbé jelentős területen is (pl. víz- és csatorna szolgáltatás, temetkezés, kábeltévék, buszközlekedés, hulladékgazdálkodás, távhőszolgáltatás). Míg az előbbi csoporthoz tartozó monopóliumokkal kapcsolatban az elmúlt időszakban történtek szabályozási, illetve piacnyítási lépések, és jelenleg is folyamatban vannak ilyenek (még ha a GVH ezeket gyakran igen erőteljesen kritizálta és kritizálja is), addig az utóbbi csoport esetén jóformán még a probléma észleléséről sem beszélhetünk, holott ideje lenne, hogy nagyobb figyelem jusson ezekre a területekre is.

1998-ban a szabályozási típusú beavatkozások területén sem történt olyan állami lépés, amely a versenyviszonyokra jelentős hatással lett volna. Ebben nem kis szerepe lehet a kormányváltással járó interregnumnak. Az 1998-ban előkészített, vagy előkészítés alatt álló jogszabályok versenyre gyakorolt hatásai 1999-ben mutatkoznak majd meg, az előkészítés fázisában képviselt véleményünkről pedig egy későbbi fejezetben (III. A Gazdasági Versenyhivatal versenypártolási tevékenysége és nemzetközi kapcsolatai (38. old.)) adunk tájékoztatást.

A régebb óta működő szabályozásokkal - esetleg azok hiányával - kapcsolatos problémák a legtöbb esetben természetesen nem újak, nem kifejezetten 1998-ra jellemzőek. Mindazonáltal néhány területen 1998-ban az eddigieknél nagyobb gondokat okoztak, érzékelhetőbbé váltak korábban is meglévő problémák, illetve megoldásuk aktuálisabbá vált. Ilyen területnek tartjuk, és részletesebben is bemutatjuk a **gyógyászati termékek** (gyógyszerek, gyógyászati segédeszközök, gyógyhatású készítmények, táplálék kiegészítők stb.) forgalmazását.

E termékek piacain jellemző, hogy a piacralépés mind a gyártói, mind a forgalmazói szinten nehéz, részben - a fogyasztók egészségvédelmével, a termékbiztonsággal, ellátásbiztonsággal kapcsolatos okokból hozott - szigorú hatósági előírások, részben a megnövekedett tőkeigényesség miatt. Különösen megnehezíti a tisztánlátást az, hogy erőteljes piacbefolyásoló, eltérítő hatással bírnak az állami (egészségbiztosítási) támogatások. Az állam olyan részpiacokon is beavatkozik a versenybe, ahol ez hatékonysági szempontokkal nem támasztható alá. A következmény az, hogy a piaci szereplők az állami szabályozást megkerülve - sok esetben mind etikailag, mind jogilag megkérdőjelezhető módon - kísérelnek meg piacokat szerezni, forgalmat növelni. Ennek egyik viszonylag könnyen ellenőrizhető útja a termék forgalomba hozatalához szükséges engedélyek megszerzésének elmulasztása, vagy a termékek feldicsérése. Több a gond azokkal a kevésbé átlátható és megfogható módszerekkel, mint például az eladás ösztönzés olyan módjai, amelyeknél a végső fogyasztók „segítői”, az orvosok, gyógyszerészek kerülnek üzleti, félüzleti kapcsolatba a gyártókkal, forgalmazókkal, többek között szakmai ajándékok, konferencia részvételek finanszírozása, jutalékok, kísérleti termékek kipróbálása révén. Mindebből következően a gyártók és forgalmazók közötti verseny a számlát fizetők (biztosító, végső fogyasztó) helyett a „segítők” megnyeréséért folyik, ami vélhetően fogyasztói szempontból magasabb árakat, nem feltétlenül korrekt, hatékony kiszolgálást eredményez.

Az elmúlt években elkészült tevékenységi szabályozások jellemzően a GVH közreműködése, véleményének megkérdezése vagy figyelembe vétele nélkül születtek (pl. gyógyszerügyi működés, gyógyszerészeti tevékenység, gyógyszerárak, magánorvosi, magán egészségügyi, természetgyógyászati tevékenység szabályozása, szakmai kamarai törvények stb.). Így ezek a szabályozások sok esetben mérsékelten veszik figyelembe azt a tényt, hogy ezek, a korábban sok esetben nonprofit alapon, és ellátási kötelezettség mellett, nagymérvű állami részvétellel működő piacok egyre nagyobb mértékben, egyre nagyobb szegmensekben valódi piaccá váltak és válnak, ahol fokozódó mértékben a profitorientáció válik a működés meghatározójává. Az ebből származó anomáliák és visszasságok a GVH-hoz érkező bejelentésekben is megjelennek (pl. a gyógyszertár, mint speciális ingatlan tulajdonlása elválik a gyógyszertár üzemeltetési jogtól valamint a gyógyszer kiskereskedelmi tevékenység folytatásának jogától, ezáltal sajátos, kölcsönös függőségből adódó csapdahelyzetek alakulnak ki; a gyógyszerár szabályozásában a nem támogatott, a verseny és ezáltal a hatékonysági kényszer lehetőségének kitett termékkörben is korlátozódik a verseny a kereskedelmi árrés szabályozásából következően), ugyanakkor a jelen szabályozási rendszerben a versenyjog sem képes ezekre a problémákra megoldást találni.

A kábeltelevíziós szolgáltatás területén - annak ellenére, hogy jelenleg itt is sok esetben természetes monopóliumról beszélhetünk - hiányzik a megfelelő gazdasági szabályozás, és ez a GVH versenyfelügyeleti eljárásaiban is tükröződik. Sok olyan probléma keletkezik így, szinte folyamatosan, amelyet szabályozással ki lehetne küszöbölni. Jelenleg azonban ezek orvoslására a szabályozási úrban a GVH-hoz való fordulás az érintettek egyetlen lehetősége, miközben a versenyjog nem kínál e problémák természetéhez igazodó megoldást.

A GVH nézőpontjából további neuralgikus területnek tekinthető a tankönyvpiac és a temetkezési szolgáltatások piaca. Ez utóbbival kapcsolatban 1998-ban elkezdődött a szabályozás kialakítása.

Az üzleti döntéseken alapuló folyamatok

A verseny feltételeinek üzleti döntéseken alapuló változásával kapcsolatban általában az mondható, hogy radikális változást jelentő események nem történtek, alapvetően a korábbi évek folyamatainak folytatódásáról lehet beszélni.

Ezzel együtt található néhány olyan terület, ahol érdemi koncentráció ment végbe. Ilyen az élelmiszergazdaságon belül a **baromfiipar**, ahol felvásárlási hullám indult. Ennek eredményeként ma a termelés mintegy 60%-át a legnagyobb 2 szereplő adja. Ugyancsak koncentrációs tendenciák bontakoztak ki a **tejiparban**. 1998-ban a Nutricia és a Gala csoport egymást túllícitálva kezdte meg az egyes régiókban a megfelelő mezőgazdasági háttérrel és jó minőségű termékekkel rendelkező kis- és középvállalkozások felvásárlását. Az élelmiszergazdaságnak e két területén végbemenő folyamat végeredménye várhatóan ugyanaz lesz, mint ami az előző években jellemezte a dohány-, az édes-, az üdítő- és szeszipari fejleményeket, vagyis oligopol, esetleg szigorú oligopol struktúra kialakulása prognosztizálható.

Jelentős változások zajlottak a **dohányiparban**. A gyártásban az oligopol szerkezet már a privatizációkor kialakult, a forgalmazás azonban sokszereplős maradt. 1998-ban a dohánygyárak értékesítési politikájának változása következtében a dohány-nagykereskedelem jóval koncentráltabbá vált. Először - a kisméretű kiskereskedők összefogása miatt - bizonyos értelemben háromszereplőssé változott, majd egy nagykereskedelmi fúzió révén kétszereplőssé alakult át. Ezzel párhuzamosan működésbe lépett a dohánytermékek kiskereskedelmi árára vonatkozó szabályozás, amely a gyáraknak biztosítja a kiskereskedelmi ár meghatározásának jogát is annak ellenére, hogy az elérni szándékozott adózási szempontok ezt nem tennék szükségessé. A GVH az átalakulás több pontján is beavatkozott: erőteljesen ellenezte az árszabályozás ilyen formájának bevezetését, eljárást folytatott a dohány nagykereskedők egymással kötött megállapodásaira (részleges tiltás) és a nagykereskedelmi fúzióra (engedély) vonatkozóan (ezekkel az eljárásokkal a következő fejezetben foglalkozunk (II. A Gazdasági Versenyhivatal eljárásai (22. old.))). Az új viszonyok között az iparág sokkal átláthatóbb mint korábban, a gyártók ebben a transzparens környezetben jól és könnyen képesek nyomon követni egymás lépéseit, képesek egymás reakcióival számolni, emellett ellenőrzik a kiskereskedelmi árakat. Oligopol szerkezet mellett, ilyen viszonyok között, megegyezés nélkül is könnyen kialakul az együttműködéssel azonos hatású párhuzamos magatartás, miközben a versenyjogi beavatkozás megnehezül, a kiskereskedők közötti árverseny pedig szinte teljesen megszűnt.

Enyhe koncentrációást eredményezett a üzemanyag kiskereskedelemben az, hogy az ÖMV megvásárolta a BP üzemanyagtöltő állomásait. Ez is része annak a folyamatnak, amely során az ÖMV - a külkereskedelmi korlátok fokozatos csökkenését is kihasználva - erősíti regionális pozícióit, miáltal érdemi versenykényszert teremthet a domináns hazai szereplő (MOL) számára a kőolajtermékek magyarországi piacain.

Dinamikus változások történtek a **pénzügyi szolgáltatások** piacain. A hitelintézeteknél egyrészt az 1999 januárjától engedélyezett univerzalitás, másrészt a versenyképesebb méret elérése határozta meg a szervezeti változásokat. A kereskedelmi bankok mellett a szövetkezeti hitelintézeteknél is nőtt az összeolvadások üteme, ami ezen a területen a piaci szereplők számának gyorsuló csökkenését is eredményezi. Kedvező hatású lehet az 1998-tól hatályos, a külföldi pénzügyintézetek fióknyitását lehetővé tevő jogszabály² is. A hitelintézetek erősödő versenye a „jó ügyfelek” mellett a lakosság szélesebb köre (közel 40%-nak nincs folyamatos bankkapcsolata még) számára is a kínálat bővülését, új szolgáltatások, szolgáltatáscsomagok megjelenését eredményezte. A növekedéssel változatlanul

² 1997. évi CXXXII. törvény a külföldi székhelyű vállalkozások magyarországi fióktelepeiről és kereskedelmi képviseleteiről

nem tartott lépést a fogyasztók megfelelő tájékoztatásának, a választáshoz szükséges valós, tárgyyszerű információadásnak a minősége, színvonala.

Az értékpapíripiacokon a bankok pozícióinak erősödése mellett a nemzetközi események negatív hatásai vezettek jelentős átrendeződéshez. A tőzsdéi események következményei, a brókercsődök és széles fogyasztói kör károsodása azt is felszínre hozták, hogy mind a szabályozás, mind pedig az ellenőrzés és a jogi előírások betartatása területén jelentős hiányosságokat kell 1999-ben pótolni.

A biztosítási piacok valamennyi területére a jelentős bővülés jellemző. Az üzleti biztosítóintézetek közötti verseny területei a kötelező gépjármű felelősségbiztosítás díjának 1998. januártól megkezdett felszabadításával bővültek. Ennél nagyobb jelentőségű volt a több mint háromszáz szereplős önkéntes - és magánnyugdíjpénztári biztosítási piacokon a részesedésszerzés illetve - növelés érdekében eredményesen folytatott verseny, amelyben az üzleti biztosítók mellett a bankok is komoly szerepet játszottak.

Jelentős erőforrásokat megmozdító aktivitás volt jellemző a közcélú **telekommunikációs** szolgáltatás területére, ahol megvan az esély arra, hogy a tőkeerős külföldi tulajdonú magyarországi képviseletek, az alternatív hálózatok kialakítására törekvő más gazdasági profilú társaságok szövetségei a jelenleg domináns pozícióban lévő szolgáltató (MATÁV) érdemi ellenfelévé váljanak a jogi korlátok lebontását eredményező liberalizáció után. A már piacon lévő és a liberalizáció után belépni szándékozók közötti hatásos verseny megteremtéséhez szükséges ugyanakkor a megfelelő állami magatartás is, és ennek részeként egy olyan versenybarát szabályozás kialakítása, amely a liberalizációt követően biztosítja az új szereplők számára az egyenlő feltételeket a (várhatóan tartósan, noha csökkenő mértékben) domináns pozícióban maradó versenytárral szemben. E keretszabályok kialakítása előkészítő munkát igényel, amelyet a GVH szerint minél előbb el kell kezdeni.

Koncentráció figyelhető meg a kábeltelevíziózásban, ahol a Kábeltel erőteljes terjeszkedésbe fogott, miközben a MATÁV új szereplőként jelentős zöldmezős beruházásokkal lépett be a piacra. Az itt zajló folyamatok azért is figyelemre méltóak, mert a kábeltelevíziózás mára a távközlés olyan kiemelkedően fontos területévé nőtt, amely hozzájárulhat a szektoron belüli verseny kialakulásához azáltal, hogy - amennyiben nem a hagyományos helyi távközlési hálózat tulajdonosa birtokolja ezt a hálózatot is - alternatív helyi hozzáférést biztosít a fogyasztók széles köréhez.

A kiskereskedelem új formáinak terjedése - a nagyméretű kiskereskedelmi láncok

Az előző évekhez hasonlóan, 1998-ban is folytatódott a nagyméretű kiskereskedelmi láncok terjeszkedése, erősödése; népszerűségük és forgalmuk fokozatosan növekszik.

A multinacionális, nagyméretű kereskedelmi láncok **megítélése** meglehetősen sokféle, valójában a gazdasági szereplők nézőpontjának függvénye. A köztudatban sokszor keveredik az üzletlánc és a bevásárlóközpont fogalma, pedig gazdasági szerepük és versenypolitikai értékelésük eltérő. A bevásárlóközpontok a bérleti díjat kifizetni tudó bármely kiskereskedőnek biztosítanak árusítási lehetőséget, ezekben a nagyméretű, multinacionális kiskereskedők is gyakran jelen vannak. A látogatók, illetve a vásárlók körében népszerű komplexumokban folyamatosan növekszik az üzlethelyiségek iránti igény. A bevásárlóközpontok kereskedői mind egymással, mind a többi, közeli bevásárlóközpont, illetve más (kis)kereskedelmi forma egységeivel versenyeznek. A bevásárlóközpontok gyakran kiskereskedelmi láncokon alapulnak. A továbbiakban elsősorban a nagyméretű kiskereskedelmi láncokkal foglalkozunk.

Az elmúlt években változás történt a kereskedelemben alkalmazott technológiákban, módszerekben. Nőtt a kereskedelmi láncok kapacitása, a termékek száma, bővült az értékesítésben használt eszközök köre, megjelentek a kereskedelmi termékek, saját márkák. A korszerű, versenyképes kereskedelem megjelenésével fokozatosan nőtt (a kereslet fizetőképességétől függően) az erre irányuló igény. A verseny diktálta kereskedelmi stratégiákban új üzlet-típusok (szuper- és hipermarketek, diszkontüzletek, cash-and-carry (vagyis a kiskereskedelemre jellemző kereskedési módot a nagykereskedelemben is bevezető - fizess és vidd) értékesítési forma) jelentek meg, a kiskereskedelem

és a nagykereskedelem határvonala lassan elmosódik, és jelentősen módosult a kiskereskedők és a beszállítók viszonya, alkupozíciója.

A kiskereskedelem átalakulása, a kiskereskedelmi láncok térhódítása, piaci részesedésük növekedése versenypolitikai szempontból önmagában nem aggályos, a vállalkozások versenystratégiájának természetes következménye, **hatékonyság** növekedéssel jár, amelynek az árakban, a választékban, a szolgáltatás színvonalában megjelenő előnyeit a fogyasztó élvezheti. Nemcsak a versenytársak, de a termelők felé is hatékonysági kényszert közvetítenek a hatékonyabb kereskedők. Lehetséges hatékonyság növelő források pl. a méret- és tevékenységi körből fakadó gazdaságosság megléte, jobb raktározási és tárolási kapacitások, illetve azok jobb kihasználása, a kockázatcsökkentés lehetősége, az együttműködésből származó előnyök, a speciális szakismeretekből eredő többlet lehetőségek, a logisztikai és beszerzési rendszer különbségei. A sikeres kereskedelmi tevékenységhez olyan tényezőkre is szükség van, mint a megbízható pénzügyi háttér, megfelelő nyilvánosság és értékesítési akciók, a fogyasztókat vonzó és kielégítő választék és ár, összekapcsolt viszonteladói és közvetlen fogyasztói értékesítés. Mindezek társadalmi és gazdasági megítélése azonban egyáltalán nem egyértelmű.

A **kiskereskedelem koncentrációja** összetett folyamat. Egyrészt folyamatosan növekszik az egyes láncok piaci részesedése, az üzlethelyiségek száma, mérete, választéka és ezzel együtt a forgalma, másrészt nem ritka az irányítás megszerzésére, fúzióra irányuló törekvés. Ahogyan a kiskereskedelem egyre koncentráltabbá válik, és az szükséges lesz, sor kerülhet versenyhivatali beavatkozásra. Az elmúlt években is volt példa jelentős kiskereskedelmi láncok egyesülésére, pl. Skála és Centrum, SPAR és Super Közért, Csopak és Balaton Fűszért, Bakony és Mecsek Fűszért, de a hatékonysági előnyök, valamint a versenytársak száma és ereje miatt ezek a fúziók nem keltettek aggodalmat a gazdasági verseny működése szempontjából.

A nagyméretű kiskereskedőkkel kapcsolatban felmerült néhány olyan kérdés, panasz, valós vagy vélt sérelem, mind a versenytársak, mind a beszállítók részéről, amely versenypolitikai szempontból is valóban problematikus lehet. A **problémák** operatív kezelésének és szabályozásának - általános és indulatoktól sem mentes - igénye sok oldalról felmerült már. A szabályozási igényt az is erősíti, hogy, bár más hagyományok és méretek mellett, a fejlett piacgazdaságokban is megjelentek a nagyméretű kiskereskedők terjeszkedésének és eszköztárának korlátozására irányuló **szabályozások**, illetve ezekre vonatkozó törekvések.

Az erősödő versenybe kényszerített **versenytárs** kis- és középvállalkozó kiskereskedők kénytelenek alkalmazkodni a megváltozott viszonyokhoz, amit esetleg méltánytalannak és versenyellenesnek tartanak. Nem kizárt, hogy erősen koncentrált piacokon ilyenkor valóban a versenyt akadályozó vagy felszámoló visszaélésekről, például felfaló árazásról van szó. A GVH eddigi tapasztalatai alapján azonban erre Magyarországon az eddigiekben nem lehetett következtetni. Az új és erős belépők által támasztott versenyben a hagyományos, kis- és közepes méretű kiskereskedelmi vállalkozások részéről a korábbiaktól eltérő stratégia szükséges az alkalmazkodáshoz. Ennek egyik módja lehet a beszerzési társuláshoz való csatlakozás. A gyengébb versenytárs hatósági, állami eszközökkel történő védelme azonban nem lehet az „alkalmazkodás” módja.

A nagyméretű kiskereskedelmi láncokat érintő aktuális téma és gyakori panasz a beszerzési ár alatti áron való értékesítés szabályozásának kérdése. Különösen a versenytársak, a kis- és közepes méretű kiskereskedelmi vállalkozások érdekeit képviselők részéről erősödnek a törekvések ezen gyakorlat tiltására, de elgondolkodtató, és a probléma bonyolultságát is mutatja, hogy a legnagyobb (a beszerzési árak szempontjából legjobb pozícióban lévő) kereskedők is támogatják ezeket. A szabályozás (amely ebben az esetben jelentős beavatkozás a piac működésén keresztül a versenybe) formája, terjedelme, az érintettek köre, a tiltás esetleges szankciói, a felelősség és hatáskör széleskörű vita tárgya.

A GVH szerint a szabályozás implikációi költségesek és kétségesek, szemben a vitatható előnyök mértékével; nem kellően átgondolt, hogy melyik szereplőnél jelentkeznek a szabályozás előnyei, valamint nehezen átlátható és betartható a beszerzési ár alatti eladás tiltása. Egyrészt a beszerzési ár összetett tényező, a számlán ténylegesen megjelenő, ellenőrizhető termelői árból levonandó pl. számos, a forgalmazónak tett engedmény, illetve az áthúzódó közös marketing költség. Mivel a tilalom nem lehet általános, az átláthatóság hiányosságai a szabályozás kijátszására adnak lehetőséget.

Másrészt az ár mint alapvető versenyesszükséglet szabad mozgásának megakadályozása szemben áll a gazdasági verseny szabadságával. Az ilyen jellegű korlátozás a fent említett hatékonysági tényezők ellen működik, a hatékonyabb működésből eredő árelőnyök ilyen fajta szankciója sérti a verseny szabadságát, a versenyzési lehetőséget, csorbítja a versenyhez rendelkezésre álló eszköztárat.

A versenyjog által megragadható ár-kategória az indokolatlanul alacsony, felfaló ár. Ez azt jelenti, hogy a gazdasági erőfölényben lévő piaci szereplő „kiárazza” versenytársait a piacról, csökkentve így versenytársai számát és a versenyt, ezt követően pedig az árat jóval a korábbi szint fölé emelheti. Ennek tükrében a beszerzési ár alatti ár, mint marketingeszköz, nem hasonlítható a felfaló árhoz, mint a kiszorító stratégia eleméhez, és az általános tilalom a fent említett negatív hatásokkal járna, miközben a valóban visszaélést jelentő magatartás esetére eddig is megvolt az ellenszer.

A **beszállítóktól**, termelőktől érkező, a kiskereskedelmi láncok vevői erejével való visszaélésre vonatkozó panaszok leggyakrabban az indokolatlan diszkontról, a versenytárs-kereskedők elleni segítség kiköveteléséről, a veszteségek közös levezetéséről, a polcdíjakról (fizetni kell azért, hogy a terméket pl. szemmagasságban helyezték ki) és a kilistázásról (fizetni kell a kereskedők listáira való kerülésért) szólnak. Az, hogy a kereskedő vagy a termelő van erősebb alkupozícióban, nagyrészt az adott termék és piac jellegétől, a vásárlási szokásoktól függ, és mindez meghatározza a versenypolitika megítélését és feladatát is. Amíg nincs a láncok között káros összejárás, termelővel kötött versenyt korlátozó megállapodás, addig a térnyerés a verseny természetéből fakad és nem a hatékony résztvevők rovására érvényesül, vagyis addig a verseny pozitív hatásait érzékeljük (például az alacsonyabb árakban). Ha az érintett kereskedő a termelő gazdasági függését kihasználva szól bele annak beruházásaiba, a termelésbe és a beszállítás kritériumaiba, az így kialakult vertikális kapcsolat a gazdasági verseny működése szempontjából nem kívánatos.

A GVH kiindulási pontja a verseny védelme, s nem a gyengébb, esetleg kevésbé hatékony versenytársak védelme, különösen nem olyan (korlátozó, megkötő) szabályozás által, amely éppen a gazdasági hatékonyságot és a társadalmi felemelkedést szolgáló piaci verseny fenntartásához fűződő közérdeket sérti. A nemzetközi tapasztalatok és próbálkozások is azt tükrözik, hogy a mesterséges intézményi beavatkozás gyakran inkább torzít a versenyen, mintsem kiegyensúlyozná azt.

Azonban a külföldi tapasztalatok azokat a hazai fejleményeket is alátámasztják, hogy a kiskereskedelmi koncentráció növekedésével, a bevásárló központok és multinacionális láncok terjedésével gyakran komoly **társadalmi problémák** bukkannak fel: az éleződő versenyben a kisméretű kiskereskedők - akik között sok az eredendően kényszervállalkozó - tőke- és kereskedelmi szakismeret hiányában tönkremehetnek; változás történt mind a fogyasztási, mind a vásárlási, mind szórakozási szokásokban, az utóbbi kettő gyakran összekapcsolódott; a városképre, a közlekedésre, tágabb környezetre, városrendezésre az üzletláncok, bevásárló központok építése kétes hatást gyakorol; az üzlethelyiségek nyitvatartási idejével és az ezzel összefüggő foglalkoztatási problémával kapcsolatban számos kérdés és panasz merült fel a szakszervezetek és civil szervezetek részéről; a multinacionális láncok működésére vonatkozóan több etikai kérdés is felvetődött. Mindezekkel a problémákkal, bár nem vitatjuk, hogy ezek valós és megfontolandó társadalmi aggályok, a gazdasági verseny szemszögéből nézve a GVH nem foglalkozhat.

A nem versenypolitikai, hanem egyéb - szociális, életformával kapcsolatos, városépítészeti - szempontokra alapozott, országos vagy helyi szabályozás indokolt lehet. Különösen érthető lehet egy ilyen szabályozási igény annak ismeretében, hogy a kiskereskedelem átalakulása jóval nagyobb sebességgel zajlik Magyarországon, mint az egyébként e téren előttünk járó más országokban, és ennek következtében az átrendeződés hatásai is nagyobb kihívást jelentenek mind a társadalom, mind az érintett piaci szereplők számára.

Egy szabályozás bevezetésének eldöntésekor tekintetbe kell venni annak - részben a verseny korlátozásán keresztül ható - költségeit. Jelenlegi tudásunk szerint a gazdasági verseny szempontjából a beavatkozás nem kívánatos. A mesterséges beavatkozás visszavetheti a hatékonyságot, gátolhatja a természetes korrekciós, kiegyenlítődségi folyamatokat, statikus, nem tart lépést a változásokkal, merev lehet az előnyök és hátrányok újra elosztása tekintetében. A szabályozó felelőssége, hogy mi lesz a beavatkozás eredménye, hiszen a hatékonyság csorbulása a versenyképesség csorbulását eredményezi. Egy ilyen szabályozás felvállalható, de a döntéshozóknak látniuk kell, hogy a várt pozitív hatásokon

kívül negatív hatásokkal is jár. Ráadásul, az üzletpolitikát közvetlenül befolyásolni kívánó szabályozás hatásossága és érvényesíthetősége is kérdéses, különös tekintettel arra, hogy a beavatkozó felelőssége a piac működéséért nehezen megfogható és ellenőrizhető.

2. A versenyszabályozás jogi hátterének változásai

1998-ban a versenytörvény nem módosult, és bár jelentős előkészületek történtek a szélesebb jogi környezetet érintő változtatások tekintetében, 1998-ban ezek nagy része még nem történt meg, így csak későbbi beszámolók tárgya lehet. Fontos esemény volt ugyanakkor az Alkotmánybíróságnak az Európai Megállapodással és az ehhez kapcsolódó végrehajtási szabályokkal kapcsolatos határozata, amely az utóbbi részleges alkotmányellenességét mondta ki.

A szélesebb jogi környezet változásai

A versenytörvény záró rendelkezései a Kormánynak adtak felhatalmazást arra, hogy rendeletben szabályozza a gazdasági versenyt korlátozó megállapodások egyes csoportjainak a törvény 11.§-a szerinti tilalom alóli mentesülését. A Kormány 2018/1996. (I. 31.) számú határozata előírta a rendelettervezetek tárgykörét, melyhez az EU-hoz való csatlakozásunkból eredő jogharmonizációs kötelezettségünket vette alapul. Ennek megfelelően a Kormány 1997-ben öt **csoportmentességi rendeletet** fogadott el (a biztosítási, a kizárólagos forgalmazási, a kizárólagos beszerzési, a franchise, a gépjármű forgalmazási és szerviz megállapodások egyes csoportjainak a versenykorlátozás tilalma alól történő mentesítéséről). A felsorolt rendeletek közül három 1997-ben, az utóbbi kettő pedig 1998-ban lépett hatályba. A beszámolási időszakban további három rendelet előkészítése történt meg a kutatási és fejlesztési, a szakosítási, valamint a technológia-átadási megállapodások tilalom alóli mentesítéséről. A rendelettervezetek államigazgatási egyeztetése lezajlott, kiadásukra 1998-ban nem került sor.

Az Alkotmánybíróság Európai Megállapodással kapcsolatos határozata

Az Alkotmánybíróság (AB) az év során meghozta az Európai Megállapodás (EM)³ versenyjogi rendelkezésének alkotmányossági megítélésével kapcsolatos határozatát (30/1998 (VI. 25.) AB határozat). Magánszemély kezdeményezésére indult az eljárás, az EM 62. cikke (2) bekezdésének, valamint az EM vállalatokra vonatkozó versenyjogi szabályainak végrehajtására vonatkozó kormányhatározat egyes rendelkezéseinek alkotmányossági összeférhetőségéről. A vitatott rendelkezések értelmében a GVH-nak a Közösség és Magyarország közötti kereskedelmet érintő versenykorlátozó megállapodásokra és erőfölénnyel való visszaélésre vonatkozó ügyekben való eljárása során az ügyeket a közösségi versenyjog alkalmazási kritériumai alapján kell megítélnie, továbbá biztosítani kell magyar részről is a közösségi csoportmentesítő rendeletekben foglalt elvek teljes körű alkalmazását. Az AB határozat kimondja, hogy a magyar jogalkalmazó hatóságok közvetlenül nem alkalmazhatják az EM 62. cikk (2) bekezdésében hivatkozott alkalmazási kritériumokat. A végrehajtási szabályok vitatott rendelkezéseit az AB alkotmányellenesnek találta, megsemmisítésüket azonban 1999. december 31. napjáig felfüggesztette.

Az év során részletes előterjesztés formájában az Igazságügyi Minisztérium tájékoztatta a Kormányt az AB határozat kapcsán előállt helyzetről. A 2226/1998 (X. 28.) Korm. határozat előírta, hogy - a GVH szakértőit is bevonva - tárgyalásokat kell folytatni az Európai Közösségek képviselőivel az AB határozat folytán a végrehajtási szabályokban szükségessé váló módosításokról. Az erre irányuló

³ 1994. évi I. törvény a Magyar Köztársaság és az Európai Közösségek és azok tagállamai közötti társulás létesítéséről szóló, Brüsszelben, 1991. december 16-án aláírt Európai Megállapodás kihirdetéséről

munka elkezdődött, az EU/Magyar Versenyjogi Albizottság november 26-i ülésének napirendjén már szerepelt a téma, ezt követően az EK Bizottság kifejezte együttműködési készségét.

Az Alkotmánybíróság versenyt közvetlenül érintő határozatai

Az AB a verseny szabadságát következetesen nem mint alapjogot, hanem mint a piacgazdaság alapvető feltételét tekinti, azaz a verseny jogszabályok általi korlátozását akkor tekinti alkotmányosnak, ha a korlátozások az általuk szolgálendő célokhoz képest nem aránytalanok, ugyanakkor feltétlenül szükségesek. Az 1998-as határozatok az előző évek döntéseihez hasonlóan más alapjogokkal (diszkrimináció tilalma, vállalkozás szabadsága) összefüggésben érintették a versenysemlegesség, a verseny szabadságának kérdését.

Így megsemmisítette az AB a számvitelről szóló törvény és azzal összefüggésben a helyi adókról szóló törvény azon rendelkezését, amely szerint a befektetési vállalkozások helyi adója magasabb lenne a hasonló tevékenységet végző hitelintézetek és pénzügyi vállalkozásokkal szemben (18/1998 (V. 13.) AB határozat). Ugyanígy a diszkrimináció tilalmába ütközönek találták azt az önkormányzati rendeletet, amely a vállalkozások székhelyétől függően különböző mértékű terület-használati díjat állapított meg a vállalkozásokra (20/1998 (V. 22.) AB határozat). Szintén alkotmányellenes az az önkormányzati rendelkezés, amely szerint a bizonyos tevékenységet végző vállalkozások magasabb közterület-használati díjat kötelesek fizetni, ha ennek oka nem a közterület használatával függ össze (38/1998 (IX. 23.) AB határozat).

Számos határozat született az **önkormányzatok** által megállapított szemétszállítási díjakkal kapcsolatban. Az indítványozók azt sérelmezték, hogy az érintett önkormányzatok a lakások nagyságával, illetve helyiség-számával arányban határozták meg a díjakat, míg az elszállított hulladék mennyisége az ingatlanban lakók számától függ. Az árszámítás így diszkriminációra vezetett a nagyobb lakásban lakók sérelmére. Ez a probléma közvetve érinti a versenyt: a szemétszállítás kötelezően igénybe veendő szolgáltatás, amelyet általában egy, lényegében monopolhelyzetben lévő vállalkozás végez, így az ármeghatározásnak objektívan, a felmerülő költségek figyelembe vételével, az egyenértékűség elvére alapulva kell történnie (52/1998, 53/1998, 54/1998, és 55/1998 (XI. 27.) AB határozatok).

II. A GAZDASÁGI VERSENYHIVATAL ELJÁRÁSAI

A Gazdasági Versenyhivatal (GVH) 1998-ban 191 versenyfelügyeleti eljárást folytatott le, amelyből 180 zárult versenytanácsi határozattal. Ebből 72 a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolásával kapcsolatos, 108 pedig antitröszt ügy (vagyis a verseny korlátozásával, illetve ehhez kötődő visszaéléssel kapcsolatos ügy) volt. Nőtt az antitröszt ügyek aránya, azon belül pedig emelkedett a fúziós és a versenykorlátozó megállapodásokkal kapcsolatos esetek részesedése. Az összes versenytanácsi döntéssel zárult eljárásból 52 indult kérelemre, 128 pedig hivatalból. A Versenytanács 39 ügyben állapított meg jogsértést, és ezért összesen 69.650 eFt bírságot szabott ki. Ebből 10 határozat emelkedett jogerőre 14.100 eFt összegben, amelyet befizettek a marasztalt vállalatok.

A Versenytanács 1998-ban 6 esetben rendelt el szünetelést, a jogsértés csekély súlyára, valamint arra tekintettel, hogy a jogsértő vállalkozás vállalta a jogsértésből eredő károk gyors és hatékony reparációját. Ebből 4 esetben - az utóvizsgálatot követően - az eljárás megszüntetéssel zárult, mivel az eljárást kiváltó okok megszűntek és megnyugtató, a versenyjog megsértését orvosló megoldás született. Két esetben év végén még folyamatban volt a 6-6 hónapos szünetelés. Az eljárás megszüntetésével zárult az 1997-ben elrendelt, 1998-ra átmenő 11 szüneteléses ügy is.

Az alábbiakban külön beszélünk a bejelentésekről, továbbá a versenyfelügyeleti eljárások tapasztalatairól. Ennek során nem említjük meg külön-külön valamennyi határozatot, de a jogértést megállapító - marasztaló, illetve szünetelést elrendelő - valamint a kérelemre indult eljárások főbb adatait a melléklet tartalmazza. Ügyeink közül azokkal foglalkozunk részletesen, amelyekben a jogalkalmazás tanulságai elvi jelentőségűnek tekinthetők, vagy amelyek tipikus, visszatérő, esetleg új piaci jelenségeket, anomáliákat mutatnak. Ebből a szempontból nemcsak a jogsértést megállapító határozatokat tartjuk figyelemre méltónak, hanem sok esetben a megszüntetéssel záruló eljárásokat is.

Néhány esetben jelezzük, hogy a Versenytanács döntéseit megelőző vizsgálati jelentés a végső döntéstől eltérő javaslatot fogalmaz meg. Az ilyen eltérés bemutatásával az a célunk, hogy érzékeltesük egyfelől a versenyjogi problémák természetét - vagyis azt, hogy időnként többféle megközelítés is elképzelhető - másfelől a GVH sajátos döntéshozási mechanizmusát - vagyis azt, hogy a Versenytanács, bár a GVH szerves része, döntéshozását tekintve autonóm, illetve azt, hogy a vizsgálati jelentés elkészítése után is felmerülhetnek új információk, amelyeket a Versenytanács természetesen figyelembe vesz.

1. A bejelentések

A versenytörvény szerint az, akinek jogát vagy jogos érdekét az ügy érinti a törvénybe ütköző magatartás észlelése esetén a GVH-hoz címzett bejelentéssel élhet. A bejelentés kivizsgálása után a GVH dönt arról, hogy a feltárt adatok alapján hivatalból indít-e versenyfelügyeleti eljárást, vagy sem. Az elmúlt két év tapasztalata azt mutatja, hogy a bejelentés intézménye alkalmas az ügyek előzetes szűrésére, a harminc napos bejelentés-kivizsgálás időszak elegendőnek látszik arra, hogy megnyugtatóan tisztázzuk a versenyfelügyeleti eljárás indításához szükséges feltételek meglétét, illetve hiányát.

1998 folyamán 523 bejelentés érkezett a GVH-hoz, ami nagyságrendileg megegyezik az előző évi bejelentések számával. Ezekből a bejelentésekből 344 esetben nem indult eljárás, 23 bejelentés intézése áthúzódott 1999-re, 209 bejelentés kapcsán pedig 109 versenyfelügyeleti eljárás indult meg. (Az eljárási rend szerint azonos vállalkozás ellen azonos tényállás miatt tett bejelentéseket egy eljárásban kell elbírálni.)

A bejelentések téma szerinti megoszlása azt mutatja, hogy vannak olyan területek, illetve jelenségek a magyar gazdaságban, amelyekre az állampolgárok érzékenyebben reagálnak (ez akkor is igaz, ha a

konkrét ügyeket nézve sok esetben a versenyfelügyeleti eljárást valamely törvényi feltétel hiánya miatt meg sem indítottuk). Ilyen területek a következők:

- nyereség lehetőségével egybekötött vásárlási akciók
- kábeltelevíziózás
- telefonszolgáltatások
- közüzemi szolgáltatások
- pénzügyi szolgáltatások.

A bejelentések túlnyomó része (63 %) magánszemélyektől érkezik. A versenytársi bejelentők mellett növekvő számban jelen vannak az érdekképviselői szervek mint bejelentők is, ezen kívül sok esetben fogyasztóvédelmi szervezetek a kezdeményezők.

Az elutasított bejelentések legnagyobb hányadát (51 %) az olyan bejelentések képezik, amelyekben a sérelmezett magatartások nem tartoznak a versenytörvény tárgyi hatálya alá, vagyis a törvényben nevesített tényállások közé. A versenytörvényt sértő, de más szerv (elsősorban a bíróság) hatáskörébe tartozó ügy miatt 50 bejelentést utasítottunk el, arányát tekintve ugyanennyi a közérdek hiánya miatt elutasított bejelentések száma, ahol az egyéni fogyasztói sérelmen túl nem volt kimutatható a közérdek veszélyeztetettsége. Viszonylag alacsony arányt (10 % alatt) képviselnek az időbeli, személyi hatály illetve a személyes érdekelttség hiánya miatt elutasított bejelentések, illetve azok a bejelentések, amelyek tartalmát illetően nyilvánvalóan vagy köztudomásúlag hiányzott valamely, a versenytörvényben rögzített anyagi jogi feltétel, pl. erőfölény, így az eljárás lefolytatása szükségtelen volt.

Az elutasított bejelentések viszonylag magas arányát indokolhatja az a bejelentések tartalmából kiérezhető bejelentői szándék, hogy az állampolgárok a hosszadalmas bírósági eljárást kikerülendő minden államigazgatási fórumot igénybe kívánnak venni „igazuk” érvényesítésére, még akkor is, ha egyéni reparációt nem kaphatnak az eljárás során. Az elutasított bejelentések egy része mögött azonban szabályozási bizonytalanság is áll. Nem egyértelmű az önkormányzatok vállalkozási magatartásának megítélése, mivel a hatósági, szabályozási szerep keveredik a vállalkozói státusszal.

A bejelentést elutasító döntések ellen a bejelentők 78 esetben (23 %) éltek jogorvoslati kérelemmel a Versenytanács felé, a Versenytanács 12 esetben rendelt el a jogorvoslati kérelem kapcsán versenyfelügyeleti eljárást. A 66 elutasított jogorvoslati kérelem közül 11 esetben a bejelentő kérte a határozat bírósági felülvizsgálatát, melynek nyomán egy versenyfelügyeleti eljárást kellett megindítani.

2. A versenyfelügyeleti eljárások

A fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása

A versenytörvény III. fejezete tiltja a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolását. A fejezetben két tilalom található: a fogyasztók versenyben való megtevéstésének tilalma, valamint az olyan üzleti módszerek alkalmazásának tilalma, amelyek a fogyasztó választási szabadságát indokolatlanul korlátozzák.

1998 folyamán 72 versenytanácsi döntés született a versenytörvény e rendelkezései alapján. Harminc eset zárult marasztalással, bár ebből 4 esetben a jogsértés csekély piaci hatása miatt bírság kiszabására nem látott okot az eljáró versenytanács. A bírságkiszabással zárult 26 esetből 9 emelkedett jogerőre.

A fejezet rendelkezéseinek alapvető célja, hogy a fogyasztók döntéseiket olyan helyzetben, olyan információk birtokában hozzák meg, amelyek biztosítják, hogy a fogyasztó átgondoltan, a létező

igényeinek árban, minőségben, egyéb feltételekben valóban megfelelő terméket, szolgáltatást tudja kiválasztani, s ne legyen kitéve olyan hatásnak, kényszernek, ami ezt méltányolható ok, indok nélkül megakadályozza, ellehetetleníti. A fejezetben található rendelkezések hatása is kettős: egyrészt megvédi a fogyasztó gazdasági érdekeit akkor, amikor a racionális döntések körülményeinek megteremtéséhez megköveteli a másik féltől a pontos információadást, a döntési szabadságot korlátozó eladási módszerektől való tartózkodást, másrészt védi a versenyhez fűződő közérdeket is, amikor ezáltal a piacot meg kívánja óvni azoktól a torzulásoktól, amelyek a fogyasztók külső, tisztességtelen befolyásolásra bekövetkező, a saját igényeik kielégítése szempontjából is ésszerűtlen döntéseiből erednek. Természetesen ez a védelem kihat a tisztességes versenytársak érdekeire is. E rendelkezések alkalmazásakor a törvény 9. §-ában foglalt értelmező rendelkezés figyelembevételével tendenciájában a GVH az átlagosan tájékozott fogyasztót tekinti mércének. Elvárja tehát a fogyasztótól is azt, hogy legyen körültekintő, a saját érdekei tudatában döntsön, más szóval nem célja az, hogy megvédje a fogyasztót a saját szubjektív tényezőkön alapuló helytelen döntésének következményeitől. Természetesen azonban az átlagos fogyasztó körülírásakor, meghatározásakor figyelembe veszi a Versenytanács azt is, hogy az adott tájékoztatás kihez szól, hiszen más a mérce a fogyasztók különböző rétegei tekintetében, más a laikus fogyasztó, és más egy szakmai felhasználó esetén.

A vállalkozások a marketing eszközök (reklám, eladásösztönzés, közvetlen eladás stb.) széles tárházát alkalmazzák hosszabb-rövidebb távú céljaik megvalósítása érdekében. Ezeknek az eszközöknek, módszereknek a használata azonban gyakran sértheti a törvényes kereteket, a verseny tisztességét, a fogyasztót és a versenytársat.

Az egyik leggyakrabban panaszolt és a hivatalnál bejelentett gyakorlat a fogyasztót megtévesztő, illetve tisztességtelenül befolyásoló **reklám**. A különböző fogyasztók eltérő ismeretekkel, tapasztalatokkal és tájékozódási lehetőségekkel rendelkeznek, az információs aszimmetria pedig számos sérelem forrása lehet.

A fogyasztó megtévesztése, hiányos, tökéletlen vagy félrevezető tájékoztatása része lehet komplex reklámakcióknak, kampányoknak is. A **termékreklám** esetében gyakori a megalapozatlan tulajdonságokat sugalló, túlzó állítás, esetenként a felsőfokú jelzők indokolatlan alkalmazása. Új termékek bevezetésénél különösen fontos a fogyasztók pontos tájékoztatása, ezen túl pedig azoknál a termékeknél, szolgáltatásoknál van kiemelt jelentősége a tényszerű információknak, ahol az áru jellege (gyógyhatású termék, táplálék kiegészítő stb.), a fogyasztó sajátos helyzete (pl. betegség, szükséghelyzet) miatt, vagy más okból különleges elvárásokkal közelít a termékhez, ami a tisztánlátását, racionális gondolkodását eleve megnehezíti. Számos eljárás folyt az elmúlt évben is ilyen termékpiacon. Kétféle jogsértés tekinthető jellegzetesnek. Az egyik alapvetően a fogyasztó biztonságát befolyásolja, amennyiben a termék a forgalombahozatalhoz szükséges előírásoknak nem felel meg. Ez a jogsértés elsődlegesen a hatósági előírások be nem tartását jelenti és a szankcionálást is alapvetően a hatáskörrel rendelkező szakhatóságnak kell megtennie. A fogyasztó megtévesztő hatás ezeknél az eseteknél másodlagos. Amennyiben az elsődleges jogsértés kellő módon orvosolható, úgy elvész az a versenyelőny is, amely a szakhatósági előírás nem teljesítéséből származhat. A másik jellegzetes jogsértés az érintett termék tulajdonságainak megalapozatlan állítása, dicsérése. Ez tipikus megtévesztő magatartás, különösen amikor a termék valós tulajdonságai lényegesen eltérnek az állítottól vagy sugalltól. A megvalósítás formái sokfélék lehetnek (pl. nem létező tulajdonságok, szolgáltatások – **MAGNET-TV Shop** Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. (Vj-120/1997), **UNITRAVEL** Utazásszervező Bt. (Vj-2/1998), **Baracco Gold** Kft. (Vj-29/1998), **PHARMAVIT** Rt. (Vj86/1998); megalapozatlan reklámígéret, állítások: **Citibank** (Vj-119/1998); felsőfokú jelzők megalapozatlan használata – **ARBITRAGE-2000** Kft. (Vj-50/1998), **HIPP Termelő és Kereskedelmi** Kft. (Vj-102/1998), **NOVARTIS Hungária** Egészségügyi és Mezőgazdasági Kft. (Vj-118/1998); félrevezető terméknév és csomagolás – **AVONMORE** Kft. (Vj-1/1998) stb.). Ez utóbbi ügyben a „Tejfölkrém” elnevezést, és a tejfölöknél szokásos csomagolás használatát a vizsgáló nem minősítette versenyben releváns fogyasztó megtévesztésnek, tekintettel a használati és érzékszervi tulajdonságok csekély különbségére. A Versenytanács ezzel szemben jogsértést állapított meg, mivel a termék nem csak állati eredetű alapanyagból készült, s ezt lényeges, a fogyasztói döntést befolyásoló ténynek értékelte. A

reklám egy sajátos formája az olyan hirdetés, amelyben a vállalkozás saját tevékenységéről tájékoztat (cégreklám). Ez szintén sértheti a gazdasági versenyt, ha valótlan vagy félrevezető információt közöl, hiszen bizonyos sajátos termék-, illetve szolgáltatás piacokon (pl. hirdetési, minőségtanúsítási vagy tervezési piacon stb.) a vállalat identitásáról, elismertségéről, referenciáiról, díjairól (a lap példányszáma, a média nézettsége, hallgatottsága; a cég korábbi megbízásai, referenciamunkái, díjai stb.) adott információ a fogyasztói döntés egyik legfontosabb szempontja (**Első Általános Barter Központ** Kft. (Vj-6/1998) – valótlan referencia megjelölése; **Rádió Eger** Kft. (Vj-121/1998) – rádió hallgatottságának eltúlzása **TANGÓ** Kft. (Vj-151/1997); – hirdetési újság példányszámáról túlzó adat közlése).

Az elmúlt évtizedben hazánkban is elterjedt az **eladás ösztönzés** (sales promotion) számos változata, a nyereményjátékok, árengedmények, ajándékok, ráadások, díjak, közönség előtti árubemutatók különböző típusai. Verseny- és fogyasztóvédelmi szempontból a legnagyobb veszélye ezeknek a módszereknek abban van, hogy bizonyos fogyasztók nem tudják kivonni magukat az adott eladási módszer sajátos pszichikai hatása alól (játékszenvedély, szuggesztív rábeszélés, „személyes” megkeresés, azonnali döntések esetére ígért értékes ajándékok, nagy árengedmények kilátásba helyezése stb.), ezért utólag nehezen korrigálható döntéseket hoznak. Ezen túl gyakori tapasztalat, hogy a fogyasztó megtévesztést sokszor éppen ezekre az eszközökre vonatkozóan követik el.

Ilyen, az eladás ösztönzés változatos módszereit alkalmazó eladási forma a **csomagküldő kereskedelem**. Folyamatosan visszatérő panaszok kapcsolódnak egyes csomagküldő kereskedelemmel foglalkozó vállalatok reklámakcióihoz (**SWISS CLINIQUE** Kereskedelmi és Csomagküldő Kft. (Vj-160/1997 és Vj-22/1998) - 10.000 eFt illetve 500 eFt bírság; **Shopping Center Budapest** Kft. (Vj-30/1998) - 5.000 eFt bírság). E két cég gyakorlatilag azonos tulajdonosokhoz tartozó vállalkozás, s az elmúlt években különböző neveken – Euro Direct Service Kft., Swiss Ambassador Kft., Top Trading Kft., Biotonic Kft., Royal Ambassador Kft. - folytatta sorozatos fogyasztó megtévesztő tevékenységét. Jellemző tendencia, hogy az utóbbi években a termékekkel kapcsolatos félrevezetéseknel nagyobb hangsúlyt kapnak az egyes eladás ösztönzési eszközökre (nyeremények, ajándékok) vonatkozó megtévesztések. Részben az egészen durva módszerektől való tartózkodást jelzi, hogy tendenciájában csökkent a jogsértő társaságokra kirótt bírságok összege, továbbá az a tény is, hogy a legutolsó vizsgálat (**Shopping Center Budapest** Kft. (Vj-128/1998)) már nem tárt fel jogsértést.

Szintén sajátos terület az **időben megosztott üdülési jogok** (time sharing) árusítása, az ilyen befektetések szervezése is. A legnagyobb problémát ezeknél a hazai fogyasztók előtt kevésbé ismert és konstrukciójukban is bonyolult befektetési formáknál az okozza, hogy az azonnali döntés meghozatala esetére ígért nagymértékű látszat árengedményekkel, csalogató ajándékokkal meggondolatlan, s szinte visszavonhatatlan döntésekre készítetik a fogyasztót (**Kereknep** Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. és **Sol Oriens** Gazdasági Szolgáltató Kft. (Vj-45/1998)).

Külön érdekes áttekinteni azt, hogy milyen **sajátos piacok, tevékenységek** esetén voltak még gyakori panaszok, illetve marasztalások a tárgyév folyamán, anélkül azonban, hogy messzemenő általános következtetéseket akarnánk ebből levonni.

Ebben az évben is visszatérő esetsorozat volt az **ingatlan címközvetítők** tevékenysége (két marasztalás: **Adat és Infobank** Kft. (Vj-150/1997) és **RECORD HOME** Bt. (Vj-11/1998); egy eljárás megszüntetés), amelyek jellemzően ellenőrizetlen adatokat adnak el a lakást keresőknek. Egyes vállalkozások tevékenysége a feketegazdaság és a bűncselekmények határán mozog (bejelentett székhelyükön nem léteznek, bankszámlájuk nincs, a hirdetési újságokban magánszemélyként jelennek meg stb.). Jellemzően működésük egy név alatt, egy címen rövid ideig tart, s ez idő alatt ugyanarra az adatbázisra építve több cégnéven és címen is adják a sok esetben nem is létező, vagy nem eladó lakások adatait.

Több bejelentés (7 versenyfelügyeleti eljárás zárult le) sérelmezte egyes **könyvkiadók** fogyasztó megtévesztő gyakorlatát (**HUNGALIBRI** Kft. (Vj-35/1998); **S-KING** Kft. (Vj-36/1998)). Ezek a kiadók a népszerű, könnyű műfajba tartozó könyvek esetén alkalmaznak olyan módszereket, hogy korábban már kiadott (Agatha Christie, Stephen King) műveket adnak ki ismételtlen más-más címen,

esetenként még a fordítás is ugyanaz. A megtévesztésen túl egyes kiadók még a minimális szakhatósági, szerzői jogi előírásokat sem tartják be. Találhatók olyan könyvek egyes üzletekben, amelyeken (pl. Shakespeare-fordítás) sem kiadó, sem kiadási sorszám, sem fordító nincs feltüntetve. Vélhetően többszörös jogsértést követnek el ezen könyvek kiadói és terjesztői. Ezek a jelenségek a kiadók közötti éles versenyt mutatják, de jelzik azt is, hogy az ezen a piacon lévők egy része a minimális jogi, szakmai követelményeknek sem tesz eleget.

Szintén éles verseny jellemzi a tankönyv piacot mind a kiadás, mind a terjesztés tekintetében. Itt azonban a terjesztők gyakorlatát kifogásoló bejelentések közül egy bizonyult megalapozottnak (**Dinasztia Ház Rt.** (Vj-24/1998)) a szórólapok nem megalapozott ígéretei miatt.

A verseny intenzitását jelzi a **mobiltelefon** (szolgáltatások és készülékek) területén folytatott több (4 marasztaló döntés: **MOBILFON Kft.** (Vj-25/1998); **NOKIA Telecommunications Kft.** (Vj-26/1998); **WESTEL 900 GSM Rt.** (Vj-55/1998); **PANNON GSM Rt.** (Vj-109/1998); egy eljárás megszüntetés) eljárás. Ezekben az esetekben jellemzően az egyes reklámakciókban elhangzott túlzó, pontatlan állítások, ígérek miatt állapított meg jogsértést a Versenytanács.

Versenyt korlátozó megállapodások

A versenytörvény IV. fejezete szerint minden versenyt korlátozó megállapodás tilos és semmis, hacsak nem esik kivétel alá (a megállapodás csekély jelentőségű, vagy egymástól nem független vállalkozások között jön létre). Ezen kívül a versenyt korlátozó megállapodás mentesülhet is a tilalom alól, ha eleget tesz a törvényben foglalt mentesülési feltételeknek. Ez utóbbi esetben a megállapodásra alkalmazható valamelyik csoportmentességi kormányrendelet, vagy előzetes egyedi mentesítést kell kérni a GVH-tól. Kérhető a GVH-tól annak megállapítása is, hogy egy adott megállapodás nem esik a tilalom alá (mert nem versenykorlátozó, vagy mert kivétel alá esik), illetve, hogy egy adott megállapodásra valamely csoportmentességi rendelet alkalmazható. A GVH mentesítési döntéseihez feltételeket is szabhat.

1998-ban 15 döntés született versenyt korlátozó megállapodásokkal kapcsolatban. Az összes eljárásból 9 indult hivatalból, 6 kérelemre. A kérelemre indult ügyek közül a Versenytanács egy esetben találta úgy, hogy a szóban forgó megállapodás kivétel alá esik (csekély jelentőségű), egy ügyben állapította meg, hogy a kérdéses megállapodás valamely csoportmentesítési rendelet alapján mentesül, 4 esetben pedig egyedi mentesítést adott. Ebből egy ügyben a megállapodás bizonyos részeit mentesítette csak (a többi részt jogszerűtlennek minősítette és marasztalt), egy alkalommal pedig a mentesítést meghatározott időre adta meg. A hivatalból indított ügyek többségénél (7 eset) a Versenytanács megszüntette az eljárást vagy azért, mert a vizsgálat nem tárt fel versenykorlátozó megállapodást (4 eset), mert szüneteltetésre került sor, és a szüneteltetés ideje alatt megoldódtak a verseny korlátozásával kapcsolatos problémák (2 eset), vagy pedig azért, mert a szóban forgó megállapodás valamely csoportmentesítési rendelet alapján mentesült (1 eset). Egy esetben a hivatalból indult eljárás egyedi mentesítéssel, egy esetben pedig marasztalással zárult.

A versenyt korlátozó megállapodásokkal kapcsolatos eljárások száma a korábbi évekéhez képest jelentősen nőtt (1997-ről 1998-ra megháromszorozódott), míg a feltárt jogsértések számával kapcsolatban nem tehető hasonló megállapítás. A növekedésben egyebek mellett szerepet játszhat, hogy a jelenlegi versenytörvény az előzőnél nagyobb körben tiltja a versenyt korlátozó megállapodásokat (és ezért a vertikális korlátozások esetén is szükség lehet mentesítési eljárásokra, míg korábban ez nem így volt, mivel korábban ezekre nem terjedt ki az általános tilalom). Az ügyek viszonylag alacsony száma miatt szinte lehetetlen tendenciákról beszélni, mégis említésre érdemes, hogy több ügyben valójában nem, vagy nem csupán a vállalkozások korlátozták a versenyt, hanem valamilyen formában az állam szervezett versenyt korlátozó megállapodást vagy hozott létre azzal azonos hatású viszonyokat (Adónyomtatvány (Vj-48/1998), Dialízis (Vj-100/1998)). Ezekben az esetekben a problémák megoldásának érdekében a GVH megkereste az érintett állami szervezetet. Az alábbiakban néhány eset ismertetésével jellemezzük az egész ügycsoportot.

Az **Adónyomtatványok** (Vj-48/1998) ügyben a Versenytanács marasztalta azokat a nyomdákat, amelyek részesei voltak az APEH-hel kötött, versenykorlátozó elemeket is tartalmazó szerződésnek. A szóban forgó - és az adónyomtatványok gyártására és forgalmazására kiírt pályázat nyerteseivel kötött - szerződés szerint az APEH fenntartotta a gyártás és a forgalmazás ellenőrzési jogát, a nyomdák egyeztetett ajánlott nagykereskedelmi és fogyasztói árat írtak elő, valamint a nyomdák mind a gyártásban, mind a forgalmazásban összehangolták tevékenységüket. Ezen kívül a pályázat nyertesei a gyártásra és forgalmazásra határozatlan időre kizárólagos jogot kaptak az ország egész területére. A megállapodás mentesítését a felek előzetesen nem kérték. A Versenytanács úgy találta, hogy az egyeztetett ajánlott nagykereskedelmi és fogyasztói ár alkalmazása egyéb, a viszonteladói árak tényleges megkötésére vonatkozó információk híján nem versenykorlátozó. Versenykorlátozónak ítélte viszont a Versenytanács a szerződésnek a gyártás és a forgalmazás összehangolására vonatkozó pontját. A kifogásolt pont tényleges alkalmazására nem került sor, ami a jogsértés megállapítása szempontjából közömbös - hiszen nemcsak az a megállapodás tilos, amely a versenyt ténylegesen korlátozza, hanem az is, amely potenciálisan korlátozza -, a szankcionálás súlyossága szempontjából azonban nem. A Versenytanács ezért viszonylag csekély bírságot szabott ki, és előírta, hogy a felek a szerződést 30 napon belül úgy módosítsák, hogy az már ne legyen ellentétes a versenytörvénnyel. A felek azóta értesítették a GVH-t arról, hogy a kifogásolt szerződéses kikötést visszamenőleges hatállyal törölték a megállapodásból. A GVH külön is foglalkozott az APEH-nek a versenykorlátozásban játszott szerepével, hiszen a fentiekből is nyilvánvaló, hogy az egész megállapodás-rendszer egyik mozgatója ez az intézmény volt. A Versenytanács a konkrét esetben ugyan nem tartotta megalapozottnak az APEH ellen eljárás indítását az ajánlott árakkal kapcsolatban (mivel ezt nem is minősítette versenykorlátozónak), de leszögezte, hogy ha valamely közfeladatot teljesítő szervezet olyan piaci hatással járó magatartást tanúsít, amely nem feltétlenül szükséges a közfeladat ellátásához, akkor a versenytörvény hatálya alá tartozik, és versenykorlátozás esetén eljárás alá vonható.

A **Dialízis** (Vj-100/1988) ügynek itt csak az állami szerepvállalással kapcsolatos vonatkozásával foglalkozunk. A GVH-hoz az Országos Egészségbiztosítási Pénztár (OEP) fordult azzal a bejelentéssel, hogy a hasi hemodialízishez szükséges oldatok gyártói egyeztettek árajánlataikat az OEP tenderén. A vizsgálat során kiderült, hogy az árajánlatok kezdetben eltértek egymástól, és valójában éppen az OEP egységesítette az árat (az árak leszorításának reményében). Ez az ügy példa arra, hogy esetenként nem a piaci szereplők, hanem az állami szerv viselkedése révén jön létre a versenykorlátozó megállapodás.

A **Cukor** (Vj-61/1998) ügyben a Versenytanács nem látott alapot arra, hogy a magyarországi cukorgyárakat árkartell működtetése miatt marasztalja. Az ügy a cukorrépa felvásárlási árának egyik tényezője, az alapár meghatározásával volt kapcsolatos. Az ügy egyik érdekessége az, hogy az agráriumban az ármeghatározás olyan környezetben történik, ahol az árak egyeztetése nem szokatlan, és ehhez a szektor szabályozásán keresztül az állam is segítséget nyújt. A cukorrépa felvásárlási ára például irányár határozható meg, amelyre a Cukor Terméktanács tesz javaslatot a miniszternek. A terméktanácson belül tehát áregyeztetés zajlik, amelynek egyik, a hagyományos árkartellektől eltérő jellemzője, hogy mind az eladók (cukorrépa termelők), mind a vevők (cukorgyárak) részt vesznek benne. A Cukor Terméktanács irányár-javaslat meghatározási kísérletei 1994. óta kudarcba fulladtak, mivel nem sikerült olyan ár-javaslatot meghatározni, amely a termelők és a cukorgyárak számára egyaránt elfogadható lett volna. A Cukor Terméktanács - pontosabban annak termelői oldala - ennek ellenére eljutott egy, az alapárra vonatkozó konkrét ár-javaslatról szóló indítványig (amelyet azonban a termelők nem fogadtak el). A GVH azért indított eljárást, mert bár a Cukor Terméktanács az alapár-javaslatra tett indítványt nem fogadta el, a cukorgyárak 1997-ben és 1998-ban egységesen alkalmazták az indítványnak megfelelő alapárat annak ellenére, hogy korábban eltérő alapárat alkalmaztak. A Versenytanács úgy találta, hogy bár az alapár valóban egységes volt, a tényleges felvásárlási árak (amelyeket az alapáron kívül befolyásol a felár-rendszer) eltértek. A Versenytanács értékelése szerint a cukorgyárak az azonos alapárak révén nem egységes árat, hanem egységes számítási rendszert alkalmaztak.

A **MADOF** (Vj-162/1997) ügyben a Versenytanács részben engedélyezte, részben viszont jogszerűtlennek minősítette azt a szindikátusi szerződést, amelyet 10 dohány-nagykereskedő vállalat

kötött egymással beszerzésük és értékesítésük egyesítésére, illetve összehangolására. Az érintett nagykereskedők Magyar Dohányforgalmazó Rt. (MADOF) néven közös vállalatot hoztak létre beszerzési tevékenységük egyesítésére, és e vállalat működését, illetve a tulajdonosok egymáshoz való viszonyát határozza meg a szóban forgó szindikátusi szerződés. A közös beszerzési tevékenységre azért volt szükség, mert a dohánygyárak által életbe léptetett értékesítési feltételeknek e nagykereskedők külön-külön nem, csak beszerzéseiket egyesítve tudtak megfelelni.⁴ Ezt a tevékenységet a Versenytanács mentesítette, mert az - bár versenykorlátozó volt - megfelelt a verseny törvényben foglalt mentesítési kritériumoknak, vagyis vannak előnyös hatásai, az előnyök egy része a fogyasztókhoz jut, a korlátozás nem megy túl az előnyök eléréséhez szükséges mértéken és a verseny nem szűnik meg. A szerződés azonban az értékesítéssel kapcsolatban is tartalmazott súlyosan versenyt korlátozó elemeket, úgy mint: az árengedmények mértékének egyeztetését; annak vállalását, hogy a résztvevők egymás vevőinek nem kínálnak kedvezőbb értékesítési feltételeket; új üzlet létesítésének, országos hálózat létrehozásának a korlátozását. Ezeket a Versenytanács nem mentesítette - mivel nem kapcsolódnak hozzájuk olyan előnyök, amelyek a verseny törvény alapján megalapozhatnák a mentesítést -, hanem semmisnek nyilvánította, megtiltotta alkalmazásukat és bírságot szabott ki. Egyes kiegészítő rendelkezéseket (a munkaerő átcsábításának korlátozását, az üzleti információk egy részének megosztását és a MADOF által létrehozandó kereskedelmi egységek közös finanszírozását) a Versenytanács úgy értékelt, hogy azok a versenyt korlátozó kikötések hatásait erősítik, önmagukban azonban nem versenykorlátozóak.

A **Villanyszerelés** (Vj-110/1998) ügyben a Versenytanács meghatározott időre (2002 végéig) mentesítette a Budapesti Elektromos Művek (ELMÜ) és három kamara, valamint az Elektromos Ipari Magánvállalkozók Országos Szövetsége által kötött együttműködési megállapodásokat. A megállapodásokkal egy minősítési rendszer jön létre. Ennek lényege, hogy az ELMÜ csak a kamarák által minősített és nyilvántartásba vett szakvállalkozóktól fogadja el a fogyasztási helyeken végzett munkákat. A minősítés feltétele az ELMÜ által szervezett oktatáson való részvétel és vizsga. A minősítési rendszer korlátozza a versenyt, mivel a szakvállalkozók piacralépési feltételeit kedvezőtlenül befolyásolja. A Versenytanács értékelése szerint ugyanakkor a minősítési rendszer hozzájárul a forgalmazás ésszerűbb megszervezéséhez, mert a megrendelők hozzáférhetnek a nyilvántartáshoz, és így informálódhatnak arról, hogy milyen szakvállalkozók szereztek meg azokat az ismereteket, amelyek révén az elvégzett munka után az ELMÜ-nek várhatóan nem lesz oka kifogásokat támasztani a fogyasztókkal szemben, valamint mert a szakvállalkozók továbbképzése és tájékoztatása az ELMÜ részéről szervezettebb lesz. Az így keletkező előnyök egy része a fogyasztókhoz is eljut, mivel a rendszer hozzájárul ahhoz, hogy csökkenjen a szakvállalkozók általi, később a fogyasztókat terhelő hibás teljesítések aránya. A rendszerbe való bekerülés az érintett szakvállalkozók számára aránytalan többletterhet nem jelent, és így a versenyt korlátozó hatása sem túlzott a várható előnyökhöz képest. Végül a minősítési rendszer a versenyt nem szünteti meg, mert a nyilvántartásba bekerülő vállalkozók továbbra is egymás versenytársai maradnak, továbbra is versenyezni fognak egymással. Ennek megfelelően a kérelmezők által kötött megállapodások a jelenlegi információk alapján megfelelnek a verseny törvényben foglalt mentesítési kritériumoknak. A Versenytanács ugyanakkor figyelembe vette, hogy a kamarák és a hozzájuk hasonló szakmai érdekképviselői szervek keretein belül működő, illetve általuk szervezett versenykorlátozó rendszerek elleni versenyjogi fellépés - a világtendenciát követve - Magyarországon is viszonylag új, ezért a versenyjogi értékelés kevéssé kialakult, valamint, hogy az ilyen versenykorlátozások tényleges hatása előre nehezen ítélnélhető meg pontosan. Ezért a mentesítés meghatározott időre szól.

Erőfölénnyel való visszaélés

A verseny törvény V. fejezete tartalmazza az erőfölényre vonatkozó versenyjogi szabályokat. E rendelkezések nem az erőfölényes helyzet fennállását, hanem az azzal való visszaélést tiltják. Az erőfölénnyel történő visszaélés kimondásához két feltétel - az erőfölényes helyzet és a visszaélés

⁴ A GVH vizsgálta a dohánygyárak gyakorlatát (Vj-152/1997, Vj-101/1998), a Versenytanács mindkét esetben megszüntette az eljárást.

magatartás - együttes fennállása szükséges. 1998-ban a megszüntetéssel zárult ügyek mintegy 3/4-ében nem volt megállapítható az eljárás alá vont erőfölényes helyzete.

1998-ban az erőfölénnyel való visszaélés ügýtípusban 44 versenytanácsi határozat született, a marasztaló döntések száma 5. A Versenytanács 2 esetben látta célravezetőnek a szünetelés alkalmazását csekély fokú törvénysértések esetén; ezen ügyek áthúzódnak 1999-re.

1997-ről 15 ügy elbírálása húzódott át 1998-ra, ebből 5 az eljárás szünetelése miatt. Az eljárás alá vontak ez utóbbiak mindegyikében eleget tettek azon vállalásuknak, hogy a szünetelés időtartama alatt a jogsértést felszámolják, így a Versenytanács ezen ügyeket megszüntetéssel zárta le.

A marasztaló döntések közül egy esetben a Versenytanács eltekintett a bírság kiszabásától, a fennmaradó 4 esetben kirótt bírságok összesítve 29 millió forintot tesznek ki. A marasztaló versenytanácsi határozatok közül egy emelkedett jogerőre.

Az erőfölényes helyzet létének megítélésénél fontos figyelembe venni a szóban forgó vállalat piaci részesedését, de más tényezők (például a piacralépési lehetőségek) is lényegesek. A **Hungária Biztosítóval** (Vj-99/1998) szemben indított versenyfelügyeleti eljárás során például a vizsgálói indítvány az erőfölény létének megállapítását javasolta az országos gépjármű casco biztosítási piacon betöltött 57%-os részesedés és piacvezető szerep alapján, a Versenytanács mégsem mondta ki az eljárás alá vont erőfölényének meglétét. A Versenytanács értékelése szerint ugyanis az adott piacon fennállt a másához fordulás lehetősége, s nem volt megállapítható, hogy az eljárás alá vont gazdasági tevékenységét a piac többi résztvevőjétől nagymértékben függetlenül folytathatná.

A határozatok jelentős részében az árak tisztességtelen megállapítása a központi kategória. A versenytörvény a gazdasági erőfölénnyel való visszaélés nevesített eseteként tiltja az eladási vagy a vételi árak tisztességtelen megállapítását, a törvény alkalmazásában a túlzottan magas eladási, illetve a túlzottan alacsony vételi ár tekinthető tisztességtelennek. Gazdasági erőfölénnyel való visszaélésnek minősül ezen túlmenően az olyan - nem a másokénál alacsonyabb költségeken alapuló - túlzottan alacsony eladási ár, amely alkalmas a versenytársak piacról való kiszorítására. Mindezen tilalmak értelemszerűen nem vonatkoznak az ártörvény alapján valamely minisztérium vagy önkormányzat által megállapított (hatósági) árakra, amelyek megtartása nyilvánvalóan nem jogsértő, az árat megállapító rendelkezés megsértése esetén pedig az azt kiadó szerv jogosult fellépni.

Túlzottan magas eladási ár vizsgálatára több versenyfelügyeleti eljárás indult. Az előző évekhez hasonlóan 1998-ban is jelentős arányban képviseltették magukat a **kábeltelevíziós jelszolgáltatók**. A kábeltelevíziós vállalkozások piaci helyzetének megítélésében a Versenytanács azt a - Legfelsőbb Bíróság által is megerősített - gyakorlatot követi, mely szerint az adott szolgáltató gazdasági erőfölénybe kerül megrendelőjével szemben akkor is, ha műszakilag kivitelezhető ugyan más kábelrendszerhez történő csatlakozás vagy egyedi műholdvevő rendszer létrehozása, azonban az átálláskor olyan jelentős egyszeri költségek merülnek fel, melyek a fogyasztókat számottevően kedvezőtlenül érintik.

Elvileg egyértelmű, és a nemzetközi versenyjogi gyakorlat alapjául is szolgáló álláspont, hogy az ár akkor minősül túlzottan magasnak, ha meghaladja a vállalkozás gazdaságilag indokolt költségeinek és a működéshez szükséges („tisztességes”) nyereségnek az összegét. A vizsgált vállalkozások azonban nem rendelkeztek ilyen jellegű, elfogadható költségszámítással, sőt még az azok elvégzéséhez szükséges adatokat sem tudták a GVH rendelkezésére bocsátani. Ez önmagában még nem ütközik a versenytörvénybe, ilyen számítás hiányában azonban túlzottan magasnak minősítette a Versenytanács az árat, ha azt a vállalkozás nagyobb mértékben emelte, mint azt a gazdálkodási körülményeiben objektíve bekövetkezett változások indokolták volna. A kábeltelevíziós szolgáltatás díja indokoltan emelhető egyrészt a szolgáltatott programokért fizetett díjak növekedésével, az elosztó hálózat működtetésének - inflációs mértéket figyelembevevő - költségtöbbletével.

Az előzőek által indokoltnál lényegesen nagyobb díjemelést hajtott végre 1998-ban a **Kaposkábel Kft.** (Vj-17/1998) és a **Kábeltel Budapest Kft.** (Vj-99/1998), ezt a Versenytanács túlzottan magasnak minősítette. Nem tekintette ugyanakkor túlzottan magasnak a Versenytanács a **Globál Kábeltelevízió**

Kft. (Vj-20/1998) és a **Terézvárosi Kábeltelevízió** és Kereskedelmi Kft. (Vj-63/1998) által érvényesített díjakat, mert azok növekedése nem, vagy csak kevésbé (néhány százalékkal) haladta meg a programdíjak és az infláció által indokolható mértéket. Szintén nem minősültek túlzottan magasnak a **MATÁV Rt.** (Vj-103/1998) „szabad áras” szolgáltatásainak díjai, amelyeket a szolgáltató 1998. február 1-jén összességében a legutóbbi, 1995. évi általános emelésük óta bekövetkezett inflációnál kisebb mértékben emelt.

Törvénysértőnek minősült túlzottan alacsony mértéke miatt az **OTP Bank Rt.** (Vj-87/1998) által az „Új Otthon” lakáscélú megtakarításra megállapított kamatláb. E lakáscélú takarékbetét jellemzője, hogy a fogyasztó hosszú távú elkötelezettséget vállal, ha pedig számottevő veszteség - a lakáscélokhoz kapcsolt kedvezmények elvesztése - nélkül kívánja betétjét felhasználni, akkor tartania kell magát a szerződésben foglalt célokhoz és formákhoz. A szerződés megkötését követően tehát jelentős változás áll be a fogyasztó máshoz fordulási lehetőségében, mivel az vagy lehetetlenné teszi a szerződés céljának megvalósulását, vagy jelentősen megnehezül a cél elérése. A lakáscélú takarékbetét-szerződések országos piacán az OTP Bank Rt. részesedése mintegy 90%-os volt 1997. január 1-én. Ezt megelőzően ugyan az OTP Bank Rt. erőfölényének árnyékában, de az ilyen típusú megtakarítási formát szintén kínáló takarékszövetkezetek révén verseny folyt a fogyasztók megszerzéséért, s az 1997. január 1-ig terjedő időszakban a versengő piaci szereplők a kamatlábakat kiegyenlített szinten tartották. A változás, a versenyhelyzet megszűnése azáltal állt be, hogy a fenti időpontot követően a konstrukció szerinti szerződéskötésre nem volt mód. Az így kialakuló piaci helyzetben az OTP Bank Rt.-nek nem irányult több érdeke arra, hogy a kamatlábakat reális szinten tartsa, fogyasztóit fogva tarthatta, s ezt arra használta fel, hogy a tartósan lekötött betétre tisztességtelenül alacsony kamatot állapított meg.

Több bejelentés is érkezett a GVH-hoz, amelyekben mezőgazdasági termelők vélték túlzottan alacsonynak a tőlük vásárló élelmiszeripari vállalkozások által fizetett árakat.

A **Magyar Cukor Rt.** és a **Kaposcukor Rt.** (Vj-62/1998) ellen indított ügyben nem került sor a cukorrépa feldolgozók erőfölényének megállapítására, tekintettel arra, hogy az éves szerződésekre vonatkozó - februárban zajló - tárgyalási időszak jóval a vetési időszak előtt lezárul, elegendő időt engedve a termelő számára vetési szándékainak mérlegelésére.

A **Szegedi Tejipari Rt.** (Vj-124/1998) ügyében, a Versenytanács leszögezte, hogy a piaci egyensúly megbomlását az agrárigazgatás és agrárrendtartás helyreállította, a versenyjogi eszközök alkalmazására nem volt szükség. A Szegedi Tejipari Rt. azon magatartására nézve, hogy szerződéses partnereinek a tej átvételi árának csökkentésére irányuló szerződés módosítási ajánlatot tett, sem az erőfölény, sem a magatartás visszaélészerűsége nem volt megállapítható.

Utóbbi ügy jól példázza azt az élelmiszertermelésben igen gyakran előforduló szituációt, hogy a szerződés megkötése és teljesítése között hosszabb idő múlik el. Ez mindkét fél részére elkötelezettséget teremt, s a szerződés - és így annak esetleges meghiúsulása - a máshoz fordulás lehetőségét jelentősen beszűkíti, esetleg teljesen ki is zárja. Ennek ellenére nem eredményez gazdasági erőfölénnyel való visszaélést, ha az egyik fél a még nem erőfölényes helyzetben kötött szerződésben biztosított jogával okoz hátrányt szerződő partnerének.

Túlzottan alacsony eladási ár megállapítására egy esetben került sor: a **Törökbálinti Nagyközség Önkormányzata** (Vj-83/1998) ellen indult versenyfelügyeleti eljárás során megállapítást nyert, hogy a közérdekű helyi információkra épülő lapok kiadásának piacán az önkormányzat éves támogatásának köszönhetően a szóban forgó lap ára nem éri el a bekerülési költséget, tehát az értékesítés a versenytársak kiszorítására alkalmas túlzottan alacsony áron történik. E tevékenység célja elsősorban a törvényes tájékoztatási kötelezettség teljesítése, és nem a profitszerzés volt. A határozat azonban leszögezi, hogy céljától és eredményétől függetlenül piaci tevékenységnek minősül, ha adott személy ellenszolgáltatás ellenében vásárol vagy elad, szolgáltatást vesz igénybe vagy nyújt. Az eljárás alá vont jóhiszeműségére és tevékenységének közérdekűségére a Versenytanács figyelemmel volt, a bírság kiszabásától eltekintett.

Fontos hangsúlyozni, hogy a túlzottan alacsony eladási ár csak akkor jogsértő, ha azt gazdasági erőfölényben lévő vállalkozás érvényesíti. Így nem vonható a felfaló árazás fogalma alá, ha valamely - nyilvánvalóan nem erőfölényes helyzetű - kiskereskedelmi vállalkozás, a vevők becsalogatása érdekében egyes árukat a beszerzési költségek alatti áron hoz forgalomba.

Az a tény, hogy a versenytörvény alapján vizsgálhatók a gazdasági erőfölényben lévő vállalkozások árai, nem jelenti egyben azt is, hogy a GVH-nak jogosítványa lenne a vállalkozások jövőben alkalmazandó árainak meghatározására. A határozatból azonban minden esetben világossá kell annak válnia, mi adott alapot a marasztalásra, hogy ebből a vállalkozás szempontokat kaphasson jövőbeni jogszerű árkialakításához. Ezek figyelembevételével az eljárás alá vont érdeke is, mivel ha árainak kialakításánál nincs tekintettel a Versenytanács határozatában foglaltakra, a versenyfelügyeleti eljárás megismételhető. A versenyfelügyeleti eljárásban a fogyasztókat (vagy az eladókat) a tisztességtelenül megállapított ár következtében ért hátrányok rendszeres kiküszöbölésére - a versenyjogi beavatkozás módszerei, utólagos jellege és költségei miatt - nincsen mód, ezért olyan piacokon, ahol az erőfölény nem átmeneti jelenség, hanem tartós állapot, ezért elméletileg szinte állandósult versenyjogi beavatkozásra lenne szükség, célszerű az árak állami (adott esetben önkormányzati) szabályozása. A jelen helyzetben tipikusan ilyen területnek tekinthető a kábeltelevíziós szolgáltatás. A korábbiakban már említett, a MATÁV Rt. (Vj-103/1998) ellen indított ügyben hozott határozatában pedig a Versenytanács arra is rámutatott, hogy a szabad áras szolgáltatások érdemi versenyfelügyeleti kontrollja csupán a jelenlegi árszabályozás továbbfejlesztése után valósulhatna meg, ha a hatósági és a szabad áras tevékenységek költségei egyértelműen elkülöníthetővé válnának.

Összefonódások ellenőrzése

A versenytörvény VI. fejezete foglalkozik a vállalkozások összefonódásának ellenőrzésével. Összefonódásnak számít két piaci szereplő egybeolvadása, de az is, ha egyikük irányítást szerez a másik felett, ha addig egymástól független vállalkozások voltak. A fúziókontroll célja a gazdasági versenyt korlátozó piaci szerkezetek kialakulásának megakadályozása és a piaci szerkezetek változásának figyelemmel kísérése. E cél megvalósulása érdekében a GVH mérlegeli döntései piaci struktúrára gyakorolt előnyös és hátrányos hatásait, valamint esetleges egyéb előnyeit. A GVH az összefonódásra vonatkozó kérelmeket engedélyezi, amennyiben azok nem vezetnek erőfölényes helyzet kialakulásához vagy megerősödéséhez, illetve nem állapítható meg a verseny akadályozása.

A fúziós engedélyre vonatkozó kérelmek száma évről évre nő. 1998-ban 49 összefonódással foglalkozó versenytanácsi határozat született, amelyből 38 fúziót engedélyezett a Versenytanács, egy esetben megtagadta az engedélyt, 2 esetben pedig azért utasította el a kérelmet, mert az irányítás megszerzésére alapot adó szerződéssel kapcsolatosan jogerősen le nem zárult bírósági perek vannak folyamatban, vagyis a kérelmeket idő előtt nyújtották be. Az engedélykérési kötelezettség hiányát állapította meg a Versenytanács 8 esetben, mert az összefonódás nem független vállalkozások között jött létre, vagy mert az összefonódásban résztvevők megfelelő árbevételei nem érték el a törvényben meghatározott küszöbértéket, vagy mert a valóságban nem történt összefonódás. A kérelmezők 7 kérelmet visszavontak. Négy eljárás nem kérelemre, hanem hivatalból indult az összefonódás iránti kérelem elmulasztása, illetve annak gyanúja miatt.

Míg a korábbi években viszonylag jelentős számban voltak olyan ügyek, amelyek a privatizációhoz kapcsolódtak, 1998-ban mindössze 5 eljárás kötődött a privatizációhoz. A Bakonyi és a Pécsi Erőművek, az IKARUS, a Hungarocamion, valamint a Diósgyőri Acélművek megvásárlása volt engedélyköteles irányításszerzés. Az összefonódások túlnyomó többsége mögött azonban a magáncégek közötti tőkeátcsoportosítás húzódott meg. Az eljárások másik csoportja közvetlenül is kapcsolódott a nemzetközi folyamatokhoz, mert a versenytörvény alapján a külföldön honos vállalkozások összefonódásához is engedélyt kell kérni, ha az érintett vállalkozásoknak van magyarországi érdekeltsége (leányvállalat, ide irányuló export). Ezek általában gond nélkül engedélyezhetőek voltak, mert az érintett szektorokban (kőolajipar és pénzügyi szolgáltatások) a magyar piacon csak minimális, néhány százalékos érdekeltséggel bírtak a külföldön összefonódó vállalkozások. Szintén nem merültek fel versenyjogi aggályok az olyan "technikai jellegű"

összefonódások esetében, amikor a tulajdonos költségmegtakarítás, racionalizálás céljából átrendezte (ésszerűsítette) az irányítása alá tartozó vállalkozások közötti kapcsolatokat (pl. a Bayernwerk Hungária Rt. irányítás szerzése a Déldunántúli Áramszolgáltató Rt. felett). Mindezek mellett 1998-ban a korábbi éveknél nagyobb számban került sor a piaci struktúrát érdemben befolyásoló összefonódásokra. Ezek túlnyomó többsége ún. horizontális fúzió volt, amikor is korábbi versenytársak egyesültek, vagy kerültek közös irányítás alá, és csupán néhány olyan eset volt, amikor a résztvevők egymással korábban vertikális (vevő-eladó) kapcsolatban álltak, vagy egymást kiegészítő tevékenységet végeztek (pl. bank és bróker cég). A horizontális fúziók nagy része az élelmiszerfeldolgozást és a kereskedelmet érintette. A vállalat-felvásárlásokba a külföldi tőke mellett egyre nagyobb arányban bekapcsolódik a hazai tőke is.

A **MATÁV Rt.**-nek a jászági telefonszolgáltató **JÁSZ-TEL Rt.** (Vj-107/1998) megvételére irányuló engedély kérelméhez a Versenytanács nem járult hozzá. Az összefonódást megtiltó határozat felülvizsgálatát az ügyfelek nem kezdeményezték, így az jogerőre emelkedett. Az összefonódás mellett és ellen egyaránt súlyos érvek szóltak. A MATÁV Rt., amikor a JÁSZ-TEL Rt. részvényei 95%-ának megvásárlásához a GVH engedélyét kérte, az összefonódás előnyeként emelte ki az ügyfélszolgáltatás színvonalának emelését, az alacsonyabb telefontarifák alkalmazását, a versenypiac megnyitásának hat hónappal korábbra történő előrehozatalát. Az engedély megtagadása mellett szólt a MATÁV Rt. közel 80%-os piaci részesedése a helyi hálózatokhoz való hozzáférés piacán. Veszélyeztetett volt - az engedély megadása esetén - a hatásos verseny (effective competition) kialakulása a kizárólagosság 2002. évi megszűnését követően. Vagyis az összefonódásból következő előnyök nem haladták meg az abból származó hátrányokat.

A Versenytanács, tekintettel az ügy bonyolultságára tárgyaláson hallgatta meg az ügyfelek észrevételeit a vizsgálati anyagban tett megállapításokról. A MATÁV Rt. képviselője többek között azzal érvelt, hogy Magyarországon minden koncesszióval rendelkező cég 2002-ig a saját területén kizárólagosságot élvez a helyi telefonszolgáltatásra, ezért a tervezett összefonódás a koncentrációt nem növeli, és ilyen összefüggésben a gazdasági versenyt hátrányosan érintő hatásai sincsenek. A Versenytanács ezen érveket elfogadta, de csak a jelenlegi piaci viszonyokra vonatkozóan. Arra a következésre jutott, hogy a döntésénél a jövőben bekövetkező - a liberalizációt követő - változásokra is tekintettel kell lenni a vizsgált piacon. A verseny fejlődésének szempontját is figyelembe véve vizsgálta a jövőbeli piacralépési lehetőségeket is. Megállapította: a vizsgált piacra való belépés jelentős beruházást tesz szükségessé, amelynek hatása csak néhány év késéssel jelentkezik a magyar gazdaságban, ebből következően versenypolitikai szempontból nem tartotta támogatandónak, hogy a bármilyen kis mértékben is erősebb piaci hatalommal rendelkező MATÁV álljon szemben a liberalizált piacra belépő új konkurensokkal. Nem vitatta annak az érvek a helyességét sem, hogy a piacra lépés akadályoztatása esetén a GVH felléphet az erőfölénnyel való visszaélést tilalmazó rendelkezések alapján is. Azonban minden esetben hatékonyabb eszköz a verseny elősegítése előzetes struktúra-kontrollal (az összefonódás engedélyezésének vizsgálata), mint az utólagos magatartás-kontroll (a gazdasági erőfölénnyel való visszaélés tilalma). Osztotta az ügyfelek álláspontját tekintetben is, hogy a kizárólagosság megszűnését követően is szükség lesz a távközlési piac bizonyos mértékű szabályozására, miként azt az Európai Unióban is megtették. A szabályozás célja azonban éppen az, hogy a piacralépést akadályozó lépésekkel szemben ne csak a gazdasági erőfölénnyel való visszaélés tilalma alapján lehessen fellépni. A liberalizációs tapasztalatok azt bizonyítják, hogy bármilyen hatékony szabályozásnál jobb a működő versenypiac. Ennek érdekében a korábbi versenypótló szabályozást célszerű versenyszerető elemeket is tartalmazó szabályozással felváltani. Mindezekre tekintettel alapvető versenypolitikai érdek, hogy a 2002-es liberalizáció időpontjában a mainál ne egy még erősebb MATÁV versenyezzen a koncessziós társaságokkal.

Az energiaszektorban 7 kérelmet engedélyezett a Versenytanács. A **Bakonyi Erőmű Rt.** (Vj-13/1998) és a **Pécsi Erőmű Rt.** (Vj-53/1998) felett - a privatizáció keretében - pénzügyi befektetők által erre a célra létrejött konzorcium szerzett irányítást. Szintén nem volt aggályos a németországi bányászati vállalkozás, a **Rheinbraun AG Mátrai Erőmű Rt.** feletti irányításszerzése (Vj-46/1998), mert az irányítás megszerzője nem volt szereplője sem az érintett, sem az azzal szomszédos magyarországi piacnak. A **Bayernwerk Hungária Rt.** (Vj-144/1998) saját anyavállalatától vette át a **DÉDÁSZ Rt.** irányítását, ami így a gazdasági versenyt nem érinti. A kőolajipart is érintő „fúziós láz” a hazai piacon

jelenlévő multinacionális vállalkozásokon, illetve azok magyarországi leányvállalatain keresztül érintette a belföldi kőolajtermékek kereskedelmi piacait is. Az összefonódások egyike sem hozott létre gazdasági erőfölényt, illetve nem akadályozta a hatásos fennmaradását vagy fejlődését, ezért az összefonódásokat a Versenytanács engedélyezte. A Borealis A/S a részvények 100%-ának megszerzésével szerzett irányítást a **PCD Polymer AG** felett, továbbá ezzel egyidejűleg az **OMV** Aktiengesellschaft és az International Investment Company közös irányításszerzést kezdeményezett a **Borealis A/S** (Vj-125/1998) felett. A **Shell** és az **Exxon** (Vj-73/1998) vállalatcsoport a kenő- és adalékanyag termelő és forgalmazó tevékenységük egyesítésére hozott létre közös vállalatot. A **BP** és a **MOBIL** üzemanyagtöltő állomások üzletrészeiben az OMVC 99-99%-os, az **OMV** (Vj-162/1998) 1-1%-os részesedés szerzését engedélyezte a Versenytanács.

Az élelmiszergazdaság területén sokszereplős piacokon (pl. tej és tejtermékek, baromfi, gabona, cukor piaca) jöttek létre fúziók, így a piaci koncentráció kis növekedése mellett is erős marad a verseny az összefonódások engedélyezése után is. Ezen irányításszerzések háttérében a költségtakarékos gazdálkodás, hatékony irányításszervezés gondolata áll. A **cukoripari fúzió** esetében a Versenytanács megállapította, hogy a cukorpiacon résztvevő 3 gyár-csoport (Agrana, Eastern Sugar, Beghin Say (VJ-4/1998)) részesedései kiegyenlítettek, s mivel a legerősebb Agrana-csoportból (53%-os cukorforgalmi részesedés) kerül át a Magyar Cukor Rt. sarkadi és mezőhegyesi gyára az összefonódás révén az Eastern Sugar BV többségi tulajdonában lévő Kabai Cukorgyár Rt.-hez, a koncentrációs index csökkent. Az összefonódást követően a cukorgyár erőfölényes helyzete nem erősödik.

A tejiparban a centralizáció megszűnésével, a privatizációval egymástól független közepes és kis kapacitású vállalkozások jöttek létre, valamint megjelentek a nemzetközi tejipari konszernnek, szakmai és pénzügyi befektetők is. Hatékonysági előnyök, a kapacitások megfelelőbb kihasználtsága, szakosodás érdekében az elmúlt években a nagyobb részesedésű vállalkozások növelték érdekeltiségeiket. A **Fejértej Parmalat** Tejipari Rt. a **Ceglédi Tejipari Rt.** (VJ-122/1998) felett szerzett irányítást. Az összefonódással némiképp nő a koncentráció, de a szakosodás révén a hatékonyság is. A Versenytanács engedélyezte a fúziót. A **Nutricia** Tejtermék és Ital Kereskedelmi Kft. 1997-ről áthúzódó 2 ügyben is kérelmezte összefonódás engedélyezését. Először a **Sárréti Tej** Kft. (VJ-140/1997), majd a **Zalka-Tej** Rt. (VJ-148/1997) felett szerzett irányítást a Versenytanács engedélyével. A **Gala Italia S.p.A.** az **AVONMORE Pásztó** Tejfeldolgozó és Kereskedelmi Kft. (VJ-152/1998) feletti irányítás szerzésével kialakuló, harmadik legnagyobb hazai tejipari vállalkozás-csoport piaci részesedése mindössze 12%-os. A fejlett tejgazdasággal rendelkező országokban jelentős a tejfeldolgozás koncentrációja, így biztosítottak a műszaki fejlődés, hatékonyságjavulás és a korszerű termékek létrehozásának feltételei.

A dohánykereskedelmi összefonódásnál a **Tobaccoland Hungária** Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. olvadt be a **Hungarotabak** Dohányértékesítő Rt-be (VJ-132/1997). A hazai cigaretta piacon 5 dohánygyár működött, ebből 4-nél a kereskedők kiszolgálása mennyiségi feltételekhez volt kötve. Közvetlenül a dohánygyáraktól csak a multinacionális üzletláncok (a Tobaccoland és a Hungarotabak) és a MADOF Rt. vásároltak. A kiskereskedelmi elárusítóhelyek rajtuk keresztül szolgálják ki a fogyasztókat. Az ügy vizsgálati jelentése az engedély megtagadását indítványozta, mert a beolvadás révén a Hungarotabak Rt. a cigaretta országos nagykereskedelmében olyan erős piaci pozícióba kerülne, hogy képes lenne a kiskereskedők terhére csökkenteni a kiskereskedelmi árrést. A kérelmezők azonban arra hivatkoztak, hogy a MADOF Rt. és az üzlethálózatok megfelelően erős versenytársak, így a Hungarotabak nem lesz képes a többi dohánykereskedelmi szereplőtől függetlenül folytatni a tevékenységét, ezért az összefonódás nem hoz létre, illetve nem erősít meg gazdasági erőfölényes helyzetet, sőt a fúzió eredményeképpen csökkennek a költségek és javul a szolgáltatás színvonala. Minderre tekintettel a Versenytanács engedélyezte a dohány nagykereskedők fúzióját.

Az élelmiszer- és vegyi áru kereskedelemben jelentős változások történtek az elmúlt években. Új kereskedelmi formák jelentek és honosodtak meg, változtak a vásárlói szokások és igények. Számos versenytárs lépett piacra, melyek között egyaránt vannak átmeneti családi kényszervállalkozások és tőkeerős multinacionális üzletláncok. A versenyhelyzet éleződésével, a privatizációt követően, néhány régi múltú, nagy hagyományú élelmiszer- és vegyi áru kereskedő vállalkozás összefonódással erősítette versenypozícióját. A **Mecsek Fűszért** Rt. és a **Bakony Fűszért** Rt. (VJ-54/1998) fúziójakor

2, hagyományosan élelmiszer- és vegyi áru nagy- és kiskereskedelemmel foglalkozó, a Dunántúl különböző részein, földrajzilag elkülönülő piacokon működő vállalkozás fonódott össze. A résztvevők tevékenységének földrajzi helye és a piac szerkezete nem akadályozta a hatásos versenyt, nem lesz érdemi koncentráció növekedés. Hasonlóan elkülönített piacvizsgálat figyelhető meg egy 1997-ről áthúzódó ügy kapcsán. A **Spar Magyarország** Kereskedelmi Kft. irányítás szerzése a **Super Közért** Kereskedelmi Szolgáltató Rt. (VJ-166/1997) feletti olyan összefonódás, ahol a vonzáskörzeteket tekintve csak Budapesten van mindkét láncnak egymással versenyző üzlete, és itt az együttes részesedésük csupán 5,9%. A fővárosban a sok versenytárs melletti erős versenyben az összefonódás nem káros a gazdasági versenyre nézve.

A feldolgozóiparban 8 kérelem engedélyezésére került sor, az összefonódások általában nem hoztak létre olyan mértékű (25%-30% feletti) piaci részesedést, amely a verseny szempontjából aggályos lett volna. Csak egy esetben alakult ki az összefonódás révén viszonylag magas piaci részesedés (67%), de a gazdasági erőfölény kialakulása ebben az esetben sem volt bizonyítható. A kérelemben az **Orosházi Üvegyár Kft.** a **Sajószentpéteri Üvegyár Rt.** megvásárlását kezdeményezte. Az ügyben a vizsgáló az engedély megtagadását indítványozta, mert az összefonódással a piaci szereplők száma csökken, a két hazai gyártó között a verseny megszűnik. Az ennek következtében kialakuló gazdasági erőfölényes helyzetből származó hátrányokat az összefonódás esetleges előnyei (pl. a közös anyagbeszerzésből származó előnyök) véleménye szerint nem ellensúlyozzák. A kérelmezők a vizsgálati jelentés indítványának ismeretében további kiegészítéseket tartottak szükségesnek elővezetni, kérelmük pozitív elbírálásának érdekében. A Versenytanács döntésében meghatározó jelentőséget tulajdonított az importnak, úgy ítélte meg, hogy a közép-európai piacon jelenlévő négy multinacionális vállalkozás - a jelentős kapacitás tartalékokkal - folyamatos versenyképességet teremt a hazai piac szereplői számára. Más oldalról, a vámterhek fokozatos megszűnése következtében a magyar öblösüvegyártás versenyképessége is romlott. Az összefonódást - a növekvő koncentráció miatt - a verseny szempontjából ugyan hátrányosnak minősítette a Versenytanács, de egyidejűleg a hatásos verseny fennmaradását biztosítottak látta a versenyképes importtal, ezért a kérelem szerinti összefonódást engedélyezte (Vj-131/1997).

A pénzügyi szolgáltatások piacát érintően a kérelmezett 6 összefonódás mindegyike engedélyezhető volt, tekintettel az azokban résztvevő vállalkozások alacsony - általában a 10%-ot el nem érő - piaci részesedésére. A **Citibank Rt.** az **Európai Kereskedelmi Bank Rt.** (Vj-80/1998) feletti irányításszerzéséhez kért engedélyt. A két bank az un. kereskedelmi kis bankok körébe tartozik - piaci részesedésük 1-2 % közötti -, szolgáltatásaikat más-más összetételű ügyfélkörben, de a vállalkozói és a lakossági szférában egyaránt kínálják. A kérelmezett részvényvásárlást a Versenytanács engedélyezte, mivel az összefonódásnak - a résztvevők alacsony piaci részesedése miatt - nincs érdemi koncentrációt növelő hatása a pénzügyi piacra. Kedvező hatással jár a szolgáltatásokat igénybevevő fogyasztók részére, továbbá a hatékonyabb együttműködés révén a kis- és középvállalkozók kiszolgálását is újabb kínálatokkal bővíti. A **Magyar Takarékszövetkezeti Bank Rt.** és a **VB-Leasing Holding GmbH** a **Lombard Pénzügyi és Lízing Rt.** (Vj-126/1998) feletti közös irányításszerzés tárgyában nyújtottak be engedély iránti kérelmet. Az összefonódás a lízingszolgáltatások országos piacát érintette, amelyen mintegy 420 cég erős versenyhelyzetben végzi tevékenységét. A Lombard Rt.-nek a személygépkocsi és haszongépjármű lízingelés területén az összforgalmán belüli piaci részesedése 3,4 %-os. A kérelmezett közös irányításszerzést a Versenytanács engedélyezte, mivel a Lombard Rt. stabil banki pénzügyi háttérhez, s emellett jól szervezett ügyviteli-, informatikai rendszerhez jut, melyek előnyeiből - a jobb színvonalú, bővebb szolgáltatási kör kínálatával - ügyfelei is részesednek.

A szolgáltatások sajátos részterülete a hírlapterjesztés, a hírlapok nagykereskedelme. A hírlapterjesztés két ága az áruhelyi és az előfizetési lapterjesztés, az utóbbit elsősorban a Magyar Posta Rt. végzi, mert csupán néhány kiadó fogad el saját maga is előfizetést. A hírlapok kiadói bizományosi szerződés keretében adják át kiadványaikat a hírlapterjesztő nagykereskedőknek, akik azokat az árusoknak adják tovább. A hírlap különleges áru, egyrészt mert országosan egységes a kiadványok ára, másrészt mert csak a következő szám megjelenéséig forgalomképesek. A **Magyar Lapterjesztő Rt.** (Vj-60/1998) a GVH engedélyét kérte hét lapterjesztő részvénytársaság feletti irányítás megszerzésére. A Magyar Lapterjesztő Rt.-t 1998 áprilisában alapították hírlapterjesztő vállalkozásba történő többségi részesedés megszerzése céljából. A legnagyobb tulajdonos, a Hachett Distribution Service S.A. szakmai

befektető, de van a tulajdonosok között kiadói csoport is, amely vertikális kapcsolatban áll a Magyar Lapterjesztő Rt.-vel. Az irányítás alá kerülő 7, földrajzilag elkülönülő hírlap-kereskedelmi részvénytársaságot a Magyar Posta Rt. alapította 1994-ben, 1998-ban pedig pályázatot írt ki együttes eladásra, amelyet a kérelmező nyert meg. A kérelmező, a Magyar Lapterjesztő Rt. arra hivatkozott, hogy egyrészt a szakmai befektető támogatásával növekszik a szolgáltatás színvonala, másrészt a közvetett és közvetlen résztvevők vertikális kapcsolata nem növeli a koncentrációt, mert az összefonódásban érintett kiadók nincsenek meghatározó befolyással a Lapterjesztő Rt.-re. A Versenytanács engedélyezte a fúziót, kiemelve, hogy az előfizetési rendszerrel együtt szélesebb értelemben vett hírlapterjesztésben még csökken is a koncentráció.

Az európai és nemzetközi összefonódások engedélyezéséért - a Magyarországon kifejtett gazdasági hatások miatt - az EK Bizottság jóváhagyása után a GVH-hoz is fordulnak a kérelmezők. Ilyen eset volt a **Compaq** Computer Corporation és **Digital** Equipment Corporation (Vj-42/1998) számítástechnikai fúziója; az élelmiszeripari **Nestlé** S.A. irányításszerzése a **Dalgety Plc. Spillers** cégcsoport (Vj-52/1998) felett; a **B.A.T. Industries** Plc. és **Zürich Insurance Company** (Vj-82/1998) pénzügyi szolgáltatói tevékenységének egyesítésére közös vállalkozás alapítása; a papíripari **ENSO Oyj** finn cégcsoport irányításszerzése a svéd **STORA** Kopparbergs Berglags AB. (Vj-155/1998) felett. Tekintettel a magyar piacon zajló élénk versenyre, a piacra lépési akadályok hiányára és a hazai gazdasági versenyre gyakorolt hatás csekély voltára a Versenytanács engedélyezte az említett összefonódásokat.

A GVH az engedélykérés elmulasztásának gyanúja esetén hivatalból eljárást indít. A beszámolási időszakban három ilyen eljárás zárult le. Két esetben nem állt fenn az engedélykérési kötelezettség. Egy esetben - az **Inter-Európa Consulting** Kft.-nek a **New York Bróker** Rt. (Vj-28/1998) feletti irányításszerzéséhez - fennállt az engedélykérési kötelezettség, az engedély azonban megadható volt. A mulasztó vállalkozás bírsághozható lett volna, erre azonban nem került sor, mert a Versenytanács úgy ítélte meg, hogy jóhiszeműen történt a mulasztás.

3. A bírósági felülvizsgálat tapasztalatai

Előző versenytörvény⁵

A régi versenytörvény versenyfelügyeleti alkalmazása gyakorlatilag lezárult, az annak alapján hozott határozatok bírósági felülvizsgálata azonban még több évig eltarthat. Összesen 286, a régi versenytörvény alapján hozott határozatot támadtak meg a bíróságon, amelyek közül 231 per zárult le jogerős ítélettel vagy végzéssel, és további 38 esetben hozott nem jogerős döntést az I. fokú (Fővárosi) Bíróság. A keresetek sorsáról a melléklet VI/2. táblázata ad összefoglaló képet.

Az 1998. év során hozott bírósági ítéletekkel sem tört meg az a több éves tendencia, hogy a bíróságok csak egészen kivételes esetben változtatják meg a GVH határozatát. Amint azt a melléklet VI/3. táblázata mutatja, a 231 jogerősen lezárt ügy közül a bíróság a jogalap tekintetében - részben vagy egészben - mindössze 18 esetben (7%-ban) változtatta meg a GVH határozatát.

Szemben a jogalap tekintetében megmutatkozó nagyfokú jogalkalmazási harmóniával, a bírság összegét viszonylag gyakran változtatja meg a Fővárosi Bíróság, és ezeket az ítéleteket a Legfelsőbb Bíróság az esetek túlnyomó többségében helybenhagyja. A jogalap tekintetében jogerősen helybenhagyott, bírságot kiszabó határozatok mintegy negyedében változtatta meg eddig a bíróság a bírság összegét. Megállapítható ugyanakkor az is, hogy a GVH és a Fővárosi Bíróság bírságkiszabási gyakorlata fokozatosan közeledett egymáshoz: míg 1991-1993. években hozott határozatok esetében 40 % körül volt a bírságcsökkentő ítéletek aránya, addig 1994-1997. évi határozatoknál már nem érte

⁵ 1990. évi LXXXVI. törvény a tisztességtelen piaci magatartás tilalmáról

el a 20 %-ot. Az utóbbi időben mérséklődött a bírságsökkentés mértéke is, a kezdeti átlagos 50 % körüli mértékről mintegy 30 %-ra.

A Fővárosi Bíróság egy, a Legfelsőbb Bíróság pedig 2 esetben helyezte jogerősen hatályon kívül a GVH határozatát, az utóbbiak közül azonban egyet a Legfelsőbb Bíróság mint Felülvizsgálati Bíróság megváltoztatott, így eddig mindössze 2 ügyben kellett ismételt eljárást lefolytatnia a GVH-nak.

Az egyik esetben a Legfelsőbb Bíróság azt tekintette eljárási hibának, hogy a GVH nem bizonyította, hogy a reklámozott áru nem felel meg a reklámban állított tényeknek. A megismételt eljárás során született határozatban - amely ellen az eljárás alá vont vállalkozás nem fordult keresettel a bírósághoz, így az jogerőre emelkedett - a GVH részleteiben kifejtette és bizonyította, hogy a megalapozatlan reklámállítás tilalomba ütközik. Ezt az alapelvet a GVH a jövőben is következetesen érvényesíteni kívánja. A másik esetben a Fővárosi Bíróság nem tekintette bizonyítottnak a GVH által megállapított jogsértést. A megismételt eljárás során a kérelmező visszavonta a kérelmét, s így az eljárást a régi versenytörvény szabályai szerint meg kellett szüntetni.

Jelenlegi versenytörvény

A GVH határozatát a versenytörvényre alapozva ugyan csak az ügyfelek (hivatalból indult eljárásban: az eljárás alá vont vállalkozások) támadhatják meg a Polgári Perrendtartásról szóló törvényre alapozva, azonban a közigazgatási szerv határozatát bárki megtámadhatja, akinek jogát vagy jogos érdekét az ügy érinti. E feltételnek a bejelentő szükségszerűen megfelel (ti. a versenytörvény alapján csak az élhet bejelentéssel, akit a kifogásolt magatartás érint).

A bejelentők éltek is ezzel a lehetőséggel, és az 1998. évben még az 1997. évi 12 %-osnál is nagyobb arányban támadták meg a GVH eljárást megszüntető (az ő szempontjukból: panaszukat elutasító) határozatát. Az 1998. évben hozott megszüntető határozatok közül a bejelentők eddig 19-et⁶ támadtak meg. Ily módon a megtámadási arány (több mint 20 %) megközelítette azt a mértéket, amilyen mértékben a kérelmezők még a régi versenytörvény alapján megtámadták a kérelmüket elutasító határozatot.

A jogsértést megállapító határozatokat továbbra is igen nagy arányban támadják meg a marasztalt vállalkozások. Az 1998. év során hozott 39 jogsértést megállapító határozat közül 26-nak kérték a bírósági felülvizsgálatát, ami arányát tekintve lényegében megfelel a korábbi éveket is jellemző kétharmados mértéknek. Az is változatlan, hogy szinte kizárólag az olyan határozatokat nem támadják meg, amelyben a GVH nem, vagy csak csekély összegben szabott ki bírságot. Ez alól kivételt csupán a Filmnet-ügy (Vj-117/1997) jelent, amelyben a kiszabott - és az eljárás alá vont vállalkozás által meg is fizetett - bírság 12 millió forint volt.

A jelenlegi versenytörvény alapján eddig megtámadott 65 (1997. évi 20, 1998. évi 45) határozat közül a Fővárosi Bíróság 1998 végéig 21-et bírált el, a jogalap tekintetében 19 esetben helybenhagyva azt (a bírság csökkentésére is csak egy esetben került sor), melyek közül eddig 8 emelkedett jogerőre. A Legfelsőbb Bíróság az új versenytörvény alapján hozott érdemi határozatot eddig nem bíralt el.

Az előzőek alapján egyértelmű, hogy a Fővárosi Bíróság és a GVH között a jelenlegi versenytörvény alkalmazása során is fennmaradt a korábbi nagyfokú **jogalkalmazási harmónia**. Határozat megváltoztatására eddig egy esetben sem került sor. Két esetben viszont a Fővárosi Bíróság a határozatot hatályon kívül helyezve a GVH-t új eljárásra kötelezte, mert azt nem látta kellően megalapozottnak. Az egyiknél az új eljárásban a GVH - figyelembe véve a bírósági ítéletben foglaltakat is - ismételten megállapította a jogsértést, a másik esetben még nem zárult le a megismételt eljárás.

⁶ A keresetet nem a GVH-hoz, hanem közvetlenül a Fővárosi Bírósághoz kell benyújtani, így a GVH azokról általában csak 2-3 hónap múltán szerez tudomást, amikor a Fővárosi Bíróság kéri az ügy iratait. Ezért a közölt érték még növekedhet.

Probléma ugyanakkor a bírósági eljárással kapcsolatosan annak viszonylag hosszú átfutási ideje. Az átlagos átfutási idő a Fővárosi Bíróságon egy-másfél év, míg ha az ítélet ellen a Legfelsőbb Bírósághoz fellebbeznek, átlagosan három év. Mindez az ügyek egy nem csekély hányadában azzal jár, hogy mire az eljárás a bíróságon véglegesen lezárul, az eredeti probléma - sőt gyakran maga az elkövető vállalkozás is - megszűnik.

4. Bíróságbeszedési gyakorlat

A Versenytanács által - marasztaló határozat esetén - alkalmazható leghatékonyabb szankció a bírság. A bírság akkor válik végrehajthatóvá, ha a versenytanácsai határozatot a törvényes határidőn belül nem támadják meg bíróság előtt, az előzetes végrehajtás jogerős elrendelése esetén, illetve ha - bírósági felülvizsgálat esetén - a jogerős bírósági döntés szabta teljesítési határidő lejárt.

A bírság önkéntes befizetése általában akkor teljesül, ha az eljárás alá vont és bírságolt cég a versenytanácsai döntést tudomásul véve bírósági felülvizsgálatot nem kér.

A bírság behajtása az Adó és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal (APEH) szervein keresztül történik, mivel a versenyfelügyeleti eljárásban kiszabott végrehajtható bírság adók módjára behajtandó köztartozásnak minősül. Az 1997-ben hozott rendelkezés az eddigi tapasztalatok szerint a végrehajtást hatékonyabbá teszi, az APEH jogszabály által biztosított eszközei a cég felkutatására és a bírságok beszedésére nyilvánvalóan jobbak, mint a GVH lehetőségei. A GVH és az APEH között 1997-ben létrejött együttműködési megállapodás végrehajtása bejáratódott, zökkenőmentesnek mondható.

1998-ban 84.300.000 eFt bírság folyt be a jogerőssé vált határozatok nyomán. Az 1991-től 1998 végéig terjedő időszakban a GVH összesen 1.971.600 eFt bírságot szabott ki, ebből 727.400 eFt bírságösszeg vált végrehajthatóvá. A végrehajtható bírságok 42%-a, azaz 309.900 eFt folyt be összesen önkéntes teljesítés és végrehajtás útján. Az érintett cégek felszámolása, megszűnése miatt a végrehajthatatlan követeléseket, összesen 315.300 eFt-ot le kellett írunk.

III. A GAZDASÁGI VERSENYHIVATAL VERSENYPÁRTOLÁSI TEVÉKENYSÉGE ÉS NEMZETKÖZI KAPCSOLATAI

1. Véleményalkotás a versenyt érintő kérdésekben

A Gazdasági Versenyhivatal (GVH) az elmúlt években az energiaszektort és a távközléssel kapcsolatban következetesen hangot adott a szabályozással kapcsolatos kritikáinak, és sürgette a reguláció versenypolitikai szempontokat is figyelembe vevő újragondolását. Az 1997. évről szóló beszámolómban részletesen bemutattuk azokat az előzményeket, amelyek nyomán 1997-ben a GVH az **Országgyűlés Gazdasági Bizottsága** (GB) számára versenypolitikai elemzést készített egyes szabályozott szektorokra vonatkozóan (*Egyes természetes monopóliumok vagy kizárólagosságok versenypolitikai kérdései*). Foglalkoztunk az elemzésből fakadó főbb következtetésekkel, valamint a későbbi fejleményekkel is.

A Gazdasági Minisztérium (GM) 1998 nyarán elindította az **energiaszektor** szabályozása átalakításának munkálatait. A munkálatok célja az, hogy a jelenlegi szabályozás(ok) lejártának időpontjára újak léphessenek működésbe. Az új szabályozási rendszernek meg kell felelnie az EU csatlakozásból fakadó követelményeknek, a korábbinál versenybarátabbnak kell lennie, és természetesen egyéb kritériumok teljesülését is biztosítani kell (pl. ellátásbiztonság, környezetvédelem).

A GVH folyamatosan részt vett az új szabályozás kialakításának koncepcionális megalapozását szolgáló munkálatokban, és képviselte a szabályozással kapcsolatos versenypolitikai szempontokat. A szabályozás átalakításának koncepcionális kérdéseiről 1998-ban még nem született kormányzati döntés, de az előkészítő munkák során szerzett tapasztalataink szerint megvan az esélye egy, a versenypolitikai szempontokat a korábbiaknál jobban figyelembe vevő szabályozás kialakításának. E tekintetben a villamosenergia-iparral kapcsolatos elképzelések a legbiztosabbak, kevésbé előremutatóak a gáziparra vonatkozó javaslatok (igaz itt az EU-n belül is fáziskésésről beszélhetünk a villamosenergia-iparhoz képest). A távhőszolgáltatással kapcsolatban megfogalmazottak pedig voltaképpen kimerülnek az energiaracionalizálási törekvésekben, és megoldatlanul hagyják a valódi szabályozási problémákat ebben a körülbelül 600 ezer háztartást, illetve 2 millió embert érintő iparágban.

A GVH 1998-as közreműködése során a **villamosenergia szektor** átalakítására összpontosított, mivel itt jár le legelőször a jelenlegi szabályozási rendszer (2000. december 31.), így itt a legsürgetőbb az új szabályozás kialakítása. Az iparágban a verseny belátható időn belül való megjelenésére reális esély kínálkozik. Ugyanakkor fennáll a lehetősége annak is, hogy egyes külföldön létrehozott versenymodellek bizonyos elemeit tartalmazó és formailag az EU elvárásoknak is megfelelő, valójában azonban a versenyt elfojtó, a hatásos verseny (effective competition) kibontakozását feleslegesen akadályozó/késleltető szabályozás jön létre. Folyamatosan érzékeljük azt a versennyel szembeni ellenállást, amelyet részben a verseny révén esetleg hátrányosan érintett vállalkozások, részben az államigazgatás „hagyományosan gondolkodó” képviselői fejtenek ki.

Véleményünk szerint a jelenlegi, koncepcióalkotási fázisban sem szükség, sem lehetőség nincs egy részletkebe menő szabályozási modell kialakítására. Kijelölhetőek viszont a fő célok és néhány, a modell kialakításával kapcsolatos sarokpont. A GVH álláspontjának lényege az, hogy a versenynek az iparágba való bevezetése pozitívan hatna az iparág hatékonyságára, mérsékelné az átalakítás más elemei (diverzifikáció, környezetvédelem) miatt törvényszerűen bekövetkező áremelési nyomást, és hozzájárulna a gazdaság egésze versenyképességének javulásához. Emiatt az új szabályozásnak nem csupán teljesítenie kell a versennyel kapcsolatos minimális EU elvárásokat, hanem - nemzeti érdekből - túl is kell mennie azokon.

A verseny bevezetésére ugyanakkor csak fokozatosan kerülhet sor, azokon a területeken pedig, ahol a verseny nem honosítható meg, hatásos szabályozásra van szükség. Mint minden hasonló esetben, azt is meg kell akadályozni, hogy egy liberalizált (jogi értelemben versenyző) piacon a korábbi monopólium, domináns szereplőként, tartósan megakadályozhassa a hatásos verseny kialakulását. Mindehhez a GVH szerint elengedhetetlen, hogy a nagy- és külkereskedelmi, illetve az áramtermelési tevékenységben bevezessük a versenyt, valamint, hogy a nagyfeszültségű országos hálózatot és a rendszerirányítást birtokló és működtető szereplő ne rendelkezessen erőművel, és ne végezhesen kereskedelmi tevékenységet.

Támogatjuk, hogy egy, a fentieknek megfelelő, részletekbe menő modell kialakításával - más országok példája alapján - erre specializálódott és nemzetközi tapasztalatokkal rendelkező tanácsadó céget bízson meg a kormányzat. Az államigazgatás felkészültsége és kapacitáskorlátai ugyanis egy ilyen munka megfelelő minőségű elvégzését nem teszik lehetővé.

A szabályozás átalakulásával párhuzamosan kívánatos lenne megerősíteni és függetlenebbé tenni a reguláló hatóságot, és megteremteni a közte és a GVH, illetve a többi reguláló hatóság közötti együttműködés feltételeit. Ezen intézményi kérdésekkel kapcsolatban az energiaiparon túlmutató, valamennyi hálózattal rendelkező szabályozott szektor szabályozását, és az általános versenypolitikát is figyelembe vevő megközelítésmódot ajánljuk.

A GVH ugyancsak részt vett a **kormányzat gazdaságpolitikai stratégiáját** megalapozó részstratégiák kidolgozásában. Ez a munka sem zárult le 1998-ban. Itt, bár esetenként szükséges volt a versenypolitikai szempontok megjelenítése, nem alakult ki komolyabb nézeteltérés a GVH és a részstratégiákat alkotók között. Említésre méltó, hogy - nem kis részben az EU-hoz történő igazodás hatására - a GM által elkészített iparpolitikai részstratégia az előző években megfogalmazódott törekvéseken túlmutató mértékben korszerű és versenybarát. Néhány más részstratégia (környezetvédelem, egészségügy) nem tartalmazott olyan részleteket, vagy nem foglalkozik olyan témákkal, amelyekkel kapcsolatban versenypolitikai észrevételek tétele indokolt lett volna.

Az ÁPV Rt.-vel folytatott együttműködésünk során 1998-ban is figyelemmel kísértük a **privatizációval** kapcsolatos fejleményeket. Ennek célja, hogy a GVH a döntéselőkészítési fázisban értékelje a versenyt érintő stratégiai privatizációs döntéseket, valamint a kiírandó privatizációs pályázatokat, és szükség esetén képviselhesse a versenyérdekeket. 1998-ban - a privatizáció lecsengése miatt - érdemi közbeavatkozásra nem került sor.

Ugyancsak folyamatosan képviselteti magát a GVH azokon a fórumokon, ahol az **importversenyre** ható esetleges importkorlátozásokról születhetnek döntések. Szükség esetén kifejtjük ellenvéleményünket a hazai versenyt indokolatlanul csökkentő vagy torzító intézkedésekkel szemben. 1998-ban látványos beavatkozásra ezeken a fórumokon nem volt szükség.

A GVH együttműködésbe kezdett a **Magyar Energia Hivatallal** (MEH), amit a gáztörvény⁷ és a villamosenergia törvény⁸ 1998. június 20-án hatályba lépett módosítása elő is írt. A törvénymódosítások lényege az, hogy az iparági tökekoncentráció kontrollja során bizonyos esetekben a MEH-nek a GVH véleményét is ki kell kérnie, mielőtt döntést hozna. A GVH véleménye formálisan nem korlátozza a MEH döntési lehetőségeit. A MEH engedélyezési eljárása és a GVH fűzőkontrollja egyebekben egymástól független, párhuzamosan folyik, a piaci szereplőknek mindkét engedélyre szükségük van ahhoz, hogy koncentrációs lépésüket végrehajthassák. A GVH és a MEH közötti együttműködés rendjét a két hivatal kialakította, az nyilvánosan is elérhető,⁹ és zökkenőmentesen folyik. 1998-ban 10 olyan ügy volt, amelyben a GVH az együttműködés keretében véleményt adott a MEH-nek, ebből 6 a villamosenergia-iparral, 4 pedig a vezetékes földgáz piaccal volt kapcsolatos. Egyik esetben sem emeltünk kifogást a tervezett koncentrációs lépéssel szemben, mivel a konkrét

⁷ 1997. évi XLI. törvény a gázszolgáltatásról

⁸ 1997. évi XLVIII. törvény a villamos energia termeléséről, szállításáról és szolgáltatásáról

⁹ Ipari és Kereskedelmi Közlöny 1998. évi 17. szám, 1998. szeptember 30.

esetekben, véleményünk szerint, a versenyt nem érintő formális tőkekoncentrációs lépésekről volt szó. Ennek ellenére együttműködésünket fontosnak és továbbfejlesztendőnek tartjuk. Tapasztalataink alapján a versenypolitikai szempontok jobb érvényesüléséhez szükség lehet hasonló típusú együttműködésre más intézményekkel is, különös tekintettel a többi regulált szektorra, valamint az esetleges koncessziós szerződések/tenderek előkészítésére.

2. Jogszabály-véleményezési tevékenység

A versenytörvény 36.§ (3) bekezdése szerint a GVH elnökével minden olyan jogszabály tervezetet egyeztetni kell, amely érinti a hivatal feladatkörét, így különösen, ha korlátozza a versenyt, valamely tevékenység gyakorlását vagy a piacra lépést, a piacon kizárólagossági jogokat biztosít, vagy előírásokat tartalmaz az árak megállapítására, esetleg az értékesítési feltételekre.

A hivatal jogszabály-véleményezési jogának gyakorlása során is kifejti versenypártoló tevékenységét. Ennek érdekében a jogszabály tervezet normaszövegének áttekintése során piacra lépési szigorítások esetén azt mérlegeli, hogy a szabályozással elérni kívánt cél összhangban van-e az esetleges versenykorlátozó hatással, illetve a versenykorlátozás arányos-e a szabályozás várható eredményével. A kizárólagossági jog biztosítását megelőzően a hivatal azt vizsgálja, hogy a kizárólagosság valamely közszolgáltatás ellátásához feltétlenül szükséges-e, és a jog birtokosának piaci tevékenységére vonatkozó szabályozás képes-e az erőfölényével való visszaélést megakadályozni. A hatósági árak megállapításával foglalkozó rendeletek esetében általában nem az ár konkrét nagyságát vizsgáljuk, (hiszen az a szabályozó felelőssége és az ár megállapításához szükséges információk is csak számára adottak), hanem arra hívjuk fel a szabályozó figyelmét, hogy a verseny- és nem versenyszférába tartozó szolgáltatások közötti versenyt sértő keresztfinanszírozás elkerülése érdekében meg kell oldani a szolgáltatások költségeinek számviteli elkülönítését.

1998-ban mintegy 300 jogszabály tervezet érkezett a hivatalhoz véleményezésre.

1998 folyamán is előfordult, hogy egyes minisztériumok a jogalkotási törvényben¹⁰ előírt és a GVH vonatkozásában a versenytörvény 36. § (3) bekezdésében meghatározott államigazgatási egyeztetésből **a hivatalt kihagyták**, így néhány fontos törvényt és egyéb jogszabály tervezeteket nem kaptunk meg véleményezésre. Ezek közül említésre méltó a közraktározásról szóló törvény¹¹ módosítása, amely az előző szabályozáshoz képest szigorításokat tartalmaz a piacra lépés és piacon maradás feltételeit illetően. A központi közbeszerzés alá tartozó termékek körének bővítéséről szóló kormányrendelet tervezetét sem volt módunkban áttekinteni, amely pedig szintén befolyásolhatja az adott piaci szegmensek szereplőinek versenyhelyzetét.

Általánosan jellemző, hogy egyes szakmák képzési feltételeit szabályozó miniszteri rendelettervezetek elkerülik a GVH-t. Ebből arra lehet következtetni, hogy a jogalkotó nincs tisztában azzal, hogy ebben az esetben is piacot szabályoz, egyrészt a képzésben részesülő vállalkozók, másrészt a képzésre feljogosított intézmények oldalán. Nem ritkán szembesülünk nem piackonform megoldásokkal, indokolatlan kizárólagos jogokkal. Tapasztaljuk azt is, hogy egyes egészségügyi és rendvédelmi szolgáltatások piaci alapon való működtetése is felvet versenysemlegességi problémákat, és a tevékenységek nem megfelelő szabályozása torzítja a piaci versenyt, tehát a jogszabályok kiadása előtt szükség lett volna versenypolitikai jellegű kontrollra.

A rendes államigazgatási egyeztetés során a GVH nem fejthette ki véleményét a **temetkezési tevékenységről** szóló törvény tervezetéről, holott konkrét verseny-felügyeleti tevékenységünk során ezen a piacon számtalan problémával talákoztunk, melynek legfőbb oka éppen a piac szabályozatlansága volt. A parlamenti vita szakaszában az előterjesztő együttműködésével azonban

¹⁰ 1987. évi XI. törvény a jogalkotásról

¹¹ 1996. évi XLVIII. törvény a közraktározásról

sikerült érvényt szerezni annak a megközelítésnek, hogy a temetkezési szolgáltatások piacán kialakult verseny jó működésének alapfeltétele megteremtődjön a nélkülözhetetlen eszközökhöz (temető, ravatalozó) való diszkriminációmentes hozzáférés biztosításával, a piaci szereplők piacralépési feltételeinek a kegyeleti szokásokat és szempontokat biztosító meghatározásával.

Fontos pozitív fejlemény, hogy 1998 végétől a GVH részt vesz a **közigazgatási államtitkári értekezleteken**. A jogszabály-veleményezések elmaradásából származó problémát azonban ez nem orvosolja. Ezen kívül, a közigazgatási államtitkári értekezleten való részvétel nem változtat azon, hogy ha az egyeztetés korábbi fázisaiból kihagyják a GVH-t, sérül a hivatal versenytörvényben biztosított jogszabály egyeztetési jogosultsága.

Az 1998. évi jogszabály-veleményezési gyakorlatunkból néhány téma különös figyelmet érdemel.

A gazdasági és **szakmai kamarák** tevékenységének élénkülését érzékeltük, amit elősegített „Az egyes közigazgatási feladatok kamarák részére történő átadásáról” szóló kormányrendelet¹² megjelenése. Maga a rendeletervezet igen sok, előzőleg nem jól átgondolt kérdés megoldását eredményezte. Véleményünket figyelembe vették az utazási szerződések írásban való megkötésének kötelező kimondása kapcsán, valamint kérésünkre törölték a vendéglátó-ipari üzletek és kereskedelmi szálláshelyek kategóriába, illetve osztályba sorolásáról szóló rendeletben¹³ az alkalmazott árak arányosságának követelményét.

A **gazdasági kamarák** etikai kódexeit a törvényességi felügyeletet gyakorló miniszter köteles véleményezésre megküldeni a GVH-nak. (A szakmai kamarákkal kapcsolatban ilyen előírás nincs, kizárólag versenyfelügyeleti eljárások keretében találkozhatunk etikai kódexeikkel, illetve hasonló típusú dokumentumaikkal - a kifogásolható magatartások megvalósult konkrét jogsértéseként csapódnak le a hivatalnál, de lehetőség van mentesítés kérésére is.) A gazdasági kamarák etikai kódexeit áttekintve általában megállapítható volt a versenytörvénnyel való összhang. Versenypolitikailag fontos vizsgálati szempont volt, hogy az etikai kódexekben a jogszabályi előírásoknál szigorúbb etikai elvárások megfogalmazása és kikényszerítése versenykorlátozó viselkedés kialakulásához vezethet. Erre a jelenségre különösen azért kell figyelni, mert a mindennapi tapasztalatok szerint az üzleti kapcsolatokban elvárt „együtműködést”, „egymás érdekeinek kölcsönös tiszteletben tartását” mint erkölcsi elvárást sok vállalkozó nem tudja megkülönböztetni a versenykorlátozó együtműködéstől. Fel sem merül egyes piaci szereplőkben, hogy a „tisztes megélhetést biztosító” minimum árban való megegyezés, vagy bizonyos típusú reklámozástól való kölcsönös tartózkodásban történő megállapodás törvénybe ütköző cselekedet lehet.

Az Ipari, Kereskedelmi és Idegenforgalmi Minisztérium 1998 elején tett javaslatot a **belkereskedelmi törvény**¹⁴ módosítására. Véleményünkben kifejtettük, hogy a javaslatban nem tükröződnek sem a megváltozott piaci viszonyok, sem az új kereskedelmi formákkal kapcsolatos kormányzati álláspont. Főképpen a szabályozási koncepciót hiányoltuk, amely nélkül a jogi normák eklektikus halmazt alkottak, és sok esetben ütköztek más törvények elveivel. A törvény módosítására azóta sem került sor, ami sokkal kisebb problémát okoz, mintha átgondolatlanul hozzányúltak volna az egyébként nyilvánvalóan elavult törvényhez. Ugyanakkor tanúi vagyunk egy újraszabályozási hullámnak egyes kereskedelmi tevékenységek gyakorlásának feltételeire vonatkozóan, idesorolhatók a vendéglátó helyek osztályba sorolásáról, az árfeltüntetéstől alkotott szabályok. Ezek egy része az EU-hoz való csatlakozásunk feltételeként a jogharmonizáció terméke, más része piaci anomáliák fogyasztóvédelmi szempontú felszámolására tesz kísérletet, időnként vitatható, piacralépést szigorító megoldásokkal, ahelyett, hogy a meglévő szabályozásnak érvényt szerezve a szankciókat következetesen alkalmazzák.

¹² 36/1998 (II. 27.) Korm. rendelet

¹³ 45/1998 (VI. 24.) IKIM rendelet

¹⁴ 1978. évi I. törvény a belkereskedeletről

Az **árak megállapításáról szóló törvény**¹⁵ módosítása során is a tervezet megalapozatlansága miatt fejtettük ki aggodalmainkat. Nem láttuk ugyanis számításokkal és piacelemzésekkel alátámasztottnak a vasúti árufuvarozási tarifák, a távirati díjak és a belföldi postacsomag díjak maximált hatósági árformából szabad árba való átsorolását. Nem értettünk egyet a taxi piac árszabályozására tett javaslattal sem, mert véleményünk szerint az adott piac nem homogén, az részpiacokra osztható, melyek szabályozási szempontból külön kezelhetők. Ezen túl hiányoltuk a taxi szolgáltatás feltételrendszerének átfogó felülvizsgálatát is.

Továbbra is elvi tisztázatlanságokkal terhes az **illetéktörvényben** szabályozott igazgatási szolgáltatási díjak meghatározása. Mint ahogyan erre előző évi beszámolónkban is rámutattunk, a törvényi követelmény, miszerint a díj mértéke nem haladhatja meg az adott eljárással felmerülő költségeket, sok esetben nem teljesül. A díjtételek mögött konkrét költségszámítások a legritkább esetben vannak, feltehetően azért, mert a költségvetési szervek számviteli rendje csak korlátozottan alkalmas a szolgáltatások közvetlen költségeinek kimutatására. Az igazgatási szolgáltatási díjak szintjét, egymáshoz viszonyított arányait szemlélve a legtöbb esetben arra lehetett következtetni, hogy a díjak az eljárás tárgyának értékéhez, a potenciális kérelmező fél költségviselő képességéhez igazodnak, nem pedig a hatósági eljárás költségéhez. Az igazgatási szolgáltatási díjak szintje - miután az elmúlt öt év során egyes szakmákban négy-ötszörösére nőtt - azért merül fel versenypolitikai kérdésként, mert a különböző hatósági engedélyek, minőség-felügyeleti díjak piacra lépési korlátként vagy piacon maradási feltételként, hovatovább versenyképességet befolyásoló tényezőként működhetnek. Véleményünk szerint - a változó piaci körülményekre való tekintettel - időnként felül kellene vizsgálni az egyes hatósági eljárásokat, feltéve azt a kérdést, hogy valóban szükség van-e azokra, nem lehetne-e az eljárást egyszerűsíteni a költségek csökkentése vagy tendenciózus emelkedésének megakadályozása érdekében?

Az új **szerzői jogi törvény** tervezettel kapcsolatban a hivatal a közös jogkezelés kapcsán adott véleményt. A tervezet törvényi szintre emeli a közös jogkezelő szervezetek szabályozását, ami önmagában jelentős előrelépés. A szabályozás szerint a közös jogkezelő szervezetek az egyedileg nem érvényesíthető szerzői jogokat gyakorolják a szerzők képviselőiként úgy, hogy a kijelölt, általános törvényességi felügyeletet is ellátó miniszter által jóváhagyott jogdíjakat állapítanak meg, amelyek a felhasználók képviselőivel lefolytatott alku eredményeként alakulnak ki. Ugyanakkor az alkumechanizmusra vonatkozó eljárás nem szabályozott, és minthogy minden szerzői jogi csoport esetében csak egy közös jogkezelő működhet - amely egyedül lévén, tulajdonképpen monopol helyzetben van -, felmerülhet, hogy egyenlő pozícióban vannak-e a tárgyaló felek. Ezzel kapcsolatban kérdés az is, hogy a kialakult jogdíjak alkalmazásának diszkriminációmentesen kellene történnie, amelyet a jelenlegi szabályozás nem biztosít maradéktalanul. Ugyanígy nem garantált az sem, hogy a beszedett jogdíjak felosztása méltányosan történik-e, hiszen az egyesület saját tagjaival és különösen a nem tag jogosultakkal szemben kedvezőbb pozícióban van. A GVH a probléma megoldása érdekében az eljárási szabályok miniszteri rendeletben való megállapítására tett javaslatot, ugyanakkor az egyeztetések során az új törvény megalkotásának érdekében visszalépett, fenntartva, hogy a fent leírt problémák megoldatlanok maradnak.

3. Nemzetközi kapcsolatok

Ezen a területen a legfontosabb feladatnak a magyar versenypolitikának a **csatlakozási tárgyalásokkal** kapcsolatos átvilágítása bizonyult. A GVH kompetenciájába tartozó, a vállalatokra vonatkozó versenyjogi szabályok tekintetében az EK Bizottság (Bizottság) már az országvéleményben is pozitívan ítélte meg az eddig elvégzett munkát, a jogharmonizáció eredményeként megalkotott (jelenlegi) versenytörvényt, a csoportmentesítő rendeleteket, továbbá a GVH felkészülését.

¹⁵ 1990. évi LXXXVII. törvény az árak megállapításáról

Az **átvilágítás**ról szóló tárgyaláson magyar részről beszámoltunk az antitröszt területen megindult, a csatlakozást elősegítő munkáról, a közösségi versenyjogi esetek megismerését szolgáló felkészületről, a GVH szakértői bázisának megerősítéséről, valamint részletesen ismertettük a jogharmonizációs eredményeket, a magyar versenyjog nagyfokú közelítését a közösségi szabályokhoz, ami lehetővé tette, hogy az átvilágítási tárgyaláson e téren nem kellett megfogalmazni a közösségi jog vállalása alóli átmeneti mentességre vonatkozó magyar igényeket. Jeleztük viszont a tárgyalásokon, hogy a csoportmentességekre vonatkozó tanácsi és bizottsági rendeletek körében magyar részről is számítunk arra a lehetőségre, amelyet a korábbi csatlakozások során eddig egységesen alkalmaztak. Ennek alapján a magyar vállalatok lehetőséget kapnának a csatlakozás időpontjától számított hat hónapos átmeneti alkalmazkodási időszak igénybevételére azért, hogy a közösségi kartelltilalom hatályába eső megállapodásaikat összhangba hozzák a közösségi versenyjog követelményeivel, és ezáltal automatikus mentességben részesülhessenek. A Bizottság ezt a magyar közlést tudomásul vette, és megalágyodottságát fejezte ki a vállalatokra vonatkozó versenyjogi szabályozást illetően.

A vállalatokra vonatkozó versenyszabályoktól eltérően, némiképp árnyaltabb kép rajzolódott ki az állami támogatásokat, a különleges és kizárólagos szabályozást, valamint a kereskedelmi jellegű állami monopóliumokat illetően - a közösségi jog alapján ezek a tagállamokra vonatkozó szabályok is a versenypolitika témakörébe tartoznak.

Az **állami támogatás** kapcsán az okoz némi problémát, hogy támogatási rendszerünk egészében nem felel meg az Európai Unió (EU) logikájának, értelemszerűen nálunk még nem alakulhattak ki azok a beidegződések, amelyek a több évtizedes tagállami múltnak köszönhetően az EU tagállamaiban már e téren is léteznek. Lényegében erre vezethető vissza, hogy eseti problémákat okoz a magyar támogatási rendszernek az EU által megkövetelt bontásban, transzparens módon, a társulási megállapodásban már vállalt formában történő bemutatása. A magyar támogatási rendszernek a közösségi strukturális alapok fogadására való felkészülés során folyó átfogó támogatási reform keretében biztosítható lesz, hogy a közösségi versenyszabályok által diktált követelményeknek a magyar támogatások is megfeleljenek. Mindenesetre kiemelt gondot kell fordítani arra, hogy az antitröszt szabályok kapcsán az előzőekben már vázolt alkotmányossági problémákat ezen a téren elkerülhessük. (I. Általános tapasztalatok - 2. A versenyszabályozás jogi hátterének változásai c. fejezet (20. old.))

A **különleges és kizárólagos jogokkal** felruházott területek szabályozását illetően az átvilágítási tárgyaláson egyes távközlési, közlekedési, postai szolgáltatásokkal összefüggő tevékenységek, valamint az energia és vízügy tekintetében létező kizárólagos jogok kapcsán magyar részről jeleztük, hogy a csatlakozás időpontjáig a teljes jogharmonizáció megvalósításához még további jogalkotási lépések szükségesek. Egyes távközlési szolgáltatások tekintetében - egy éves - átmeneti mentesség bejelentésére került sor.

A kereskedelmi jellegű állami monopóliumokra vonatkozóan az energia-rendszerek (villamos energia és gázhálózat) tekintetében fennálló, a közösségi szabályozással még nem teljesen összhangban lévő magyar szabályokat illetően vállaltuk, hogy ezeket a csatlakozás időpontjáig megfelelően módosítani fogjuk.

November 26-án került sor az Európai Megállapodás (EM) végrehajtásáért operatív szinten felelős EU/Magyar Társulási Bizottság Versenyjogi Albizottságának ülésére. Ezen tájékoztatást adtunk az év során bekövetkezett magyar jogharmonizációs lépésekről - ez a három tervezett csoportmentesítő rendelet előkészületi munkáit jelentette -, valamint a GVH éves tevékenységéről. Kifejezetten a Bizottság kérésére ismertettük a GVH-nak a különleges ágazatok szabályozásával kapcsolatos politikáját (ez lényegében a "különleges és kizárólagos jogok" területét öleli fel). Ennek kapcsán a Bizottság megismételte azt a korábbi felvetését, amely szerint a GVH-t fel kellene jogosítani arra, hogy a versenyjogi elveket az állami vállalatok és a különleges és kizárólagos joggal felruházott vállalkozások tekintetében a magyar hatóságokra is alkalmazhatná. Ez a gyakorlatban azt jelentené, hogy a GVH olyan joggal rendelkezne, mint amelyet az EGK Szerződés 90. cikke biztosít a Bizottságnak, miszerint a tagállamok kormányait megakadályozhatja, hogy olyan jogszabályt hozzanak, amely a versenyszabályokba ütköző normákat fogalmaz meg. A felvetést egyelőre azzal hátrítottuk el, hogy ennek a megoldásnak a csatlakozásig lenne csak értelme, és célszerűbbnek tartjuk,

ha korlátos erőforrásainkat a csatlakozási állapotra való felkészülésre használjuk fel. A Bizottság ugyan ezt az érvet elfogadta, de hangsúlyozták, hogy a csatlakozás előtti időszak megfelelő szabályozását nagyon fontos felkészülési tényezőnek tartják.

Az év során ez alkalommal is sor került a Bizottság IV. (Verseny) Főigazgatóságának szervezésében a társult országok versenyhatóságainak és állami támogatási kérdésekkel foglalkozó intézményeinek éves találkozójára - ezúttal Pozsony adott otthont a rendezvénynek. A GVH is képviseltette magát a találkozón, amelyen az antitröszt munkacsoportokban a koncentrációk ellenőrzésével kapcsolatos szakmai gyakorlatról, egyes különleges ágazatokban (távközlés és elektromos energia szolgáltatás) folytatott versenyjogi tevékenységről, valamint konkrét versenyjogi esetek megvitatásáról folyt eszmecsere. A rendezvény ezúttal is kiváló alkalomnak bizonyult arra, hogy a többi társult ország szakembereivel, valamint az EU versenyhatóságának munkatársaival szót válthassunk olyan aktuális szakmai kérdésekről, mint például az akkor még előttünk álló versenypolitikai átvilágítási tárgyalások.

Az OECD Versenyjogi és Versenypolitikai Bizottságában, valamint annak három munkacsoportjában aktív tevékenységet folytattunk. Az év során több témakörhöz kapcsolódóan került sor magyar részanyag kidolgozására és megvitatására, ezek közül a bank, illetve a biztosítási szektorok szabályozási és versenyfelügyeleti kérdéseire adott magyar ismertetések emelhetők ki. Várhatóan 1999 első felében kerül sor a Bizottságban a magyar versenypolitika részletes átvilágítására, ami a szabályozás mellett kiterjed a joggyakorlat elemzésére is.

A GVH tagja az OECD Magyar Nemzeti Bizottságának, melynek ülésein rendszeresen részt vesz.

A GVH 1998-ban is képviseltette magát az UNCTAD TDB Beruházási, Technológiai és velük Kapcsolatos Pénzügyi Kérdések Bizottságának Versenyjogi és Versenypolitikai Szakértői Csoportjában (július 29-31., Genf), ahol tájékoztatást adtunk a magyar versenyjog jogvédelmi és szankcionálási előírásairól és azok alkalmazásáról.

A GVH képviselője részt vett továbbá a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) Kereskedelem és a Versenypolitika Kölcsönhatásával Foglalkozó Munkacsoportjának két ülésén (július 27-28. és november 17-19. Genf). A szeptemberi ülésen írásban és szóban is tájékoztatást adtunk a magyar versenyjogról és versenypolitikáról.

Az év során tartalmilag is megkezdtük felkészülésünket az EU tagságra. A csatlakozást követően ugyanis konkrét EU versenyfelügyeleti eljárásokban kell majd közreműködnünk, és esetleg az EU versenyjogot közvetlenül kell alkalmaznunk. Mivel az EK versenyjog alkalmazásában meghatározó jelentőségű az esetjog, a jogalkalmazáshoz szükséges a korábbi közösségi jogesetek ismerete. Ezért a felkészülés részeként elindítottuk a legfontosabb közösségi versenyjogi esetek szisztematikus feldolgozását. Erre a célra a mintegy 600 körüli kartell és erőfölényes bizottsági döntés és bírósági határozat, valamint 1000 körüli bizottsági fúziós határozat közül (ez utóbbiaknak csupán töredéke tekinthető szakmai szempontból jelentősnek) a szakirodalomban példálózó jelleggel leggyakrabban említett 200 jogesetet választottuk ki. A jogesetek egységes szerkezetű, az adott ügy szakmai tanulságait is összegző ismertetéseit a GVH szakemberei végzik, 1998-ban mintegy 30 eset feldolgozására került sor. A munkát elősegítette az 1998-ra bevezetett integrációs pótlék, amellyel mód nyílt ennek a többlet jellegű feladatnak az elismerésére. Sajnos, 1999-re ez a lehetőség már nem áll rendelkezésünkre, de nem lehet lemondani a felkészülés folytatásáról sem, azért a belső források átcsoportosításával vagyunk kénytelenek fedezetet biztosítani további ügyek feldolgozására. A munka szélesebb szakmai érdeklődést is vonz, vannak külső jelentkezők is az esetismertetésekre (elsősorban egyetemi szakemberek jelezték bekapcsolódási szándékukat), azonban az erőforrások korlátos volta nem tette lehetővé a munka ilyen jellegű kibővítését.

V. EGYÉB INFORMÁCIÓK

1. Ismeretterjesztő tevékenység

A Gazdasági Versenyhivatal (GVH) kiemelt figyelmet fordít a versenyszabályozással, versenyjoggal és versenypolitikával kapcsolatos ismeretek terjesztésére. Információnyújtó, ismeretterjesztő tevékenységét több csatornán, fórumon keresztül valósítja meg.

1998-ban a GVH munkatársai 36 tanulmányt, cikket publikáltak jogi és gazdasági folyóiratokban, szakmai lapokban. Évről-évre több előadást tartanak kollégáink külföldi és hazai érdeklődőknek, szakembereknek, vállalkozóknak, jogászoknak, közgazdászoknak, diákoknak - 1998-ban több mint 40 ilyen **előadás** volt.

Az eseti előadások mellett, több munkatársunk rendszeresen tanít versenyszabályozáshoz kapcsolódó tantárgyakat felsőfokú oktatási intézményekben. A Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem, a Kereskedelmi és Vendéglátóipari Főiskola, az Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE), a József Attila Tudományegyetem, a Pázmány Péter Tudományegyetem is lehetőséget adott kollégáinknak a versenyjogi és versenypolitikai ismeretek iskolarendszerű oktatására.

Folyamatosan segítünk érdeklődő diákoknak, kutatóknak az eligazodásban, versenyjoggal foglalkozó diplomamunkák, tanulmányok írásában.

Továbbra is együttműködünk az ELTE Állam- és Jogtudományi Karával, közösen figyelve és feldolgozva a nemzetközi szakirodalomban megjelenő versenyjoggal foglalkozó publikációkat, tanulmányokat. Hasonló célja van a Versenyismeret c. belső kiadványunknak is, amely magyar szerzők munkáit és külföldi szócikkek fordításait közli.

A szakmai tájékozottság fenntartását, az elméleti ismeretek széleskörű biztosítását szolgálja a külső érdeklődők előtt is nyitott házi könyvtárunk, amelynek legtöbb kötete külföldi intézmények ajándéka. Így az Európai Unió versenyhatósági és bírósági döntései is rendelkezésünkre állnak. Néhány munkatársunk rendszeresen részt vesz versenyszabályozással és határterületeivel foglalkozó konferenciákon, szemináriumokon, kutatásokon, többnyire meghívások alapján.

A GVH alapító tagja a **Magyar Versenyjogi Egyesületnek**, amely a versenyjogi ismeretek terjesztésének és a témával kapcsolatos párbeszéd kiemelkedő fóruma, és folyamatosan részt vesz az ott folyó munkában.

A GVH hivatalos lapja, a Versenyfelügyeleti Értesítő a Versenytanács határozatait és az esetleges jogerős bírósági döntéseket közli, valamint szakmai elemzések is megjelennek benne.

1998-ban az **Ügyfélszolgálati Iroda**, amely az előző évben kezdte meg működését, 741 megkereséssel foglalkozott. Nőtt az érdeklődők száma, különösen az összefonódással és a versenykorlátozással kapcsolatos információk iránt, és még mindig sok olyan megkeresés van, amely általános tájékoztatásra, információkérésre vagy nem közvetlenül GVH feladatkörébe tartozó témára vonatkozik. Jelentősen növekszik az érdeklődők száma olyan versenytanácsi határozatokat követően, amelyek a lakosság szélesebb körét érintik. Az ügyfelek tájékoztatását elemző anyagok segítik, de a tájékoztatás leggyakrabban telefonon keresztül történik.

Munkatársaink rendszeresen ellátják a **sajtót** háttérinformációval, valamint interjúkat adnak azokban a közérdekű ügyekben, kérdésekben, amelyekben a GVH titoktartási kötelezettsége ezt engedi. Az írott sajtóban - úgy az országos napilapokban, mint a gazdasági napi- és hetilapokban - a jelentősebb versenytanácsi döntésekről jellemzően kishírek, időnként a döntéseket elemző írások láttak napvilágot. Az elektronikus média némileg szerényebb érdeklődést tanúsít a hivatal tevékenységével kapcsolatban.

Említésre érdemes még, hogy 1998-ban az EU anyagi támogatásának köszönhetően a GVH honlapja is megjelent az **interneten** (www.gvh.hu). Honlapunkból az érdeklődők megismerhetik a magyar versenyjogot, a GVH felépítését és működését, információkhoz juthatnak a fontosabb ügyekről és arról, hogy mit teygenek, ha versenyjogi problémájuk adódna. Tervezzük a honlap továbbfejlesztését és bővítését.

2. A hivatal működési feltételei

A GVH a törvény által előírt feladatait átlagosan 106 fős állománnyal teljesítette. Az intézményi költségvetés 1998. évi fő adatait a következő táblázat tartalmazza. PHARE keretből hivatalunk nem részesült.

Kiemelt előirányzatok: 1998. évi előirányzatok alakulása (intézményi költségvetés) eFt

	Eredeti	Módosított¹⁶	Tény¹⁷
Személyi juttatások	221.600	235.805	230.488 ebből jut. 32.401
Munkaadókat terhelő járulék	97.400	99.862	99.220
Dologi kiadás	40.000	46.405	46.357
Működési célú pénzeszköz átadás	33.100	33.100	33.100
Egyéb beruházás	–	3.220	3.220
Egyéb központi beruházás	–	10.000	–
Intézményi beruházások	15.600	15.600	12.595
Összes kiadás	407.700	443.992	424.980
Intézmények működési bevételei	–	3198	3197
Költségvetési támogatás	407.700	431.571	431.571
Korábban nyújtott kölcsönök visszatérülése	–	3.220	3.220
Előző évi maradvány felhasználása	–	6.003	6.003
Összes bevétel	407.700	443.992	443.991

1998 végén a Miniszterelnöki Hivatal által kezelt beruházási keretből 10 millió forintot kapott a GVH meghatározott célra (felkészülés a 2000. évre, illetve az ehhez kapcsolódó számítástechnikai védelmi rendszer biztosítására). Fejezeti kezelésű előirányzatok között szerepel 2100 eFt, mely felhasználásával a versenyfelügyeleti ügyekkel kapcsolatos többlet-kiadásaink egy részét fedeztük.

A kötelező formális kapcsolattartáshoz nélkülözhetetlenül szükséges utakon kívüli, a szakmai tájékozódáshoz és fejlődéshez szükséges mértékűnél jóval kevesebb külföldi útra volt anyagi lehetőség, pedig közeledvén az EU csatlakozáshoz, erre a jövőben egyre nagyobb erőforrásokat kellene fordítani. Ugyanez igaz a könyv és folyóirat vásárlásokra is. A nehézségek ellenére az EU csatlakozásra készülve nyelvi képzési programot indítottunk be.

Öt főt határozott idejű munkaviszonnyal alkalmaztunk az európai integrációval kapcsolatos feladatok elvégzése céljából. Erre a Kormány 2437/97. (XII. 20.) sz. határozatával adott felhatalmazást.

¹⁶ A módosítások között 11.7 millió Ft-ot tesz ki a kormányzati hatáskörű emelés az EU csatlakozásra való felkészülés miatt, 10 millió Ft a számítástechnikai célra juttatott év végi központi beruházási előirányzat, és az intézményi hatáskörű módosítások főként a dologi előirányzat szükségszerű megemelését szolgálták.

¹⁷ A GVH 1998. évi maradványa összesen 19 millió Ft, amelyből a személyi juttatások kiemelt előirányzat maradványa 5,3 millió Ft, kötelezettségvállalással terhelt, mint a 13. havi illetmény 1999-re áthúzódó személyi jövedelemadó és nyugdíjjárulék részbeni fedezete. Az intézményi felhalmozási kiadások maradványa 3 millió Ft, egyéb központi beruházások maradványa 10 millió Ft, ezen összegek decemberi számítástechnikai beszerzések januárra áthúzódó kötelezettségvállalásával terhelték.

Igen nehéz helyzetet teremt a dolgozók megtartásában, és a megfelelő minőségű új munkaerő megszerzésében a versenytörvényben megfogalmazott - egyébként pozitív hatású - **összeférhetetlenségi szabály**, amely jóval szigorúbb, mint a köztisztviselői törvényben található megfelelője. A törvény szelleméből fakadóan többletjövedelemre szert tenni gyakorlatilag nem, vagy csak igen hátrányos feltételek mellett lehet. A GVH dolgozói számára kizárt például igazgatótanácsi tagság és egyéb olyan gazdasági érdekelttség is, amely más hasonló feladatot, felügyeletet teljesítő hivatal, minisztérium esetében a jövedelem kiegészítésére rutinszerűen használatos. Az átlagosnál szigorúbb összeférhetlenségi szabályokból eredő anyagi hátrányok kompenzációja - a kormányzat korábbi ígéretei ellenére - a hivatal megalakulása óta nem megoldott, ahhoz törvénymódosításra volna szükség.

A GVH belső, saját hatáskörben történő átcsoportosításokkal, s a törvények (államháztartási, költségvetési) előírásait betartva biztosított - a hasonló intézményekhez képest jóval kevesebb, valamivel több mint két havi - jutalmat a munkatársainak. Az egyéb adható juttatásokból anyagi lehetőségeinknek megfelelően csak ruházati hozzájárulást fizettünk. Természetesen ily módon igen szerényen, az alapellátás minimális szintjén biztosítottuk a dologi kiadásokra a fedezetet.

A GVH **elhelyezése** jelenleg biztosított – ennek a forrása is adott az éves költségvetésben –, de a hivatalnak otthont biztosító épület (Lánchíd Irodaház) sorsa bizonytalan, miközben nyilvánvaló, hogy ha az épület a jövőben is a jelenlegi funkcióját tölti be, akkor alapos felújításra szorul.

A GVH nem rendelkezik érdemi saját bevétellel, anyagi **függetlensége** nem megoldott, az általa kivetett bírságösszeg és az eljárásaihoz tartozó eljárási díjak - más hasonló intézményektől eltérően - teljes egészében a központi költségvetésbe, és nem a hivatalhoz folynak be.

Összességében 1998-ban a GVH-nak feladatait a - hivatal funkciójához és státuszához képest egyaránt méltatlanul - szűkös pénzügyi feltételek mellett kellett teljesítenie.

A GVH a belső szabályzatait aktualizálta, illetve a munkavégzés szabályozása érdekében új szabályzatokat alkotott. Elkészült többek között a levéltári törvényben és az ezt kiegészítő kormányrendeletben¹⁸ előírtaknak megfelelő iratkezelési szabályzat, melyet a Fővárosi Levéltár is jóváhagyott. A Magyar Államkincstárral a munkakapcsolat és az ügymenet 1997-hez viszonyítva sokat javult. Az Állami Számvevőszék vizsgálta az előző évi költségvetési beszámolót. Alapvető jogszabálysértést nem tapasztalt, a kisebb hiányosságokat pedig korrigáltuk. A Belügyminisztérium Titokvédelmi felügyelője is tartott ellenőrzést a hivatalban, törvénysértést nem állapított meg.

¹⁸ 1995. évi LXVI. törvény a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről, 40/1998 (III. 6.) Korm. rend

MELLÉKLETEK

I. Az 1998. évi bejelentések jellemző adatai:

	Megnevezés	Ügyek száma
1. A bejelentések száma:		576
	1997-ről áthúzódó bejelentések	53
	1998. évi bejelentések	523
	Az összes bejelentésből a bejelentő:	
	magánszemély	364
	vállalkozás	173
	érdekvédelmi szervezet	23
	egyéb	16
2. Az elutasított bejelentések száma:		344
	az elutasítás megoszlása indokok szerint	
	személyi érdekelttség hiánya	12
	más szerv hatáskörébe tartozik	50
	hatály hiánya	196
	anyagi-jogi feltétel hiánya	38
	korábban elbírált ügy	21
	csekély súlyú	27
3. Versenyfelügyeleti eljárás alapjául szolgáló bejelentések száma		209
	ezek alapján indult versenyfelügyeleti eljárások száma	109
4. 1999. évre átmenő bejelentés		23
5. Jogorvoslati kérelem (bejelentés elutasítása miatt)		
a) Versenytanácsnál:		78
	Ebből:	
	jogorvoslati kérelemnek helyt adó határozat	12
	jogorvoslati kérelemnek helyt nem adó határozat	66
b.) Fővárosi Bíróságnál:		11
	Ebből:	
	jogorvoslati kérelemnek helyt adó határozat	1
	jogorvoslati kérelemnek helyt nem adó határozat	10

II. Az 1998. évi versenyfelügyeleti eljárások jellemző adatai

	Megnevezés	Ügyek száma
1) A versenyfelügyeleti eljárások száma:		229
	1997-ről áthúzódó eljárások	48
	1998-ban indult eljárások	181
	Az összes eljárásból:	
	kérelemre indult	73
	hivatalból indult	156
	egyéb (bírószágtól bírság kiszabásra áttett)	-

Megnevezés	Ügyek száma
2) A befejezett eljárások száma:	191
Ebből:	
a vizsgálati szakaszban határozattal lezárva	10
a vizsgálati szakaszban más üggyel egyesítve	1
versenytanácsi határozattal lezárva	180
3) A folyamatban lévő eljárások száma (1998. december 31-én)	38
Ebből:	
vizsgáló szakértőknél	24
Versenytanácsnál	12
szünetel	2
4) A versenytanácsi határozatok üggytípusok szerinti összesítése:	
Fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása (Tpvt. III. fej.)	72
Gazdasági versenyt korlátozó megállapodás tilalma (Tpvt. IV. fej.)	15
Gazdasági erőfölénnyel való visszaélés (Tpvt. V. fej.)	44
Vállalkozások összefonódása (Tpvt. VI. fej.)	49
Bíróságról áttett ügy	-
Összesen:	180

III. A Versenytanács által hozott határozatok

Megnevezés	Ügyek száma	Kiszabott bírság ezer Ft.
1. Hivatalból indított eljárások összesen:	128	
Ebből:		
a) Jogsértés megállapítása	38	68.650
fogyasztók tisztességtelen befolyásolása (Tpvt. III. fej.)	30	35.650
versenykorlátozó megállapodás (Tpvt. IV. fej.)	1	4.000
mentesítés iránti kérelem elmulasztása (Tpvt. IV. fej.)	1 ¹⁹	-
gazdasági erőfölénnyel való visszaélés (Tpvt. V. fej.)	5	29.000
összefonódás engedélyezése iránti kérelem elmulasztása (Tpvt. VI. fej.)	1 ²⁰	-
b) Eljárás megszüntetése:	90	-
fogyasztók tisztességtelen befolyásolásának vélelmezése (Tpvt. III. fej.)	42	-
tiltott versenykorlátozás vélelmezése (IV. fej.)	7 ²¹	-
gazdasági erőfölénnyel való visszaélés vélelmezése (Tpvt. V. fej.)	39	-
összefonódás engedélyezése iránti kérelem elmulasztásának vélelmezése (Tpvt. VI. fej.)	2	-

¹⁹ A Versenytanács a mentesítést megadta (VJ 57/98)

²⁰ A Versenytanács az engedélyt megadta (VJ 28/98)

²¹ Ebből: egy ügyben csoportmentesség megállapítása (VJ-104/98)

Megnevezés	Ügyek száma	Kiszabott bírság ezer Ft.
2. Kérelemre indult eljárások összesen:	52	
Ebből:		
a) versenykorlátozó megállapodás iránti mentesítés, illetve nemleges megállapítás (IV. fejt.)	6	1.000
nem esik tilalom alá	1	–
egyedi mentesítés	4 ²²	1.000
csoportmentesség	1	–
b) Összefonódás ellenőrzése (VI. fejt.)	46	–
Ebből:		
nem engedélyköteles az összefonódás	6	–
engedélyezett az összefonódás	37	–
elutasított összefonódás	3 ²³	–
3. Jogsértés megállapítása mindösszesen	39	69.650

IV. Szakértői határozattal lezárt ügyek

Megnevezés	Ügyek száma
Vizsgálati szakaszban lezárt	10
1.) A kérelem visszavonása miatt	
mentesítés iránti kérelem	2
összefonódás engedélyezése iránti kérelem	1
2.) A hiánypótlás elmulasztása miatt	
összefonódás engedélyezése iránti kérelem	6
3.) Egyéb okok miatt	1

V. A Versenytanács által bírsággal zárt ügyek 1998-ban

Megnevezés	Összes bírság		Jogerős		Befizetve		Hátralék	
	db	ezer Ft	db	ezer Ft	db	ezer Ft	db	ezer Ft
Fogyasztók tisztességtelen befolyásolása (Tpvt. III. fejezet)	26	35.650	9	2.100	9	2.100	-	-
Versenykorlátozó megállapodás (Tpvt. IV. fejezet)	2	5.000	–	–	–	–	–	–
Gazdasági erőfölénnyel való visszaélés (Tpvt. V. fejezet)	4	29.000	1	12.000	1	12.000	–	–
Összesen	32	69.650	10	14.100	10	14.100	-	-

²² Ebből: egy ügy mentesítése határidővel (VJ-110/98), egy ügy részleges mentesítéssel, jogsértés megállapítással (VJ-162/97)

²³ Ebből: egy ügyben (VJ-107/98) az engedély megtagadva, 2 ügy elutasítva idő előtti kérelem benyújtása miatt (VJ-136 és 140/98)

VI. Az előző versenytörvény²⁴ alapján hozott versenytanácsi határozatok a bíróságon

1. A versenytanácsi határozatok bírósági megtámadása

A határozat jellege		Összes	Felülvizsgálni kért	A felülvizsgálni kért határozatok aránya (%)
		határozatok száma		
1.	Marasztalás			
	1991.	30	11	36,7
	1992.	45	30	66,7
	1993.	40	33	82,5
	1994.	48	34	70,8
	1995.	42	25	59,5
	1996.	45	30	66,7
	1997.	19	12	63,1
	Összesen	269	175	65,1
2.	Elutasítás			
	1991.	13	6	46,2
	1992.	35	11	31,4
	1993.	42	10	23,8
	1994.	50	23	46,0
	1995.	76	24	31,6
	1996.	81	23	28,4
	1997.	36	13	36,1
	Összesen	333	109	32,7
3.	Engedély (részbeni) megtagadása			
	1991.	-	-	-
	1992.	-	-	-
	1993.	1	-	-
	1994.	2	-	-
	1995.	4	1	25,0
	1996.	1	-	-
	1997.	1	-	-
	Összesen	9	1	11,1
4.	Együtt			
	1991.	43	17	39,5
	1992.	81	41	50,6
	1993.	84	43	51,2
	1994.	102	58	56,8
	1995.	119	49	41,1
	1996.	127	53	41,7
	1997.	55	25	45,5
	Összesen	611	286	46,8

²⁴ 1990. évi LXXXVI. törvény a tisztességtelen piaci magatartás tilalmáról

2. A felülvizsgálati keresetek állása a bíróságon

A megtámadott határozat közül	1991. évi	1992. évi	1993. évi	1994. évi	1995. évi	1996. évi	1997. évi	Összes
1. Jogerősen befejezett	16	41	40	55	36	30	13	231
I. fokú (Fővárosi) Bíróságon	11	22	21	40	26	30	11	161
II. fokú (Legfelsőbb) Bíróságon	5	19	19	15	10	–	2	70
2. Nem jogerős I. fokú ítélet van	–	–	1	2	9	18	8	38
3. Folyamatban van az I. fokú bíróságon	1	–	1	1	3	5	4	15
4. Új eljárásra utasítás	–	–	1	–	1	–	–	2
Összesen	17	41	43	58	49	53	25	286

3. A bírósági felülvizsgálat eredményei

Elbírált felülvizsgálati kérelmek közül	Összesen	Ebből: megváltoztatva		
		a jogalap	a jogalap részben	a bíróság
1. Jogerősen befejezve	231	14	4	36
I. fokon	161	6	1	18
II. fokon	70	8	3	18
2. Nem jogerős ítélet (I. fok)	38	4	0	7
Együtt (1+2)	269	18	4	43

VII. Versenytanácsi határozatok a bíróságon (jelenlegi versenytörvény)

1. A versenytanácsi határozatok bírósági megtámadása

A határozat jellege	Összes	Felülvizsgálni kért	A felülvizsgálni kért határozatok
	határozatok száma		aránya %
1. Marasztalás			
1997. év	20	13	65,0
1998. év	39	26	66,6
Összesen:	59	39	66,1
2. Megszüntetés			
1997. év	60	7	11,6
1998. év	90	19	21,1
Összesen:	150	26	17,3
3. Engedély (részbeni) megtagadása			
1997. év	–	–	–
1998. év	–	–	–
Összesen:	–	–	–
4. Együtt			
1997. év	80	20	25,0
1998. év	129	45	34,9
Összesen:	209	65	31,1

2. A felülvizsgálati keresetek állása a bíróságon

1. A megtámadott határozat közül	1997. évi	1998. évi	Összesen
1. Jogerősen befejezett	6	2	8
I. fokú (Fővárosi) Bíróságon	6	2	8
II. fokú (Legfelsőbb) Bíróságon	–	–	–
2. Nem jogerős I. fokú ítélet van	4	7	11
3. Folyamatban van az I. fokú bíróságon	9	35	44
4. Új eljárásra utasítás	1	1	2
Összesen:	20	45	65

3. A bírósági felülvizsgálat eredményei

Elbírált felülvizsgálati kérelmek közül	Összesen	Ebből megváltoztatva		
		a jogalap	a jogalap részben	a bíróság
1. Jogerősen befejezve	8	–	–	–
I. fokon	8	–	–	1
II. fokon	–	–	–	–
2. Nem jogerős ítélet (I. fok)	11	–	–	–
Együtt (1+2)	19	–	–	1

VIII. Marasztaló versenytanácsi határozatok

Vj szám	A jogsértő magatartás megnevezése	A marasztalás alapja	A marasztalt vállalkozás neve	A kiszabott bírság eFt
1. A fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolásának tilalmába ütköző magatartások (Tpvt. III. fej.)				
120/97	Reklámozás során pénz visszafizetési garanciát tágabb körben hirdettek, mint amit a valóságban adtak (Vf.É.3/1998)	8. § (1), 8. § (2) c)	MAGNET-TV Shop Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	500
150/97	Ingatlan cím közvetítés során valótlan információk értékesítése (Vf.É.4/1998)	8. § (2) c), 10. §	Adat és Infobank Kft.	200
151/97	Hirdetési újság példányszámáról valótlan adatok közzététele (Vf.É. 3/1998)	8. §	TANGÓ Kft.	100
157/97	Álláskeresők megtévesztéssel való beszerzése vásárlói klubba (Vf.É. 4/1998)	10. §	CAROL INVEST Bt.	100
160/97	Csomagküldő cég értékes nyeremények látszatát kelti (Vf.É.8-9/1998)	8. § (2) c)	SWISS CLINIQUE Kereskedelmi és Csomagküldő Kft.	10.000
1/98	Fogyasztó megtévesztő címke és árumegnevezés (Vf.É.8-9/1998)	8. § (2) a), b)	AVONMORE Kft.	1.000
2/98	Utazásszervező programfüzetben megtévesztő tájékoztatás (Vf.É. 6/1998)	8. § (2)	UNITRAVEL Utazásszervező Bt.	100
6/98	Ismert média referenciaként való hamis hirdetése (Vf.É. 11/1998)	8. §	Első Általános Barter Központ Kft.	500
11/98	Ingatlan cím közvetítésben hamis információ adás, többszörös jogsértés (Vf.É. 8-9/1998)	8. § (2) c), 10. §	RECORD HOME Bt.	500
22/98	Csomagküldő cég fogyasztóknak küldött közvetlen megkereséseiben különösen előnyös vásárlás hamis látszatának keltése (Vf.É. 6/1998)	8. § (2) d)	SWISS CLINIQUE Kereskedelmi és Csomagküldő Kft.	500

Vj szám	A jogsértő magatartás megnevezése	A marasztalás alapja	A marasztalt vállalkozás neve	A kiszabott bírság eFt
24/98	Tankönyv terjesztés során felsőfokú jelzők megalapozatlan használata (Vf.É. 8-9/1998)	8. § (2) a)	Dinasztia Ház Kereskedelmi és Szolgáltató Rt.	100
25/98	Mobiltelefon előfizetési reklámakcióba bevont választható tartozékok köre ténylegesen szűkebb volt a hirdetettnél (Vf.É. 10/1998)	8. § (2) c)	MOBILFON Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	0
26/98	Mobiltelefon reklámakcióban hirdetett újszerű tartozék valójában nem állt rendelkezésre (Vf.É. 7/1998)	8. § (2) b)	NOKIA Telecommunications Kft.	500
29/98	Ékszer reklámban valós tények megtévesztésre alkalmas módja (Vf.É. 7/1998)	8. § (2) a), d)	Baracco Gold Kft.	1.000
30/98	Csomagküldő cég a folyamatosan szervezett nyereményjátékaiban megtévesztő gyakorlatot folytatott (Vf.É. 12/1998)	8. § (1), 10. §	Shopping Center Kft.	5.000
35/98	Korábban már megjelent könyvek más címen való új kiadása (Vf.É. 7/1998)	8. § (2) a)	HUNGALIBRI Könyvkiadó, Könyvterjesztő és Kereskedelmi Kft.	200
36/98	Ugyanazon könyv három különböző címen való kiadása és terjesztése (Vf.É. 7/1998)	8. § (1)	S-KING Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	200
43/98	Napilap eladás ösztönzése nyereményjátékkal, félrevezető információk közzétételével (Vf.É. 8-9/1998)	8. § (2) c)	P & B Médiaportfolió Kezelő Rt.	250
45/98	Time-sharing üdülési jog értékesítése különösen előnyös vásárlás hamis látszatának keltésével (Vf.É. 12/1998)	8. § (2) d)	Kereknep Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. Sol Oriens Gazdasági Szolgáltató Kft.	500 500
50/98	Értékpapír piacon vételi ajánlatban felsőfokú jelző megalapozatlan használata (Vf.É. 10/1998)	8. § (2) c)	ARBITRAGE-2000 Kft. Budapest	1.000
55/98	Reklámkampány során felsőfokú jelzők megalapozatlan használata (Vf.É. 11/1998)	8. § (1), 8. § (2) a)	WESTEL 900 GSM Rt.	5.000
86/98	Túlzó állítás táplálék-kiegészítő termék reklámjában (Vf.É. 11/1998)	8. § (2) a)	PHARMAVIT Gyógyszer és Élip. Rt.	0
102/98	Reklámozás során felsőfokú jelző megalapozatlan használata (Vf.É. 11/1998)	8. § (2)	HIPP Termelő és Kereskedelmi Kft.	0
109/98	Eladási akció során az áru tulajdonságáról valótlan állítás (Vf.É. 10/1998)	8. § (2) a)	PANNON GSM Távközlési Rt. Budaörs	500
112/98	Könyvajánlásban a mű újdonságára vonatkozó állítás megalapozatlan (Vf.É. 11/1998)	8. §	Magyar Befektetési és Vagyonkezelő Rt.	0
118/98	Gyógyhatású készítmény túlzó feldicsérése (Vf.É. 2/1999.)	8. § (1) 8. § (2) a)	NOVARTIS Hungária Egészségügyi és Mezőgazdasági Kft.	3.000
119/98	Reklámígéret hamis látszatot kelt egy adott kölcsönösszeg visszafizetési feltételeire (Vf.É. 2/1999.)	8. § (1) 8. § (2) a)	Citibank Rt.	3.000
120/98	Reklámújságban a szolgáltatás áráról félrevezető a tájékoztatás (Vf.É. 11/1998)	8. § (1)	PORST Főfotó Kft. Budapest	1.000
121/98	Reklámozási lehetőség hirdetésében a rádió hallgatottságáról túlzó adatok közzététele (Vf.É. 12/1998)	8. § (2) a)	Rádió Eger Kft.	100

Vj szám	A jogsértő magatartás megnevezése	A marasztalás alapja	A marasztalt vállalkozás neve	A kiszabott bírság eFt
135/98	A hirdetést csak akkor szabad rejtvényként értékelni, ha azt rejtvényként hirdetik meg (Vf.É. 2/1999.)	8. § (1)	Orbit-SAT Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	300
Összesen: 30 határozat			Bírság:	35.650
2. Erőfölénnyel való visszaélés tilalmába ütköző magatartások (Tpvt. IV. fej.)				
117/97	A szerződő félre hátrányos feltétel elfogadásának kikényszerítése (Vf.É. 3/1998)	21.§ a)	Multi-Choice Magyarország Kft. Budapest	12.000
17/98	Egyoldalú díjmódosítási jog kikötése és erre alapozottan gazdaságilag nem indokolható díjmelés (Vf.É. 6/1998)	21.§ a)	Kaposkabel Kft.	2.000
83/98	Versenyhátrányos kizorítására alkalmas, túlzottan alacsony ár alkalmazása (Vf.É. 10/1998)	21.§ h)	Törökbálint Nagyközség Önkormányzata	0
87/98	Lakáscélú megtakarítási forma kamatának túlzottan alacsonyan történő megállapítása (Vf.É. 11/1998)	21.§ a)	OTP Bank Rt.	10.000
99/98	A csillagpontos rendszer előfizetési díjainak tisztességtelen megállapítása (Vf.É. 1/1999.)	21. § a)	Kábeltel Budapest Kft.	5.000
Összesen: 5 határozat			Bírság:	29.000

IX. A versenyt korlátozó megállapodásokkal kapcsolatos eljárások (Tpvt. V. fej.)

Vj szám	A megállapodás résztvevői	A megállapodás típusa	A határozat	A bírság összege ezer Ft
1. Hivatalból indult eljárások				
48/98	Nyomatvány és Irodai Eszköz Ellátó Kft. Unió Lap- és Könyvkiadó és Kereskedelmi Kft. Kabinet Kft. Cofinec Hungary Nyomda és Csomagolóipari Rt. (Vf.É. 11/1998)	gyártás és forgalmazás (horizontális)	törvénybe ütköző állapot 30 napon belüli megszüntetése 11. § (1)	1.000 1.000 1.000 1.000
57/98	Henkel Magyarország Kft. & 11 ²⁵ értékesítő vállalkozás (Vf.É. 11/1998)	forgalmazás (vertikális)	egyedi mentesítés (mente- sítési kérelem elmulasztása) 17. § (1) b	
61/98	6 Cukorgyár ²⁶ (Vf.É. 10/1998)	árrögzítés (horizontális)	eljárás megszüntetése	

²⁵ VJ-57/98 résztvevői: ÁPISZ Kereskedelmi Rt., BUDA Piért Kereskedelmi Rt., KORIN Kereskedelmi és Szolgáltató Kft., RENOVAL Fővállalkozói és Kereskedelmi Kft., CARBON Irodatechnikai Kft., Herlitz Hungaria Kft., Irodavilág Kft., Jász-Iron Kft., Magyar Hipermarket Kft., Kontur-Papír Kft., SPAR Magyarország Kft.

²⁶ VJ-61/98 résztvevői: Magyar Cukor Rt., Kaposcukor Rt., Szolnoki Cukorgyár Rt., Mátra Cukor Rt., Szerencsi Cukorgyár Rt., Kabai Cukorgyár Rt.

Vj szám	A megállapodás résztvevői	A megállapodás típusa	A határozat	A bírság összege ezer Ft
100/98	4 gyógyszer beszerző és egy értékesítő vállalkozás ²⁷ (Vf.É. 12/1998)	árrögzítés (horizontális)	eljárás megszüntetése	
101/98	Philip Morris M.o. Kft. British American Tobacco Kft. Reemtsma Debreceni Dohánygyár Kft. Reynolds Tobacco Kft. (Vf.É. 12/1998)	összehangolt magatartás (horizontális)	eljárás megszüntetése	
104/98	Budapest Gyógyfürdői és Hévízei Rt. Fővárosi Ásványvíz és Üdítőipari Rt., UNILEVER Mo. Kft., Dreher Sörgyárak Rt. (Vf.É. 4/1999.)	forgalmazás (vertikális)	eljárás megszüntetése és csoportmentesség 54/97. (III. 26.) és 53/97. (III. 26.) Korm. rend.	
114/98	Levi Strauss Magyarország Kft. (Vf.É. 2/1999.)	forgalmazás (vertikális)	eljárás megszüntetése	
2. Kérelemre indult eljárások				
138/97	MTZ Hungária Kft. & 6 forgalmazó vállalk. ²⁸ (Vf.É. 5/1998)	forgalmazás (vertikális)	egyedi mentesítés 17. § (1)	
162/97	MADOF Rt. tagjai ²⁹ (Vf.É. 8-9/1998)	a) közös ért. b) közös besz. (horizontális)	a) törvénysértés 11. § (2) e) és bírság, b) mentesítés 17. § (1)	10x100
16/98	EGIS Gyógyszergyár Rt. Nutricia International B.V. NMH Kereskedelmi Termelő és Szolgáltató Kft. (Vf.É. 6/1998)	gyártás (horizontális)	egyedi mentesítés 17.§ (1)	
74/98	MIXTRADE Kereskedelmi Bt. Márkahús Bt., Garzon Hús Kft. Kaffka Kft.(Vf.É. 11/1998)	közös beszerzés (horizontális)	nem esik tilalom alá 12. § a)	
79/98	NIKE International Ltd. SH Impex Külkereskedelmi Kft.(Vf.É. 1/1999.)	forgalmazás (vertikális)	csoportmentesség 53/1997 (III.26) Korm. r.	
110/98	Budapesti Elektromos Művek & érdekképviseleti szervek ³⁰ (Vf.É. 1/1999.)	piacralépés korlátozása (vertikális)	egyedi mentesítés meghatározott időre (2002. XII. 31.)17. § (2)	

²⁷ VJ-100/98 résztvevői: Baxter Hungary Kft., Gambro Kft., FRESENIUS, Magyar-Med Kft., Hungaropharma Rt.

²⁸ VJ-138/97 résztvevői: Intercooperation Marketing és Disztribúciós Rt., Békéscsabai Agroker Rt., Kaposvári Agroker Rt., Szombathelyi Agroker Rt., Nyíregyházi Agroker Rt., Győri Agroker Rt.

²⁹ VJ-162/97 résztvevői: Akvizitor Kereskedelmi, Vállalkozási és Szolg. Kft., BHJ Tanácsadó és Szolg. Kft., Gold King's Univerzal Keresk. és Szolg. Kft., Inter-Brands Keresk. és Szolg. Kft., Omega-Tabak Nagyker. Kft., S.E.F.T. Kereskedelmi Kft., VIMPEX Kereskedelmi és Szolg. Kft., Vörös József egyéni vállalkozó, LE-SIKER Keresk. és Szolg. Kft., CIGAR-CENTRUM Keresk. és Szolg. Kft.

³⁰ VJ-110/98. résztvevői: Pest megyei Kézműves Kamara, Budapesti Keresk. és Iparkamara, Budapesti Kézműves Kamara, Elektromos Ipari Magánvállalkozók Országos Szövetsége

X. A vállalkozások összefonódásának ellenőrzése (Tpvt. VI. fejt.)

Vj szám	A közvetlen résztvevők	Az összefonódás típusa	A határozat
131/97	Orosházi Öblösüveg Gyártó és Kereskedelmi Kft. Sajószentpéteri Üvegyár Rt. (Vf.É. 3/1998)	23. § (1) a) beolvadás (horizontális)	engedélyezve
132/97	Tobaccoland Hungária Keresk. és Szolgáltató Kft. Hungarotabak Dohányértékesítő Rt. (Vf.É. 8-9/1998)	23. § (1) a) beolvadás (horizontális)	engedélyezve
140/97	Nutricia Tejtermék és Ital Kereskedelmi Kft. Sárréti Tej Kft. (Vf.É. 3/1998)	23.§ (1) b) irányítás- szerzés (horizontális)	engedélyezve
145/97	Agrograin Kereskedelmi Kft. Cerinvest-Z Kft. Zalagabona Rt. (Vf.É. 3/1998)	23.§ (1) b) közös irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve
147/97	Magyar Alumínium Rt. Hungalu Kereskedelmi Kft. Vf.É. 4/1998)	23.§ (1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve
148/97	Nutricia Tejtermék és Ital Kereskedelmi Kft. Zalka-Tej Rt. (Vf.É. 3/1998)	23 § (2) a) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve
153/97	DG BANK Deutsche Genossenschaftsbank Hungária Biztosító Rt. Vf.É. 4/1998)		nem engedélyköteles
163/97	Papírker Kereskedelmi Rt. STORA MERCHANT AB (Vf.É. 3/1998)		nem engedélyköteles
166/97	SPAR Magyarország Kereskedelmi Kft. Super Közért Kereskedelmi Szolgáltató Kft. (Vf.É. 4/1998)	23. § (1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve
4/98	Kabai Cukorgyár Rt. Mezőhegyesi Cukorgyár Sarkadi Cukorgyár (Vf.É. 4/1998)	23. § (1) a) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve
8/98	Nestlé Hungária Kft. Jupiter Állati Eledelgyártó Kft. (Vf.É. 4/1998)	23.§ (1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve
10/98	Agrograin Kereskedelmi Rt. Gabonabefektetői Kft. Békési Gabona Rt. (Vf.É. 3/1998).	23. § (1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve
13/98	TRANSELEKTRO Erőműfejlesztő és Üzemeltető Kft. EUROINVEST Erőműfejlesztő és Üzemeltető Kft. Bakonyi Erőmű Rt. (Vf.É. 4/1997)	23.§ (1) b) közös irányításszerzés	engedélyezve
19/98	Pénzügyintézeti Központi Bank Rt. és Konzorciumot alkotó 10 Rt. ³¹ (Vf.É. 7/1998)		nem engedélyköteles
27/98	MT-Liz Kft. Ikarus Járműgyártó Rt. (Vf.É. 5/1998)	23.§ (1) b) befektetői (egyéb) irányításszerzés	engedélyezve
28/98	Inter-Europa Consulting Kft. New York Bróker Budapest Értékpapírforgalmazási Rt. (Vf.É. 7/1998)	23 § (1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélykérés elmulasztása (jogsértés); engedélyezve

³¹ A Vj-19/98. résztvevői: Atlasz Biztosító Rt., The Hungarian Capital Fund Ltd., Bankár Holding Rt., Célmotors Gépjármű Kereskedelmi Rt., Fázis Távközlési Hálózattervező és Kivitelező Rt., Postabank Értékpapírforgalmazási és Befektetési Rt., Post Meritum Vagyonkezelési és befektetési Tanácsadó Rt., Timesco Befektetési és Fejlesztési Rt., Argenta Kereskedelmi és Pénzügyi Szolgáltató Rt., Axon Vagyonkezelő Organizációs és Befektetési Rt.

Vj szám	A közvetlen résztvevők	Az összefonódás típusa	A határozat
31/98	RWE Energie AG Energie Baden-Württemberg AG ÉMÁSZ ELMŰ (Vf.É. 8-9/1998)		nem engedélyköteles
34/98	HC Invest Szállítványozási Kft. Hungarocamion Nemzetközi Autóközlekedési Rt. (Vf.É. 6/1998)	23. § (1) b) befektetői (egyéb)	engedélyezve
37/98	GLOBUS Konzervipari Rt. FOOD-FARMS '96 Rt. (Vf.É. 6/1998)	23. § (1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve
42/98	Compaq Computer Corporation Digital Equipment Corporation (Vf.É. 7/1998)	23. § (1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve
44/98	V.SZ. a.s. Holding Kosice DAM Diósgyőr Acélművek Ipari és Kereskedelmi Rt. (Vf.É. 7/1998)	23. § (1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve
46/98	Rheinbraun AG Mátrai Erőmű Rt. (Vf.É. 7/1998)	23. § (1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve
52/98	NESTLÉ S.A. DALGETY PLC. Spillers cégcsoport (Vf.É. 8-9/1998)	23. § (1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve
53/98	MECSEK Menedzsment Tanácsadó Kft. PÉCSI Erőmű Rt. (Vf.É. 8-9/1998)	23. § (1) b) befektetői (egyéb)	engedélyezve
54/98	MECSEK Fűszért Rt. BAKONY Fűszért Rt. (Vf.É. 8-9/1998)	23. § (1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve
58/98	BÁBOLNA FETA Takarmánykeverő Kft. BÁBOLNA Takarmányipari Premix és Takarmánykereskedelmi Kft. (Vf.É. 7/1998)		nem engedélyköteles
60/98	Magyar Lapterjesztő Rt. és 7 lapterjesztő Rt. ³² (Vf.É. 8-9/1998)	23. § (1) b) irányításszerzés (vertikális)	engedélyezve
69/98	SZIKRA Lapnyomda Rt. ATHENAEUM Nyomda Rt. (Vf.É. 12/98.)	23. § (1) b) irányításszerzés (vertikális)	engedélyezve
70/98	HAJDÚ-BÉT Baromfitermelő és Értékesítő Rt. HUNGAVIS Külkereskedelmi Rt. (Vf.É. 8-9/1998)	23. § (1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve
73/98	Shell Petroleum Company Limited Shell Oil Company Exxon Chemical Company (Vf.É. 10/1998)	23. § (1) c) közös vállalat (horizontális)	engedélyezve
75/98	Budapest Hitel-és Fejlesztési Bank Rt. AVA-Líz Szolgáltató Kft. (Vf.É. 7/1998)	23. § (1) b) irányításszerzés (vertikális)	engedélyezve
80/98	Citibank Rt. Európai Kereskedelmi Bank Rt. (Vf.É. 8-9/1998)	23. § (1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve
82/98	B.A.T. Industries Plc. Zürich Insurance Company (Vf.É. 8-9/1998)	23. § (1) c) közös vállalat horizontális	engedélyezve

³² Vj-60/98. résztvevői: Buvihír Postai Hírlapkereskedelmi Rt., Délhír Postai Hírlapkereskedelmi Rt., Északhír Postai Hírlapkereskedelmi Rt., Pannónhír Postai Hírlapkereskedelmi Rt., Rábahír Postai Hírlapkereskedelmi Rt., Rónahír Postai Hírlapkereskedelmi Rt., Budapesti Hírlapkereskedelmi Rt.

Vj szám	A közvetlen résztvevők	Az összefonódás típusa	A határozat
91/98	Duna-Dráva Cement és Mészművek Kft. TBG Hungária Betonipari Szervező és Befektető Kft. (Vf.É. 10/1998)	23.§ (1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve
107/98	Magyar Távközlési Rt. JÁSZ-TEL Telekommunikációs, Fejlesztési és Szolgáltató Rt.(Vf.É. 12/1998)		engedély megtagadása
113/98	Siemens AG Berlin und München Siemens Telefongyár Kft. (Vf.É. 12/1998)		nem engedélyköteles
122/98	Fejértej Parmalat Tejipari Rt. Ceglédi Tejipari Rt. (Vf.É. 12/1998)	23.§ (1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve
125/98	a) Borealis A/S és PCD Polimere AG b) OMV Aktiengesellschaft és az International Petróleum Investment Company Borealis A/S (Vf.É. 12/1998)	a) 23.§ (1) b) irányításszerzés b) 23. § (1) c) közös irányításszerzés	engedélyezve
126/98	Magyar Takarékszövetkezeti Bank Rt. és a VB-Leasing International Holding GmbH Lombard Pénzügyi és Lizing Rt. (Vf.É. 12/1998)	23.§ (1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve
127/98	RWE Telliance AG Telekommunikationsholding Südwest GmbH NOVACOM Távközlési Kft. (Vf.É. 12/1998)		nem engedélyköteles
136/98	Rába Magyar Vagon- és Gépgyár Rt. IKARUS Móri Alkatrészgyártó Kft. (Vf.É. 1/1999.)		a kérelem elutasítva ³³
140/98	Rába Magyar Vagon- és Gépgyár Rt. IKARUS Préstechikai Kft. (Vf.É. 1/1999.)		a kérelem elutasítva ³⁴
142/98	MALÉV Magyar Légiközlekedési Rt. AEROPLEX Kft. (Vf.É. 12/1998)		nem engedélyköteles
144/98	Bayernwerk Hungária Rt. Déli-dunántúli Áramszolgáltató Rt. (Vf.É. 1/1999.)	23. § (1) b) (egyéb)	engedélyezve
152/98	Gala Itália S.p.A. Avonmore Pásztó Tejfeldolgozó és Kereskedelmi Kft. (Vf.É. 2/1999.)	23.§ (1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve
155/98	ENSO Oyj STORA Kopparbergs Berglags AB. (Vf.É. 2/1999.)	23.§ (1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve
158/98	Bank Austria AG Bank Austria Creditanstalt International AG (Vf.É. 2/1999.)	23.§ (1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve
159/98	PIRELLI Cable Holding N.V. Magyar Kábel Művek Rt.(Vf.É. 1/1999.)	23. § (1) b) (egyéb)	engedélyezve
162/98	OMV Aktiengesellschaft, OMV Česka Republica s.r.o. BP Oil Magyarország Kft. MOBIL Benzinkút Kft.(Vf.É. 2/1999.)	23.§ (1) b) irányításszerzés (horizontális)	engedélyezve

³³ A kérelem idő előtti

³⁴ A kérelem idő előtti

XI. Szünetelést elrendelő határozatok

Vj szám	A jogsértő magatartás megnevezése	Az eljárás alá vont vállalkozás neve	A szünetel és ideje (hónap)	Utóvizsgálatot követő határozat
Az 1997-ben elrendelt, de le nem zárt szünetelések 1998. évi befejezése				
1. Fogyasztók tisztességtelen befolyásolása miatt indult ügyekben (Tpvt. III. fejt.)				
45/97	Megtévesztő szerződési feltételek a CSOB 2000 lakásbiztosításokról	ÁB AEGON Rt.	6	megszüntetés
56/97	Ellentmondásos vevőtájékoztatók	MEDI-LINE Bt.	6	megszüntetés
64/97	Megtévesztésre alkalmas kiragadott valós tények az összehasonlító reklámban	WHIRPOOL Magyarországi Kft.	6	megszüntetés
90/97	Ivólevelek megtévesztő címkéi	Vitapress Kft.	5	megszüntetés
107/97	Fűnyírókések alapanyagának feldicsérése	Major János	6	megszüntetés
2. Versenykorlátozó megállapodás miatt indított ügyekben (Tpvt. IV. fejezet)				
49/97	A fürdők területén árusító vállalkozók kizárólagos beszerzésre kötelezése	Budapest Gyógyfürdői és Hévízei Rt.	5	megszüntetés
3. Erőfölénnyel való visszaélés alapján indult ügyekben (Tpvt. V. fejezet)				
29/97	RLL rádiótelefonok fogyasztóira hátrányos szerződéses feltételek	MATÁV Rt.	5	megszüntetés
31/97	CSEB biztosítások hátrányos felmondási feltételei	ÁB AEGON Rt.	6	megszüntetés
73/97	Nem fizetők miatti szolgáltatás korlátozás a fizető fogyasztókra hátrányos	EFC Szigetvár Kft.	6	megszüntetés
112/97	Túlfizetés esetén nem adott kamatot, míg elmaradás esetén felszámított	Fővárosi Gázművek Rt.	6	megszüntetés
129/97	Egyes digifon szolgáltatások díjának egyoldalú, nagyfokú emelése	DIGITEL 2002 Rt.	6	megszüntetés
Az 1998. évben elrendelt szünetelések				
1. Fogyasztók tisztességtelen befolyásolása miatt indult ügyekben (Tpvt. III. fejezet)				
14/98	Biokál nevű gombásodásgátló és rovarirtó szer forgalombahozatali engedélyezésének megszerzése	Kálmán & Kálmán Kft.	6	megszüntetés
59/98	Faxtárban megjelentetett referencialista kiigazítása	HOLD-ON Építőipari Kft.	1	megszüntetés
98/98	SERINO rostos vegyes gyümölcsital hiányos feliratának helyreigazítása	Szilvási és Társa Bt.	2	megszüntetés

Vj szám	A jogsértő magatartás megnevezése	Az eljárás alá vont vállalkozás neve	A szünetel és ideje (hónap)	Utóvizsgálatot követő határozat
2. Versenykorlátozó megállapodás miatt indított ügyekben (IV. fejezet)				
5/98	A videófilm-kiadók „fekete” videózás elleni spotot helyeztek el a kazettáikon	13 videókiadó ³⁵	3	megszüntetés
3. Erőfölénnyel való visszaélés alapján indult ügyekben (Tpv. V. fejezet)				
81/98	Átalánydíj számlázása előre	Fővárosi Gázművek Rt.	6	folyamatban
111/98	Lapjaik kivonása révén együttes erőfölény gyakorlása	17 kiadó ³⁶	6	folyamatban

PB1998V.DOC

³⁵ 5/98. sz. ügy résztvevői: Flamex InterStar Kft., InterCom Rt., Magnew Kft., Magyar Filmlaboratórium Kft., Mirax Kft., Mokép Video Kft., Odeon Art Video Kft., PolyGram Kft., Reader's Digest Válogatás, TeleVideo Kft., VIP Duna Nemzetközi Film Kft., Videovox Kft., Zoom Kft.

³⁶ 111/98. sz. ügy résztvevői: Axel Springer Magyarország Kft., Axel Springer Budapest Kiadó Kft., EKH Egyesült Kiadói Holding Kft., Euromédia, P&B Média Porfóliókezelő Rt., Magyar Hírlap Könyv-, és Lapkiadó Rt., Ringier H Kiadó Kft., Népszabadság Rt., M-Medien Group Kulturális Szolgáltató Kft., Globex Press Rt., HVG Kiadó Rt., Geomédia Kiadó Rt., Pesti Műsor Lap- és Könyvkiadó Rt., Népszerűség Kft., Petőfi Lap- és Könyvkiadó Kft., Hungaropress Sajtóterjesztő Kft., Kiadói Lapterjesztői Kereskedelmi Kft.

